

STRATEGIA MOF OLSZTYNA 2030⁺

NOWE WYZWANIA

PROJEKT

Olsztyn, wrzesień 2021 r.

Spis treści:

1. MOF OLSZTYNA 2030+ – PODEJŚCIE STRATEGICZNE	4
1.1. STRATEGIA JAKO ODPOWIEDŹ NA AKTUALNE I PRZYSZŁE WYZWANIA	4
1.2. ZINTEGROWANE PODEJŚCIE W PLANOWANIU MOF OLSZTYNA	4
1.3. WYMIAR TERYTORIALNY	5
1.4. WYMIAR INSTYTUCJONALNY	7
2. WIZJA MOF OLSZTYNA 2030	8
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY MOF OLSZTYNA	9
3.1. KAPITAŁ SPOŁECZNY	9
3.2. ŚRODOWISKO	10
3.3. GOSPODARKA	12
3.4. FUNKCJE METROPOLITALNE	13
3.5. POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE	15
3.6. UWARUNKOWANIA ZWIĄZANE Z PANDEMIĄ COVID-19	16
3.6.1. Przyspieszenie cyfryzacji	16
3.6.2. Zdrowie publiczne	16
3.6.3. Edukacja	17
3.6.4. Mobilność miejska	17
3.6.5. Przestrzeń publiczną	18
3.6.6. Gospodarka	18
3.7. ANALIZA POTENCJAŁÓW	19
3.7.1. Ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi	19
3.7.2. Podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego	20
3.7.3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych	20
3.7.4. Zwiększenie efektywności energetycznej	20
3.7.5. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności	21
3.7.6. Wzrost jakości usług publicznych	21
3.7.7. Budowa tożsamości Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego	22
3.8. REKOMENDACJE ROZWOJOWE	22
4. ANALIZA SWOT	24
5. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU MIEJSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO OLSZTYNA	26
5.1. CEL STRATEGICZNY 1: ZRÓWNOWAŻONE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW ŚRODOWISKOWYCH	26
5.2. CEL STRATEGICZNY 2: SILNE SIECI POWIĄZAŃ ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	26
5.3. CEL STRATEGICZNY 3: NOWOCZESNE USŁUGI ROZWOJOWE	26
6. CELE OPERACYJNE	28
6.1. CEL OPERACYJNY 1.1. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA	28
6.2. CEL OPERACYJNY 1.2. SPRAWNE SYSTEMY GOSPODARKI KOMUNALNEJ	28
6.3. CEL OPERACYJNY 1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	29
6.4. CEL OPERACYJNY 1.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	29
6.5. CEL OPERACYJNY 1.5. ŚRODOWISKO KULTUROWE	30
6.6. CEL OPERACYJNY 2.1. PRZYJAZNE ŚRODOWISKO INWESTYCYJNE	30
6.7. CEL OPERACYJNY 2.2. DOSTĘPNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO KOMUNIKACYJNE	31
6.8. CEL OPERACYJNY 2.3. ZRÓWNOWAŻANO MOBILNOŚĆ	31
6.9. CEL OPERACYJNY 2.4. ROZWÓJ DOSTĘPU DO SIECI SZEROKOPASMOWEJ	32
6.10. CEL OPERACYJNY 2.5. ZRÓWNOWAŻONA PRZESTRZEŃ UWZGLĘDNIAJĄCA DZIEDZICTWO KULTUROWE	32
6.11. CEL OPERACYJNY 3.1. CYFRYZACJA ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	32
6.12. CEL OPERACYJNY 3.2. WSPARCIE NA RZECZ WYSOKICH KWALIFIKACJI	33

6.13.	CEL OPERACYJNY 3.3. DZIAŁANIA W KIERUNKU WZROSTU PRODUKTYWNOŚCI	34
6.14.	CEL OPERACYJNY 3.4. USŁUGI W OBSZARZE ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ	34
6.15.	CEL OPERACYJNY 3.5. OŻYWIENIE SEKTORA KREATYWNEGO	35
7.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ	36
7.1.	STRATEGICZNY KONTEKST PRZESTRZENI	37
7.1.1.	<i>Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna</i>	39
7.1.2.	<i>Warunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu</i>	40
7.1.3.	<i>Zasady i warunki ochrony komponentów środowiska</i>	40
7.1.4.	<i>Standardy dotyczące przestrzeni publicznych i dostępu do usług</i>	42
7.1.5.	<i>Standardy dotyczące systemu transportowego</i>	42
7.2.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	43
7.2.1.	<i>OSI wyróżnione w dokumentach krajowych i Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030</i>	43
7.2.2.	<i>Obszary strategicznej interwencji wewnątrz MOF Olsztyna</i>	45
8.	REZULTATY DZIAŁAŃ (W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM)	50
9.	ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII MOF OLSZTYNA Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU	53
10.	PARTYCYPACYJNY PROCES POWSTAWANIA STRATEGII MOF OLSZTYNA	56
10.1.	ANKIETA	56
10.2.	KORTOWIADA	57
10.3.	WARSZTATY Z INTERESARIUSZAMI ETAP I	58
10.4.	WARSZTATY Z INTERESARIUSZAMI ETAP II	59
10.5.	NABÓR FISZEK PROJEKTOWYCH	60
10.6.	KONSULTACJE Z PRZEDSTAWICIELAMI EDUKACJI	62
10.7.	PARTYCYPACYJNE WYPACOWANIE MODELU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO	62
10.8.	KONSULTACJE SPOŁECZNE ZGODNIE Z USTAWĄ O PROWADZENIU POLITYKI ROZWOJU	64
11.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII MOF OLSZTYNA	65
11.1.	MONITORING I EWALUACJA	66
11.2.	WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	67
12.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII MOF OLSZTYNA	69
13.	ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH WIĄZEK PROJEKTÓW DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA	70
13.1.	ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH WIĄZEK PROJEKTÓW DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA Z ALOKACJI ZIT	71
13.2.	ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH PROJEKTÓW SYSTEMOWYCH DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA	74
13.3.	ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH PROJEKTÓW O CHARAKTERZE KOMPLEMENTARNYM NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA	75
13.4.	ZESTAWIENIE POTENCJALNYCH PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH DO REALIZACJI NA OBSZARZE MOF OLSZTYNA	84
14.	SPIS MAP	86
15.	SPIS TABEL	87

1. MOF Olsztyna 2030+ – podejście strategiczne

1.1. Strategia jako odpowiedź na aktualne i przyszłe wyzwania

Obecna sytuacja społeczno-gospodarcza implikuje konieczność zmian, które są niezbędne do wdrożenia, by zaadaptować się do nowych wyzwań zarówno w zakresie zdrowotnym, środowiskowym, przestrzennym jak i technologicznym. Kryzys wywołany pandemią COVID-19 przedefiniował spojrzenie na pojęcie zrównoważonego rozwoju, spowodował, że należy wyznaczyć nowe cele i kierunki działań, które będą budowały odporność na podobne zdarzenia i ich konsekwencje w przyszłości.

Podstawą do realizacji działań w ramach nowego spojrzenia na rozwój jest zarówno nowa perspektywa budżetowa Unii Europejskiej, jak również otoczenie prawne w postaci zmienionej ustawy z dnia 6 grudnia o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która wprowadziła pojęcie strategii ponadlokalnej.

Punktem wyjścia do planowania nowej strategii ponadlokalnej są potrzeby i wyzwania zidentyfikowane w dokumentach strategicznych zarówno poziomu Unii Europejskiej, krajowego jak i regionalnego. Jednak najważniejszym w wymiarze ponadlokalnym jest diagnoza Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, której elementem były badania potrzeb mieszkańców oraz warsztaty przeprowadzone z przedstawicielami licznych organizacji oraz instytucji z obszaru MOF Olsztyna, w tym z przedstawicielami władz lokalnych gmin tworzących MOF Olsztyna. W ten sposób ukształtowano cele strategiczne, operacyjne jak i kierunki działań. Wyznaczono również dwie nadrzędne zasady, które mają przyświecać osiąganym celom. Dotyczą one zasobów środowiskowych, sieci powiązań społeczno-gospodarczych i usług. Zasadami horyzontalnymi ma być tożsamość i konkurencyjność.

1.2. Zintegrowane podejście w planowaniu MOF Olsztyna

Dynamika zmian w systemach społecznych, gospodarczych i przestrzennych w zglobalizowanej gospodarce wymaga patrzenia na rozwój terytorialny w szerszej perspektywie. Z pomocą przychodzi tu zintegrowane podejście do planowania rozwoju przekraczające tradycyjny podział na planowanie przestrzenne i planowanie społeczno-gospodarcze. Dzięki odejściu od sektorowego patrzenia na rozwój pozwala ono w widzieć dynamiczne procesy zmian społeczno-gospodarczych w ujęciu funkcjonalno-przestrzennym.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności zwraca uwagę na to, że w ramach zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich konieczne jest wspieranie zintegrowanego rozwoju terytorialnego służącego skuteczniejszemu podejmowaniu wyzwań gospodarczych, środowiskowych, klimatycznych, demograficznych i społecznych, przed jakimi stoją obszary miejskie, w tym miejskie obszary funkcjonalne, z jednoczesnym uwzględnieniem potrzeby wspierania powiązań między obszarami miejskimi a wiejskimi.

W niniejszym dokumencie zastosowane zostały zatem następujące zasady zintegrowanego podejścia:

- Planowanie objęło cały obszar funkcjonalny, a nie poszczególne jednostki administracyjne.

- Cele i działania wyznaczano w oparciu o endogeniczne i egzogeniczne potencjały i specyficzność zasobów MOF Olsztyna.
- Przenalizowano współzależności i powiązania pomiędzy społecznymi, gospodarczymi i przestrzennymi aspektami rozwoju MOF Olsztyna (ujęcie funkcjonalne).
- Cele i działania uporządkowano w ujęciu terytorialnym oraz tematycznym, a integracja tych ujęć nastąpiła dzięki identyfikacji obszarów strategicznej interwencji.
- Kierowanie zróżnicowanej interwencji do obszarów o różnych potrzebach i potencjałach pozwoli na uzyskanie lepszych rezultatów.
- Opracowano dokument umożliwiający koordynację planowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym - Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna.
- Wdrażanie działań zaprojektowano jako proces wielopoziomowy, wielopodmiotowy i wielosektorowy, w który zaangażowane będą liczni interesariusze lokalni ze szczególnym uwzględnieniem gmin MOF Olsztyna.

Tak rozumiane zintegrowane podejście do rozwoju jest jednocześnie kontynuacją myśli planistycznej wyrażanej już w poprzednich dokumentach strategicznych obowiązujących na terenie MOF Olsztyna.

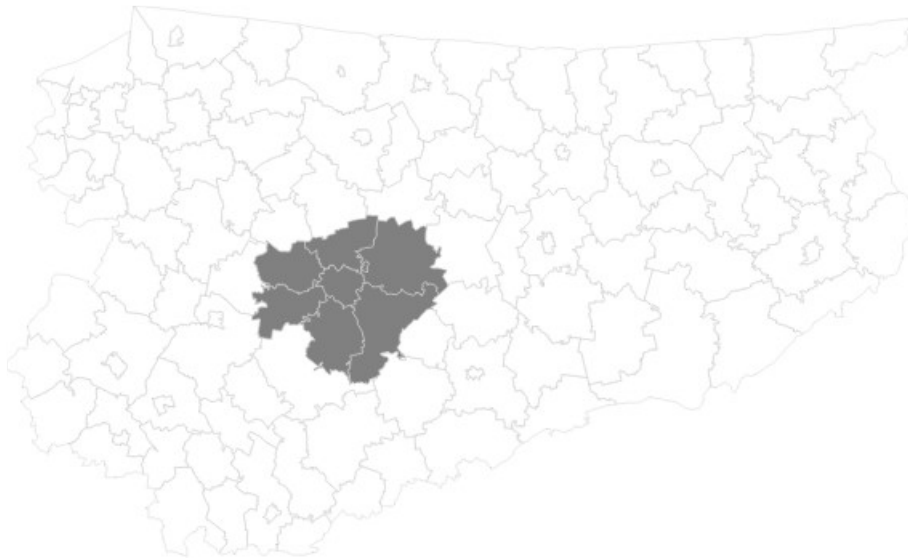
1.3. Wymiar terytorialny

Zgodnie ze znowelizowaną ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju obszar funkcjonalny to obszar, na którym występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego); szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny.

Zgodnie z projektem ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021-2027 miejskie obszary funkcjonalne wskazane są jako obszary strategicznej interwencji w strategii rozwoju województwa. 18 lutego 2020 r. sejmik województwa warmińsko-mazurskiego przyjął dokument Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego. Strategia ta wyznacza 10 obszarów strategicznej interwencji, w tym OSI MOF Olsztyna. Obejmuje on miasto Olsztyn oraz sąsiadujące z nim gminy: Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda i Stawiguda (Mapa 1). Podstawą do wskazania takiego zasięgu był obszar funkcjonalny określony w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

MOF Olsztyna pokrywa się z obszarem dla którego stosuje się instrument rozwoju terytorialnego ZIT, o którym mowa w art. 30 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 „rozporządzenia ogólnego” oraz w art. 9 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności

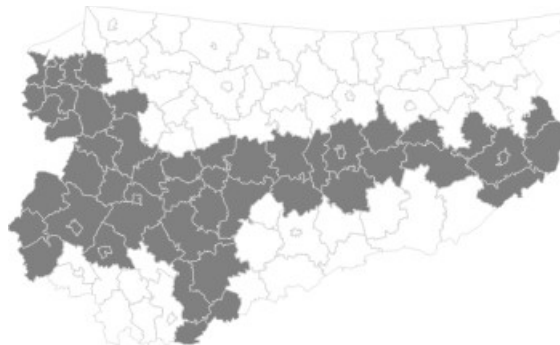
Mapa 1. OSI MOF Olsztyna na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

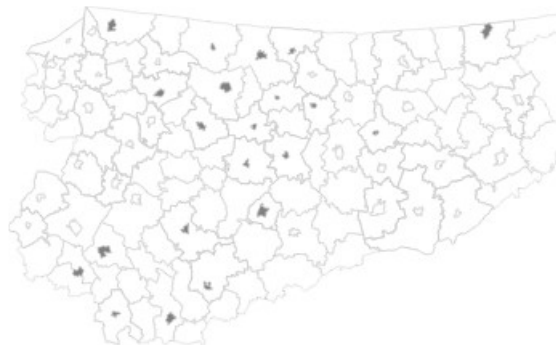
Realizacja Strategii MOF Olsztyna, poza kluczowym wymiarem, jakim jest obszar strategicznej interwencji MOF Olsztyna powinna przyczynić się do osiągnięcia celów Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 również w ramach OSI Tygrys warmińsko-mazurski (Mapa 2) oraz OSI Cittaslow (Mapa 3), do którego należy miasto Barczewo.

Mapa 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

Mapa 3. OSI Cittaslow na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, 2020.

1.4. Wymiar instytucjonalny

Zgodnie z art. 10 g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego, będąca wspólną strategią rozwoju tych gmin w zakresie ich terytorium. Na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz: uchwały nr VIII/84/15 Rady Miasta Olsztyna z dnia 29 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII(60)15 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 21 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII/44/15 Rady Gminy Dywity z dnia 30 kwietnia 2015 r., uchwały nr VI/42/2015 Rady Gminy Gietrzwałd z dnia 30 kwietnia 2015 r., uchwały nr VIII/47/2015 Rady Gminy Jonkowo z dnia 27 kwietnia 2015 r., uchwały nr VI/32/2015 Rady Gminy Purda z dnia 24 kwietnia 2015 r., uchwały nr VII/52/2015 Rady Gminy Stawiguda z dnia 28 kwietnia 2015 r.; dnia 29 stycznia 2021 r. Gminy Olsztyn, Barczewo, Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Purda Stawiguda zawarły porozumienie, mające na uwadze dalsze wzmacnianie i rozwój wzajemnych więzi partnerskich oraz integracji terytorialnej w celu sprzyjania zrównoważonemu rozwojowi Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, w tym zaangażowania w zarządzaniu środkami strukturalnymi Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 oraz efektywne wykorzystanie środków unijnych w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, a także kontynuację działań rozwojowych rozpoczętych w okresie programowania 2014-2020. Funkcję lidera porozumienia powierzono Gminie Olsztyn.

Lider odpowiada m.in. za przygotowanie we współpracy z Gminami i innymi podmiotami Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wszystkie strony Porozumienia ponoszą odpowiedzialność za skuteczne i terminowe wdrożenie Strategii MOF.

2. Wizja MOF Olsztyna 2030

Strategia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna jest dokumentem, który wspiera działania poszczególnych samorządów w rozwiązywaniu ponadlokalnych problemów oraz budowie potencjału społeczno-gospodarczego obszaru tworzonego przez wszystkie gminy MOF.

Strategia MOF nie zastępuje strategii gminnych, a powinna przyczyniać się do osiągnięcia efektu synerгии wynikającego z podejmowanych wspólnie działań. Poziom i jakość współpracy w dalszym ciągu wymagają wzmocnienia. Stąd wizja zawarta w poprzedniej Strategii MOF, przyjętej uchwałami Rad Gmin w roku 2016 dalej pozostaje aktualna, gdyż w dalszym ciągu istnieje silna korelacja pomiędzy problemami definiowanymi na styku gmin i koniecznością rozwijania współpracy:

Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna jako zintegrowany i konkurencyjny krajowy ośrodek wzrostu gospodarczego opartego o wielopoziomą współpracę, budujący tożsamość lokalną.

W tak sformułowanej wizji Miejski Obszar Funkcjonalnych Olsztyna określony jest jako:

MOF zintegrowany – miejskie obszary funkcjonalne funkcjonowały od kiedy powstały pierwsze miasta, od 2014 r. nabrały bardziej podmiotowego znaczenia w polityce rozwoju i politykach regionalnych. Nowa perspektywa finansowa UE na lata 2021-2027 podtrzymuje, jak również wzmacnia potrzebę działań w układach terytorialnych ponadlokalnych. Zasadniczym problemem w tym przypadku jest **integracja działań różnych podmiotów** (administracji, instytucji otoczenia biznesu, organizacji pozarządowych, nauki i przedsiębiorców) oraz **integracja przestrzenna**. Na terenie MOF Olsztyna utworzono w 2015 roku związek ZIT, w skład którego wchodzi siedem gmin – sześć gmin sąsiadujących z Olsztynem i miasto rdzeń.

MOF konkurencyjny – rozumiany jest w trzech wymiarach konkurencyjności: **społecznej** (jakość życia), **gospodarczej** (atrakcyjność inwestycyjna i atrakcyjność turystyczna) oraz **administracyjnej** (sprawność organizacyjna administracji samorządowej). W każdym z tych wymiarów istotne jest tworzenie warunków dla wzmacniania pozycji całego MOF w ramach działań zintegrowanych.

MOF współpracujący – istotne jest, by współpraca w ramach MOF nie była tylko incydentem wymuszonym na rzecz środków unijnych. Obszar funkcjonalny zintegrowany i konkurencyjny, o czym była mowa powyżej, powinien charakteryzować się znaczącymi efektami współpracy, ponieważ tylko w ten sposób można budować trwałe potencjały endogeniczne. Współpraca MOF Olsztyna przejawia się na różnych poziomach instytucjonalnych i między nimi. Efektem intensywnej współpracy są rzeczywiste i trwałe relacje w ramach MOF.

MOF tożsamy – w toku rozmów nad nową Strategią zauważono silną potrzebę utożsamiania się z miejscem, z budowaniem przekonania, że na terenie MOF Olsztyna warto żyć i dla tego miejsca pracować, poświęcać się jemu. Należy wytworzyć poczucie przynależności do ziemi, kultury i tradycji. Jest to zadanie trudne z uwagi na uwarunkowania historyczne miejsca i braku korzeni, jak również tygiel kultur. Znalezienie wspólnej osi powiązań jest niezbędne do budowania *genius loci* nowej południowej Warmii.

Należy zatem przyjąć, że cele, kierunki, działania i same projekty będą opierać się na nadrzędnych zasadach integracji, konkurencyjności, współpracy i tożsamości.

3. Wnioski z diagnozy MOF Olsztyna

Rozdział ten stanowi podsumowanie przeprowadzonej diagnozy strategicznej. W formie kompleksowej diagnoza stanowi oddzielny dokument, który był podstawą do sporządzenia wniosków oraz przeprowadzenia analizy problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych.

Na potrzeby diagnozy wykorzystano analizę danych zastanych obejmującą:

- materiały diagnostyczne powstające w ramach tworzenia dokumentów strategicznych i programowych gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna;
- dane statystyczne pochodzące z ogólnodostępnych baz danych, w tym w szczególności Banku Danych Lokalnych administrowanej przez Główny Urząd Statystyczny (BDL); analizy dotyczą danych z okresu 2013-2019;
- przeanalizowano dostępne dane dotyczące roku 2020 i wpływu pandemii COVID-19 na poszczególne uwarunkowania rozwojowe;
- inne opracowania pozwalające na pogłębioną analizę zagadnień poruszanych w diagnozie.

Przeprowadzono ponadto analizę *web research* obejmującą m.in. strony internetowe gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna, jednostek podległych, firm i instytucji funkcjonujących na tym obszarze, a także lokalne serwisy internetowe, w tym prasowe.

3.1. Kapitał społeczny

- Liczba ludności powoli w MOF rośnie, szczególnie na tle województwa warmińsko-mazurskiego. Wzrost ten jest spowodowany głównie napływem ludności. Kontynuacja tego trendu przewidywana jest też w prognozach demograficznych.
- Ujemny przyrost naturalny i starzenie się populacji. Przyrost naturalny obecnie utrzymuje się na dodatnim poziomie, jednak prognozy demograficzne są mniej optymistyczne i wskazują, że niewielki przyrost w gminach otaczających Olsztyn nie będzie równoważył znacznego zmniejszenia liczby urodzin w samym mieście-rdzeniu. W wyniku opisanych wcześniej procesów demograficznych struktura wieku w MOF Olsztyna stale zmienia się na mniej korzystną – w 2030 r. należy spodziewać się większego udziału ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- oraz poprodukcyjnym łącznie) niż w 2019 r. Szczególnie negatywny wpływ na sytuację demograficzną MOF będzie miał fakt, że w większym stopniu wzrosnąć ma udział ludności w wieku starszym niż dzieci i młodzieży, co może mieć wpływ na budżety gmin.
- Dla MOF Olsztyna, tak samo jak dla innych obszarów funkcjonalnych dużych miast w Polsce, charakterystycznym zjawiskiem jest i pozostanie przesuwanie się ciężaru demograficznego z miast-rdzenia do gmin ościennych (tworzenie się „obwarzanka” demograficznego). Prognozy demograficzne wskazują, że proces ten będzie się jeszcze pogłębiał.
- Wszystkie gminy MOF Olsztyna – poza miastem-rdzeniem – notują stałe dodatnie saldo migracji i stan ten powinien utrzymywać się w przyszłości, z nieco mniejszą jednak intensywnością (miasto Olsztyn w 2030 r. może notować nawet niewielkie dodatnie saldo).
- Średnie wynagrodzenie brutto wzrasta stale zarówno w Olsztynie, jak i w jego MOF, jednak wzrost ten jest wolniejszy i dodatkowo stale utrzymuje się różnica na niekorzyść stolicy Warmii i Mazur, a szczególnie powiatu olsztyńskiego.

- Można zaobserwować, że coraz mniejszy jest w regionie udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji. Porównanie jednak do innych regionów nadal wypada niekorzystnie. Nawet spośród województw Polski Wschodniej region Warmii i Mazur wyróżnia się wysokim poziomem tego wskaźnika, a w porównaniu z województwem mazowieckim jest aż dwukrotnie wyższy.
- Spadek udziału wydatków na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w ogólnej sumie wydatków gmin może świadczyć o zmniejszeniu zagrożenia ubóstwem w obszarze MOF Olsztyna i w samym mieście. Najbardziej znaczący spadek widoczny jest w Gminie Purda, której poziom wydatków na cele pomocy i polityki społecznej zbliżył się już do poziomu pozostałych gmin, choć nadal jest najwyższy.
- Sytuacja na rynku pracy MOF Olsztyna poprawiła się w latach 2013-2019 w każdym jego aspekcie. Spośród miast wojewódzkich Polski Wschodniej najniższe bezrobocie jest w Olsztynie. Jednak wskaźniki rynku pracy zawsze są w dużej mierze zależne od ogólnej sytuacji gospodarki krajowej i światowej, dlatego mimo dobrej sytuacji należy je stale monitorować.
- Problem wykluczenia społecznego zmniejszył się w MOF Olsztyna wraz ze spadkiem bezrobocia, jednak bez zmian pozostały inne przyczyny problemów społecznych. Do najważniejszych należy uzależnienie – w szczególności od alkoholu, którego skala pozostaje niezmienna od lat.
- Wyniki badań wskazują, że problem przemocy rówieśniczej jest poważny mimo trudnej do zbadania skali. Ponad 40% badanych doświadczyło agresji werbalnej wielokrotnie. Z kolei 42,4% uczniów (460 uczniów) doświadczyło wymyślania i/lub rozpowszechniania plotek i nieprawdziwych informacji na swój temat, z czego ponad 55% częściej niż raz. Z kolei wykluczania z grupy prawie 20%.
- Na terenie MOF Olsztyna działa więcej organizacji samorządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (58) niż wynosi średnia krajowa (35). Niemal 90% tych organizacji działa w samym Olsztynie. W 5 na 7 gmin MOF działają też rady organizacji pozarządowych, co oznacza wzrost w porównaniu z rokiem 2011, gdy rady takie działały tylko w dwóch gminach.
- Uczestnictwo w wyborach samorządowych w MOF Olsztyna wzrosło w porównaniu do 2014 r. i w większości gmin frekwencja wyborcza przekracza zarówno średnią krajową, jak i wojewódzką. Nieco niższy jest udział w wyborach do Sejmu i choć w 2019 r. frekwencja była wyższa w stosunku do 2015 r., to nadal średnia dla gmin MOF jest niższa niż dla całej Polski (ale wyższa niż dla regionu).

3.2. Środowisko

- Obszar MOF Olsztyna należy do obszarów wyjątkowo „zielonych”. Aż 43% jego powierzchni pokrywają lasy. Najbardziej zalesione są gminy Stawiguda – 55,1% powierzchni oraz gmina Purda 54,2% powierzchni. Najmniej zalesioną powierzchnia charakteryzuje się Olsztyn – 21,1% powierzchni.
- 57,2% obszaru MOF Olsztyna znajduje na różnego rodzaju obszarach chronionych. Aż 83,3% powierzchni gminy Purda, a 83,1% powierzchni gminy Gietrzwałd stanowią obszary chronione.
- Największym problemem związanym z zanieczyszczeniem powietrza, z którym należy się zmierzyć jest zanieczyszczenie benzo(a)pirenem oraz ogólnie emisja pyłów PM 2,5. Poziom dopuszczalny

stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu wynosi: 1 mikrogram na m³. Poziom ten został osiągnięty przez Olsztyn oraz Gietrzwałd. Przekroczenia na poziomie 1,2 mikrogramu na m³ odnotowano na terenie gmin Barczewo, Dywity oraz Jonkowo. Najlepszą jakość powietrza odnotowano w Stawigudzie (0,5 mikrograma na m³).

- W zakresie zanieczyszczenia powietrza pyłami zawieszonymi PM_{2,5} na terenie żadnej gminy nie odnotowano przekroczeń, tj. powyżej 25 mikrogramów na m³. Najwyższy poziom odnotowano w Dywitach (16 mikrogramów na m³) oraz w Jonkowie i Olsztynie (15 mikrogramów na m³). Głównym źródłem tych substancji na obszarze MOF Olsztyna podobnie jak w całym kraju jest spalanie węgla (często niskiej jakości) w przestarzałych piecach. Na zmniejszenie emisji pyłów PM_{2,5} wpływają działania zmierzające do zmniejszenia zużycia energii, tj. wymiana pieców, podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej czy termomodernizacja budynków.
- Nieznaczne przekroczenia w zakresie hałasu komunikacyjnego (7 nieznacznych przekroczeń na terenie Olsztyna oraz 2 nieznaczne przekroczenia na głównych ciągach komunikacyjnych MOF Olsztyna - wyłącznie w pasie drogowym) wskazują na fakt, że obszar MOF Olsztyna należy do „cichych”. Jako podstawowe czynniki, które mają wpływ na wysokość poziomu hałasu w otoczeniu dróg można wymienić: nieprzestrzeganie dopuszczalnych prędkości na obszarach zabudowanych, duży udział pojazdów ciężkich w ruchu, ogólne zwiększenie liczby pojazdów uczestniczących w ruchu, brak możliwości przeniesienia ruchu tranzytowego na inne trasy, lokalizację terenów wrażliwych akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie dróg.
- Na tle województwa oraz całego kraju mieszkańcy MOF Olsztyna zużywają mało wody, jednak poza Olsztynem i Purdą poziom zużycia wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrasta. Może to wskazywać na większe potrzeby w zakresie zaopatrzenia w wodę.
- O ile zaopatrzenie w wodę MOF Olsztyna przestało być problemem, o tyle ciągle brakuje infrastruktury kanalizacyjnej. Odbiór nieczystości płynnych oraz dostęp ludności do oczyszczalni ścieków jest wyraźnym deficytem obszaru. 72,09 % ludności obszaru MOF ma dostęp do kanalizacji sanitarnej. Szczególnie dysproporcje te widać w podziale na miasto i wieś. Jedynie Olsztyn (100%) w pełni wypełnia swoje obowiązki w tym zakresie. Ponadto bliski ideału poziom skanalizowani notuje się w gminie Stawiguda (95,9%). Ma to jednak związek ze znacznym wzrostem obszarów zabudowy mieszkaniowej, zarówno jedno- jak i wielorodzinnej, na terenach przyległych bezpośrednio do południowej granicy Olsztyna. Pozostałe gminy wchodzące w skład MOF Olsztyna wykazują znaczne deficyty w tej dziedzinie. Deficyty te objawiają się pomimo ciągłych inwestycji w rozbudowę infrastruktury, również dzięki środkom zewnętrznym. Najniższy procent skanalizowania odnotowuje gmina Purda – 42,1%.
- Istotnym problemem jest też słaby rozwój sieci gazowej na obszarze MOF. W perspektywie lat 2013-2018 jedynie Barczewo zwiększyło udział mieszkańców korzystających z gazu. Dane te nie uwzględniają jednak znacznych wzrostów liczby mieszkańców miejscowości okalających Olsztyn. Niski poziom gazyfikacji przekłada się na konieczność korzystania z innych źródeł pozyskiwania ciepła energetycznego, a tym samym wpływa na niską emisję i złą jakość powietrza. Żadna z gmin wchodzących w skład MOF Olsztyna nie posiada jednego, zorganizowanego oraz wspólnego źródła ciepła. Zgodnie z informacjami z planów gospodarki niskoemisyjnej dla poszczególnych gmin, jedynie część mieszkańców MOF może korzystać z kotłowni lokalnych. Większość mieszkańców skazanych jest na indywidualne źródła ciepła opalane głównie paliwem stałym. Lepsza sytuacja jest w Olsztynie, gdzie Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (łącznie z sezonem grzew-

czym 2020/2021 także ciepłownia Michelin) zaopatruje w ciepło ponad 60% olsztyńskich mieszkań i instytucji, co zmniejsza konieczność korzystania z innych, mniej przyjaznych środowisku źródeł ciepła przez mieszkańców.

- Przeprowadzona analiza dowodzi, iż na obszarze MOF Olsztyna prowadzona jest właściwa gospodarka odpadami komunalnymi. Wszystkie gminy (poza Gietrzwałdem) osiągnęły wymagane prawem poziomy recyklingu i odzysku poszczególnych grup odpadów. Z zebranych danych wynika, iż największym producentem odpadów na terenie MOF jest Olsztyn. W 2019 roku z terenu Olsztyna zebrano 67,6 tyś. Mg odpadów komunalnych, z czego 46,3 tyś. Mg pochodziło z gospodarstw domowych. Najmniej odpadów komunalnych wytworzono na terenie gminy Jonkowo – 1,7 tyś. Mg, z czego z gospodarstw domowych pochodziło 1,6 tyś. Mg
- Rok 2019 był ekstremalnie ciepłym rokiem w Polsce. W ciągu ostatnich 6 lat mieliśmy 4 lata ekstremalnie ciepłe (2019, 2018, 2015, 2014), 1 rok bardzo ciepły (2016) i 1 ciepły (2017). Stały wzrost liczby mikro i małych instalacji OZE (z 55 instalacji w 2016 r. do 61 instalacji w II.2020 r.).
- Województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w czołówce województw, w których występują małe instalacje OZE (7% wszystkich zarejestrowanych w Polsce instalacji). Brak instalacji wytwarzających energię z siły wiatru. 64% wszystkich instalacji stanowią instalacje zasilane energią wodną. Instalacje zasilane energią słoneczną stanowią 36% instalacji. Duże zainteresowanie środkami zewnętrznymi na realizację i dofinansowanie inwestycji w OZE – 157 nowych instalacji (w realizacji).

3.3. Gospodarka

- Zaobserwować można wzrost liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców, co może wynikać z polepszającej się sytuacji gospodarczej w Polsce i MOF Olsztyna. Widoczny jest też systematyczny przyrost nowych przedsiębiorstw od roku 2017, szczególnie w gminie Stawiguda, co może być spowodowane poprawą dostępności drogowej poprzez wybudowanie południowej obwodnicy Olsztyna.
- Największy wzrost wyrejestrowanych firm w roku 2019 zauważalny jest w gminach Stawiguda i Dywity (prawie dwukrotnie więcej niż w gminie Purda), natomiast w Olsztynie nastąpił znaczny spadek wyrejestrowanych firm w stosunku do lat poprzednich. Skala ta pokazuje brak pewnej stabilizacji w gospodarce, ale też różnorodność potrzeb rynkowych.
- Zaobserwować można, że nowo utworzonych przedsiębiorstw w gminach MOF w stosunku do liczby podmiotów wyrejestrowanych jest znacznie więcej. W Olsztynie również mniej podmiotów zostaje wyrejestrowanych, co może mieć związek ze stale rozwijającym się rynkiem w poszczególnych branżach, wynikającym z ich popularności i zainteresowania klientów, a tym samym powodować wzrost „zdrowej” konkurencji pomiędzy przedsiębiorstwami.
- Zauważalny jest wyższy poziom liczby przedsiębiorstw w sektorze hotelarsko-gastronomicznym zarówno w gminach MOF, jak i samym Olsztynie, co może wynikać ze zwiększonego zapotrzebowania w regionie na tego typu usługi. Natomiast zaobserwowano znaczny spadek liczby podmiotów w MOF Olsztyna zajmujących się hodowlą zwierząt i ryb czy pozyskiwaniem drewna.
- Liczba obiektów noclegowych w gminach MOF Olsztyna w roku 2019 stanowiła 15,38% wszystkich obiektów w województwie warmińsko-mazurskim.

- Zaobserwować można zróżnicowanie w liczbie miejsc noclegowych w każdej gminie MOF i Olsztynie oraz ponowny wzrost wykorzystania obiektów noclegowych w latach 2018-2019 w MOF Olsztyna w stosunku do lat poprzednich.
- Zaobserwować można znaczny wzrost liczby turystów zagranicznych w Olsztynie w roku 2019 w stosunku do roku 2018.
- Wysoki udział podmiotów z sekcji D (wytwarzanie, dostarczanie i dystrybucja energii elektrycznej, gazu ziemnego, pary wodnej i gorącej wody) w MOF Olsztyna na tle województwa warmińsko-mazurskiego oraz Polski.
- Popyt na instalacje do produkcji energii elektrycznej czy ciepłej podsyłany programami wsparcia instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii.
- Udział podmiotów z sektora kreatywnego w liczbie przedsiębiorstw ogółem niewiele spadł w stosunku do roku 2013, co może wynikać z niezmiennego się zainteresowania branżą kulturalno-rozrywkową w mieście – stolicy regionu. Jednocześnie zaobserwować można niewielki wzrost nowych firm w tej branży w gminach MOF.
- W MOF Olsztyna widoczna jest duża różnorodność przedsiębiorstw wpisujących się w inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego, tj. ekonomię wody, żywność wysokiej jakości oraz drewno i meblarstwo.
- Gminy MOF Olsztyna przeznaczyły znaczne tereny pod inwestycje, szczególnie przy południowej obwodnicy Olsztyna, co dodatkowo wzmacnia atrakcyjność gospodarczą obszaru. Widoczny jest też potencjał jednostek naukowych i badawczo-rozwojowych, w tym Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego.
- Zaobserwować można stały spadek liczby studentów na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie oraz niewielki wzrost pozycji uczelni w rankingach. Za jej mocną stronę można uznać różnorodność kierunków, również takich, które wpisują się w inteligentne specjalizacje województwa.
- Mimo rozwoju infrastruktury (np. projekt pn. Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie zrealizowany przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego) i zakresu e-usług świadczonych w gminach, zaobserwować można nadal pewne deficyty w wykorzystaniu TIK przez mieszkańców MOF Olsztyna.

3.4. Funkcje metropolitalne

- W MOF zapewnione są możliwości edukacji na poziomie podstawowym, ponadpodstawowym i wyższym (w Olsztynie). Problemem pozostaje wciąż niedostateczne dopasowanie oferty edukacyjnej na każdym poziomie (w szczególności kształcenia zawodowego) do trendów na rynku pracy i oczekiwań młodzieży.
- W zakresie inteligentnych specjalizacji województwa w szkołach MOF Olsztyna brakuje kierunków kształcenia związanych z ekonomią wody (np. skutnictwem i szeroko pojętą produkcją jachtów), a także szerszej oferty kształcenia w zawodach związanych drewnem i meblarstwem (np. brak kierunków związanych z projektowaniem i konserwacją mebli czy projektowaniem wnętrz).

- Udział uczniów w organizowanych przez szkoły bezpłatnych zajęciach dodatkowych z zakresu STEM, języków obcych i kompetencji miękkich, a także projektach i innych działaniach w MOF oraz w poszczególnych gminach wskazuje, że z jednej strony istnieje zapotrzebowanie na takie przedsięwzięcia, a z drugiej, że występuje luka, którą mogą wypełnić wspólne inicjatywy.
- Liczba miejsc w żłobkach w MOF Olsztyna – zarówno gminnych jak i niepublicznych – nie zaspokaja w pełni popytu na tego rodzaju opiekę. Deficyt ten najwyraźniej widać w Olsztynie, jednak dzięki niepublicznym placówkom opieki nad dziećmi do lat 3 jest on w rzeczywistości mniejszy. Problemem jednak pozostaje dostępność finansowa takiej opieki. Z pewnością deficyt miejsc w żłobkach w Olsztynie ma związek z jego funkcjami aglomeracyjnymi. Jako główny rynek pracy i ośrodek edukacji w MOF stanowi naturalnie także miejsce, do którego mieszkańcy sąsiednich gmin przywożą też swoje dzieci, szukając dla nich miejsca w placówkach opiekuńczych w pobliżu swojego miejsca pracy czy też nauki starszych dzieci.
- Dostępność wychowania przedszkolnego w MOF Olsztyna stopniowo się poprawia, co pokazują statystyki dotyczące udziału dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych gminach w stosunku do liczby dzieci w wieku 3-5 lat. Nadal jednak w większości gmin (poza Olsztynem) odsetek ten jest niższy od średniej krajowej.
- Zmiany współczynnika skolaryzacji w latach 2013-2019 w poszczególnych gminach pokazują, że wielu uczniów szkół podstawowych zamieszkujących w gminach otaczających Olsztyn uczy się w szkołach w Olsztynie i że sytuacja ta ma charakter stały.
- W 2018 r. występowały znaczne różnice w ilości osób przypadających w gminach na jedną aptekę i jedną przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej – w wielu gminach wskaźnik ten był znacząco wyższy od średniej krajowej, a nawet wojewódzkiej. Deficyty te łagodzi z pewnością bliskość Olsztyna z jego funkcjami usługowymi, także w zakresie zdrowia.
- W zakresie specjalistycznej opieki zdrowotnej mieszkańcy MOF Olsztyna mają najszerszą ofertę w regionie, ponieważ w Olsztynie skupiają się specjaliści wielu dziedzin medycyny pracujący w szpitalach specjalistycznych zlokalizowanych w stolicy województwa. Dostępność ta związana jest jednak z możliwością dojazdu do placówek specjalistycznej opieki zdrowotnej. Z drugiej natomiast strony dane dla miasta Olsztyna i powiatu olsztyńskiego wskazują na niższą niż przeciętnie w pozostałych częściach kraju liczbę zarówno lekarzy, jak i pielęgniarek oraz położnych przypadających na 10 tys. ludności. Sytuacja ta nie ulega w ostatnich latach zauważalnej poprawie, mimo że w Olsztynie kilka placówek (Wydział Lekarski UWM, Szkoła Zdrowia Publicznego UWM, Szkoła Policealna im. prof. Zbigniewa Religi) kształci pracowników zawodów medycznych.
- W MOF dostępnych jest stale 30 łóżek na szpitalnych oddziałach ratunkowych. Dodatkowo w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie znajduje się Centrum Urazowe dla Dzieci (wydzielona część szpitala, w której są diagnozowani i leczeni pacjenci do ukończenia 18. roku życia z najcięższymi urazami, np. po wypadku komunikacyjnym czy upadku z wysokości).
- Obszar Funkcjonalny posiada spójną tożsamość kulturową. Widać to m.in. w zabytkach architektury, dziedzictwie kulinarnym, muzyce ludowej, obrzędach, tradycjach regionu, a nawet w nazwach jezior, rzek i wsi. Wiodącą funkcję w aspekcie rozwoju kultury pełni Olsztyn. Jest jednym z największych ośrodków kulturalnych w regionie. Zaspokaja więc nie tylko potrzeby mieszkańców miasta, ale również obszarów sąsiednich. Nie do końca wykorzystany pozostaje potencjał Gietrzwałdu jako centrum pielgrzymkowego i ośrodka kultury warmińskiej atrakcyjnego dla sektora turystyki kulturowej.

- Imprezy masowe organizowane w Olsztynie są dużo mniejsze niż w innych miastach Polski Wschodniej, także ze względu na brak odpowiedniego obiektu, który mógłby pomieścić duże wydarzenia sportowe, kulturalne, targowe czy konferencyjne.
- Możliwości rekreacyjno-sportowe oferowane są na całym terenie MOF. Główną rolę w obszarze sportu pełni Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olsztynie, zaś na obszarach wiejskich troszczą się o to głównie władze lokalne, stowarzyszenia i kluby sportowe przy wykorzystaniu infrastruktury sportowej szkół. Jednak dostęp do urozmaiconej oferty w tej dziedzinie mają przede wszystkim mieszkańcy Olsztyna, na terenach wiejskich oferta jest uboższa.

3.5. Powiązania komunikacyjne

- Olsztyn jest miastem-rdzeniem oraz głównym miejscem pracy, edukacji i życia kulturalnego dla mieszkańców swojego obszaru funkcjonalnego. Brak transportu publicznego na tym obszarze skutkuje wzrostem popularności indywidualnego transportu samochodowego i tym samym problemami z kongestią na drogach prowadzących do miasta. Rosnąca liczba samochodów w samym mieście także stanowi znaczny problem.
- System publicznej komunikacji zbiorowej pokrywa część gmin MOF – linie autobusowe Gminy Olsztyn docierają do czterech z sześciu gmin MOF (Barczewo, Dywity, Purda, Stawiguda), a cztery gminy (Dywity, Gietrzwałd, Jonkowo, Stawiguda – stan na rok 2021) posiadają własne systemy gminnej komunikacji zbiorowej. Tabor obsługujący linie na terenie MOF jest w większości nowy i oferuje wysoki komfort podróży. Komunikacja miejska Olsztyna kursuje w jednej strefie biletowej obejmującej także przystanki poza granicami administracyjnymi miasta. Jej użytkownikom oferowana jest Olsztyńska Karta Miejska umożliwiająca m.in. zakodowanie biletów okresowych czy płatności za bilety jednorazowe i parkowanie.
- Wprowadzenie tramwajów i pozostałe zmiany w transporcie publicznym Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego zaowocowały wyraźnym wzrostem liczby pasażerów komunikacji miejskiej Olsztyna w latach 2016-2019.
- Modernizacja linii kolejowych na obszarze MOF obejmująca utworzenie dodatkowych przystanków na terenie Olsztyna zwiększa potencjał rozwoju kolei aglomeracyjnej.
- Podział zadań przewozowych wskazuje, że dominującym środkiem transportu w MOF Olsztyna jest samochód osobowy (42,2% podróży), jednak co czwarta podróż wykonywana jest pieszo, a w co piątą podróż wykorzystany jest autobus miejski.
- Choć infrastruktura dla pieszych i rowerzystów stale ulega poprawie, wciąż istnieją problemy do rozwiązania, np. luki w infrastrukturze pieszej i rowerowej, szczególnie na obszarze gmin MOF poza Olsztynem. Barięą dla niezmotoryzowanych jest też zły stan nawierzchni chodników i ścieżek rowerowych, samochody na nich parkujące, sygnalizacja świetlna preferująca indywidualny transport samochodowy itd.
- W Olsztynie istnieje ok. 22 tys. miejsc parkingowych, w tym ok. 2 600 w Strefie Płatnego Parkowania. Strefa jest podzielona na 2 podstrefy (C i T) ze zróżnicowanymi opłatami. Istniejące problemy z parkowaniem w MOF Olsztyna dotyczą głównie centrum miasta i obszarów wokół instytucji publicznych (urzędów, szpitali, szkół itd.), a także dużych osiedli mieszkaniowych, szczególnie tych zaprojektowanych przed boomem motoryzacyjnym. Ponadto w MOF Olsztyna nadal brak funkcjonujących parkingów typu P&R.

3.6. Uwarunkowania związane z pandemią COVID-19

Pandemia COVID-19 wpłynęła na wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego, dlatego strategia rozwoju MOF Olsztyna musi uwzględnić ten czynnik. Długookresowe, a nawet średniookresowe skutki tego zjawiska trudno jednak jeszcze ocenić. Można natomiast wyróżnić obszary, w których wpływ pandemii z pewnością będzie szczególnie widoczny.

3.6.1. Przyspieszenie cyfryzacji

Dostępne szacunki Ministerstwa Cyfryzacji wskazują, iż w obszarach e-państwa, e-kompetencji czy gospodarki opartej na danych Polska dopiero w 2023 r. osiągnie poziom średniej UE z 2019 r. Obecnie wskaźniki dot. e-państwa: korzystanie z e-administracji to zaledwie 73% średniej UE, umówienie wizyty lekarskiej przez Internet - 59%, natomiast odsetek przedsiębiorstw analizujących dane – 67% średniej UE. Specjaliści z sektora TIK pracują w 12% polskich firm, średnia europejska wynosi 19 proc. Mniej polskich przedsiębiorstw, niż średnio w UE korzysta też z nowoczesnych usług cyfrowych i dba o kwestie cyberbezpieczeństwa. Według Eurostatu w 2015 r. 13% firm w Polsce używających komputerów miało politykę dotyczącą cyberbezpieczeństwa, średnio w UE 32%, a w Szwecji 51%.

W gminach MOF Olsztyna coraz większa liczba usług publicznych dostępna jest przez Internet, także dzięki realizacji kolejnych projektów związanych ze zdalną obsługą klienta. Pozwala to wnioskować, że kwestia ta jest postrzegana jako istotna. Wszystkie urzędy gmin wykorzystują ogólnopolską platformę ePUAP do obsługi spraw, jednak nie świadczą jeszcze wszystkich dostępnych tą drogą usług.

Usługi świadczone są na różnych poziomach dojrzałości – od udostępniania informacji na portalach internetowych (poziom 1) do personalizacji obsługi, tzn. automatyczne dostarczenie konkretnych usług, spersonalizowanych dla użytkownika i przez niego nie inicjowanych (poziom 5). Ten ostatni poziom jest najrzadziej osiągany, jednak usługi na tym poziomie (przynajmniej kilka) świadczy 5 z 7 gmin MOF Olsztyna.

Pandemia COVID-19 może mieć pozytywny wpływ na proces cyfryzacji usług publicznych, także dzięki przełamaniu barier mentalnych dotyczących korzystania z tych możliwości – zarówno po stronie instytucji publicznych, jak i mieszkańców. Ograniczenia w przemieszczaniu się i zmiany organizacji pracy urzędów i innych instytucji wymusiły bardziej otwartą postawę wobec e-usług i szersze ich stosowanie. Konieczne jest jednak przyspieszenie tych działań i bardziej kompleksowe podejście do tego obszaru – nie tylko przez zwiększanie liczby usług dostępnych drogą elektroniczną, ale także przez rozwój kompetencji pracowników oraz wyposażenie zaplecza usługowego (back-office) w odpowiedni sprzęt, oprogramowanie i inne niezbędne zasoby. Ważnym elementem będzie również rozwój sieci szerokopasmowej i powszechne zwiększenie dostępu do szybkiego Internetu w całym MOF Olsztyna, tak aby w pełni wykorzystać rosnącą podaż e-usług. Pozwoli to w pełni wykorzystać okoliczności sprzyjające przyspieszeniu cyfryzacji życia społeczno-gospodarczego i przeskoczyć dzięki temu lukę dzielącą Polskę (a tym samym MOF Olsztyna) od standardów UE.

3.6.2. Zdrowie publiczne

Sektor zdrowia publicznego stanął w 2020 r. wobec szczególnych wyzwań. Pandemia COVID-19 zwiększyła istniejące wyzwania w obszarze systemu ochrony zdrowia, w tym potrzebę jego cyfryzacji i zwiększenia zasięgu usług świadczonych na odległość.

MOF Olsztyna, a w szczególności samo miasto, jest centrum usług medycznych dla całego regionu Warmii i Mazur, dlatego wszelkie działania tu podejmowane mają duże znaczenie dla dostępności wysokiej jakości usług medycznych w całym województwie. Działania w obszarze usług e-zdrowia i upowszechnienie nowoczesnych technologii w medycynie muszą więc stanowić nie tylko odpowiedź na problemy wynikające z sytuacji kryzysowych, ale także na dłuższą metę służyć zapewnieniu lepszego dostępu do opieki zdrowotnej, zwłaszcza na obszarach o słabym dostępie do szerokopasmowego Internetu, jak i na obszarach peryferyjnych. Takie obszary można zidentyfikować również w samym MOF, co związane jest z rozproszoną strukturą osadnictwa i wynikającymi z niej niedostatkami infrastruktury drogowej i internetowej, a także transportu publicznego.

3.6.3. Edukacja

Oświata w Polsce boryka się od lat z najróżniejszymi trudnościami, jednak pandemia COVID-19 obnażyła jej szczególnie słabe strony. Jedną z nich jest cyfrowe zapóźnienie szkół (zarówno w zakresie wyposażenia, jak i kompetencji kadr) nie pozwalające na czerpanie korzyści z możliwości, jakie dają technologie IT. Jest to tym bardziej dotkliwe, że z diagnozy przeprowadzonej przez Gminę Olsztyn wynika, iż spośród 21 921 uczniów problemy z dostępnością sprzętu komputerowego w szkołach ponadpodstawowych zgłosiło 60% osób.

Możliwe jest jednak, że pandemia przyspieszy ten proces, także w MOF Olsztyna. Wszystkie gminy MOF skorzystały z rządowego programu Zdalna Szkoła oraz Zdalna Szkoła + zakupując oprogramowanie i sprzęt komputerowy dla poprawy jakości edukacji zdalnej i dostępu do niej. W sumie zakupiono 420 szt. sprzętu, co w przypadku Olsztyna pokryło 0,3% uczniów, a na terenie gmin ościennych 7,8%.

Zakupy te nie wypełniają luki sprzętowej, zwłaszcza w porównaniu z liczbą uczniów i rzeczywistym zapotrzebowaniem. Jednak daje to kolejną szansę na upowszechnienie nowych technologii w oświacie, uodparniając ją jednocześnie na kryzysy i trudności. Może to również poszerzyć dostęp do wysokiej jakości edukacji bez względu na miejsce zamieszkania w MOF Olsztyna, co umożliwi ogólny wzrost poziomu kształcenia w na całym obszarze. Jednak należy podkreślić, że placówki oświatowe wymagają dalszego wyposażenia w sprzęt, dostęp do dobrej jakości Internetu. Proces ten musi być również wzbogacony o wzrost umiejętności cyfrowych nauczycieli.

3.6.4. Mobilność miejska

Pandemia COVID-19 wywarła szczególnie niekorzystny wpływ na branżę transportu zbiorowego, na co wpłynęły nie tylko obawy pasażerów przed korzystaniem z tych usług, ale także ograniczenia związane z napełnieniem pojazdów komunikacji publicznej oraz oficjalne komunikaty zniechęcające do podróży tymi środkami transportu. Spadek odbywanych podróży komunikacją miejską organizowaną przez ZDZiT wynosił 40,3% względem roku 2019. Przekładało się też na znaczne spadki przychodów rzędu 38,7%. Wielkim wyzwaniem w najbliższych latach będzie więc odbudowanie zaufania do tego segmentu zrównoważonej mobilności oraz mocne wsparcie całej branży, aby nie zaprzepaścić korzystnego trendu rozwoju transportu zbiorowego. Trend ten wyraźnie widoczny jest także w MOF Olsztyna, w którym mimo trudności wynikających z pandemii, kolejne gminy zapewniały swoim mieszkańcom dostęp do ulepszonej (Dywity, Stawiguda, Barczewo) lub zupełnie nowej (Gietrzwałd, Purda, Jonkowo) oferty transportowej organizowanej lub współfinansowanej przez samorządy. Dzięki temu trendowi zmniejszyło się znacznie wykluczenie transportowe w MOF Olsztyna i te korzystne zmiany powinny być koniecznie utrzymane.

Nowym trendem wartym wykorzystania jest również rosnąca liczba użytkowników transportu rowerowego. Zarówno producenci i sprzedawcy jednośladów, jak i miasta liczące użytkowników rowerów na swoich drogach, zaobserwowali wyraźny wzrost popularności tego środka transportu. Ciekawych danych w tym zakresie dostarczyła popularna wyszukiwarka Google. Od lutego liczba pytań o wskazówki dojazdu dla rowerzystów w mapach Google'a wzrosła o 69%, i sięgnęła rekordowego poziomu w czerwcu. W Polsce Google zanotował natomiast nawet o 280% wzrost pytań o trasę, lepsi byli tylko Finowie: 303%. Warszawa ze wzrostem na poziomie 334% wyprzedza nieznacznie Katowice: 325%, Poznań: 282%, i Kraków 242%. Rośnie też rynek serwisowy, co potwierdza zainteresowanie hasłem „naprawa rowerów w pobliżu”: wzrosło ono w wyszukiwarce ponad dwukrotnie. Widząc zainteresowanie tym środkiem transportu zasadnym jest dalsze rozwijanie łańcuchów ekomobilności w MOF Olsztyna.

Nie można przy tym zapominać o podróżach pieszych. Zgodnie z przeprowadzonymi w 2018 r. badaniami zachowań komunikacyjnych mieszkańców MOF Olsztyna, podróże piesze stanowią znaczną część ruchu – jeszcze przed pandemią wykonywano tak nawet 25% podróży, co oznacza duży potencjał, szczególnie w Olsztynie, który posiada wyjątkowo korzystną, kompaktową strukturę przestrzenną sprzyjającą poruszaniu się pieszo. Aby podtrzymać i rozwijać ten korzystny dla zdrowia i środowiska trend, należy zadbać szczególnie o komfort i bezpieczeństwo pieszych uczestników mobilności miejskiej.

3.6.5. Przestrzenie publiczne

Przyjazne i dostępne przestrzenie publiczne, szczególnie zielone, stały się szczególnie istotne w czasie pandemii COVID-19. Ze względu na ograniczenia dotyczące szczególnie zamkniętych przestrzeni, takich jak galerie, muzea, kina i inne instytucje kultury, wzrasta popularność spotkań i spędzania wolnego czasu na świeżym powietrzu. Z tego powodu szczególna uwaga samorządowców na całym świecie zwrócona została na publiczne tereny zielone, które stały się nowym miejscem sprzyjającym podtrzymywaniu relacji społecznych, zwłaszcza w czasie poważnych ograniczeń w innych przestrzeniach. Ponadto ruch na świeżym powietrzu sprzyja odporności i utrzymaniu dobrego stanu zdrowia, co nie jest bez znaczenia w zwalczaniu pandemii COVID-19 i jej skutków. W nowym okresie programowania należy zatem zadbać o jakość przestrzeni, tak aby była dostępna dla wszystkich i aby jej jakość zachęcała do spędzania w niej czasu. Jednocześnie miała walory odpornej na występujące zmiany klimatu.

3.6.6. Gospodarka

Badania sytuacji społeczno-gospodarczej w kraju w 2020 r. wskazują, że Polski nie ominęły poważne trudności gospodarcze wynikające z pandemii COVID-19. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2020 r. było o 1,1% niższe niż przed rokiem (wobec wzrostu o 2,7% w 2019 r.). Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. obniżyła się w skali roku (po raz pierwszy od 2009 r.), o 1,7% - wobec wzrostu o 5,1% w 2019 r. W podmiotach o liczbie pracujących powyżej 9 osób głęboki spadek produkcji w skali roku notowano w II kwartale 2020 r., w którym wprowadzono pierwsze ograniczenia w życiu społecznym i gospodarczym związane z epidemią. W pozostałych okresach obserwowano wzrost produkcji, w tym znaczny w IV kwartale. Według wstępnych szacunków, po raz pierwszy od dziesięciu lat, sprzedaż detaliczna ogółem w 2020 r. była niższa niż w roku poprzednim – o 3,8% (kiedy obserwowano wzrost o 4,7%). Miały na to wpływ przede wszystkim spadki w II i IV kwartale roku związane z dwoma lockdownami. W 2020 r. w drugim roku z rządu zmniejszyły się też przewozy ładunków, a spadek był większy niż w 2019 r. (choć pod koniec roku nastąpił wzrost i w grudniu 2020 r., po raz pierwszy od października 2019 r., przetransportowano więcej ładunków niż przed rokiem –

o 3,6%). Dużemu ograniczeniu uległy przewozy pasażerskie (których spadek utrzymuje się od kilkunastu lat).

Również analiza koniunktury w województwie warmińsko-mazurskim w III kwartale 2020 r. potwierdza niekorzystny wpływ pandemii na gospodarkę regionu. Zaobserwowano spadek koniunktury w przemyśle i wzrost inflacji. Sytuację ratowała poprawa koniunktury w budownictwie i wzrost obrotów w handlu detalicznym, co umożliwiło spadek stopy bezrobocia. Korzystne było przy tym utrzymywanie się wysokiego popytu na krajowe usługi turystyczne, z czego korzystali przedsiębiorcy w regionach takich jak Warmia i Mazury.

Choć pandemia COVID-19 wywołała wiele trudności w światowej gospodarce, między innymi z powodu zaburzeń łańcuchów dostaw i poważnych ograniczeń w transporcie towarów czy osób, to należy zwrócić uwagę nie tylko na problemy z tego wynikające. Silny impuls dla cyfryzacji gospodarki należy wykorzystać do jej unowocześnienia. Jednocześnie jest to również moment, który oferuje pewne szanse regionom dotychczas peryferyjnym, takim jak województwo warmińsko-mazurskie. Rosnąca popularność pracy zdalnej powoduje, że coraz więcej osób może znacznie swobodniej wybierać miejsce zamieszkania. Atrakcyjne przyrodniczo i dobrze już skomunikowane z resztą kraju tereny Warmii, na jakich położony jest MOF Olsztyna, stanowią interesującą alternatywę dla pracowników branży kreatywnej, przedsiębiorców i wszelkiego rodzaju wolnych zawodów, których codzienne zajęcia nie wymagają regularnych dojazdów. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na tę szansę rozwojową, której wykorzystanie może stanowić zupełnie nowy bodziec do rozwoju rynku pracy MOF Olsztyna, także w najbardziej pożądanym segmencie miejsc pracy wysokiej jakości.

3.7. Analiza potencjałów

Analizę potencjałów przeprowadzono w oparciu o Strategię MOF Olsztyna przyjętą uchwałami Rad Gmin w roku 2016 i zawarte w niej cele strategiczne. Biorąc pod uwagę analizy przeprowadzone w dokumencie pt. *Analiza możliwości rozwojowych i potencjałów Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego* (tom II) można sformułować wnioski dotyczące potencjałów rozwojowych MOF w okresie do 2030 roku. Potencjały, jeśli to było możliwe i zasadne odnoszą się do wskazanych w Strategii priorytetów rozwojowych.

3.7.1. Ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Podniesienie jakości zasobów wodnych poprzez rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	✓ Relatywnie wysoki udział korzystających z sieci wodociągowej	✓ Pomimo ciągłych braków w infrastrukturze sieciowej stosunkowo wysoko oceniany jest dostęp do mediów podstawowych w gminach
Budowa efektywnego systemu gospodarki odpadami w MOF	✓ Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi sp. z o.o. w Olsztynie	✓ Gminy MOF planują działania w tym zakresie w perspektywie 2021-2027
Ochrona bioróżnorodności na terenie MOF	✓ Unikalne walory środowiskowe ✓ Niski poziom zanieczyszczenia środowiska	✓ Ochrona bioróżnorodności jest istotnym kierunkiem działań dla większości gmin MOF

3.7.2. Podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Poprawa jakości połączeń drogowych w MOF oraz dostępności do sieci TEN-T	✓ Położenie przy ważnych szlakach międzynarodowych i krajowych	✓ Dostępność komunikacyjna MOF jest priorytetem wszystkich gmin MOF ✓ Istotnym czynnikiem rozwoju dróg lokalnych będą środki krajowe, nie europejskie
Poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego	✓ Sukcesywnie realizowane inwestycje drogowe	✓ –
Rozwój systemu zrównoważonego publicznego transportu zbiorowego	✓ Współpraca w ramach MOF na rzecz dobrze rozwiniętego transportu aglomeracyjnego	✓ Na obecną chwilę transport zbiorowy rozwija się nierównomiernie. Część gmin posiada bardzo dobre połączenia z Olsztynem, część wskazuje na liczne braki w tym zakresie.

3.7.3. Uporządkowanie przestrzeni publicznych

dla podniesienia bezpieczeństwa, ładu przestrzennego i konkurencyjności

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Wykorzystanie wyjątkowych elementów przestrzeni publicznej dla podniesienia aktywności zawodowej mieszkańców	✓ Wysoka jakość terenów rekreacyjnych ✓ Bardzo dobre warunki do rozwoju sektora turystyki	✓ Słabo wykorzystywany jest potencjał przestrzeni publicznych i terenów rekreacyjnych. Widoczne są liczne braki infrastrukturalne
Poprawa systemu bezpieczeństwa	✓ Relatywnie dobrze oceniany (przez część mieszkańców) poziom bezpieczeństwa środowiskowego i dostosowania do zmian klimatu ✓ realizacja projektu Bezpieczny MOF	✓ Stosunkowo duży odsetek mieszkańców MOF wskazujących na problemy bezpieczeństwa publicznego

3.7.4. Zwiększenie efektywności energetycznej

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii	✓ Walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi OZE	✓ W opinii mieszkańców rozwój OZE jest niezwykle istotny jednak na obecną chwilę poziom wykorzystywania energii odnawialnej jest niedostateczny. ✓ Większość gmin MOF planuje realizację działań w tym zakresie.

Zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii	✓ Planowane przez JST wdrażanie energooszczędnych rozwiązań	✓ Działania te przejawiają się głównie projektami z zakresu termomodernizacji budynków oraz wprowadzania energooszczędnego oświetlenia
Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	–	–

3.7.5. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Podniesienie jakości infrastruktury badań i rozwoju wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury B+R	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Dostęp do nowoczesnych technologii ✓ Uczelnie i jednostki naukowe ✓ Firmy z sektorów zaawansowanych technologicznie 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Potencjał wskazywany przez mieszkańców ✓ Plany rozwojowe większości gmin powiązane są z nowoczesnymi technologiami i inteligentnymi rozwiązaniami
Podniesienie jakości edukacji wzmacniającej potencjał konkurencyjny obszaru	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Duży udział osób wykształconych ✓ Relatywnie niskie bezrobocie 	✓ Szczególnie istotnym zagadnieniem w tym obszarze jest rozwój szkolnictwa zawodowego dostosowanego do uwarunkowań lokalnych
Stworzenie warunków do powstawania nowych firm oraz rozwoju i umiędzynarodawiania działalności istniejących przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tereny inwestycyjne w gminach podmiejskich ✓ Wzrost przedsiębiorczości w MOF ✓ Znaczący udział firm z sektorów IS 	✓ Gminy MOF widzą szansę na znaczący rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego, które jednocześnie wpisuje się w regionalną inteligentną specjalizację (żywność wysokiej jakości)

3.7.6. Wzrost jakości usług publicznych

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Wzrost jakości organizacji społeczeństwa obywatelskiego	✓ Aktywne organizacje pozarządowe i grupy mieszkańców	✓ Problemem MOF Olsztyna jest niska aktywność mieszkańców, nieangażujących się w życie lokalne, traktujących gminy podmiejskie jako „sypialnie” Olsztyna
Poprawa jakości usług publicznych na rzecz bezpieczeństwa i aktywności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Świadomość władz lokalnych wagi bezpieczeństwa i aktywności społecznej w procesach rozwojowych ✓ Doświadczenie we współpracy w projektach na rzecz bezpieczeństwa (w ramach ZIT) 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Działania społeczne w tym m.in. na rzecz aktywizacji społeczeństwa znajdują się w planach rozwojowych większości gmin (z wyszczególnieniem polityki senioralnej) ✓ Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców (porównując zapisy strategii MOF opracowanej w 2013 r. oraz wyników tegorocznych ankiet) znacząco spadło
Integracja i podniesienie jakości systemu usług publicznych w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i sportu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Relatywnie dobrze rozwinięta baza oświatowa ✓ Wysokiej jakości tereny rekreacyjne do zagospodarowania 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Usługi publiczne z zakresu edukacji, opieki zdrowotnej i sportu są ciągle niedostatecznie rozwinięte ✓ Należy przedyskutować, w jaki sposób integracja w ramach MOF może przyczynić się do rozwoju usług społecznych

3.7.7. Budowa tożsamości Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego

Priorytet	Potencjał	Komentarz
Stworzenie wspólnych produktów turystycznych i ich promocja, które będzie podnosiło atrakcyjność MOF	✓ Potencjał do rozwoju różnych form turystyki wynikający z wewnętrznego zróżnicowania MOF	✓ Możliwości rozwoju m.in. agroturystyki, turystyki wypoczynkowej, turystyki aktywnej, turystyki pielgrzymkowej oraz turystyki miejskiej
Ochrona dziedzictwa kulturowego Warmii	✓ Unikalne walory kulturowe i przyrodnicze sprzyjające wzmocnieniu tożsamości kulturowej mieszkańców ✓ Promocja kultury warmińskiej wraz z zabytkami	✓

3.8. Rekomendacje rozwojowe

MOF w pełni wykorzystujący uwarunkowania zewnętrzne

Wśród licznych uwarunkowań zewnętrznych w postaci różnych polityk rozwojowych największe znaczenie dla MOF Olsztyna będzie miała polityka rządu oraz polityka samorządu województwa – obie znacząco podlegają celom polityki rozwoju Unii Europejskiej. Obecnie mamy do czynienia z różnymi narracjami na poziomie krajowym i samorządowym. Powoduje to trudności w ukształtowaniu precyzyjnej strategii obszarów funkcjonalnych. Zapisy dokumentów rządowych ukierunkowane są na obszary problemowe, peryferyjne, miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Jako szansę należy rozpatrywać utrzymanie się w przyszłej perspektywie Programu Operacyjnego Polska Wschodnia. Jednocześnie jest oczywiste, że obok tak określonych kierunków interwencji, Polska będzie zobowiązana do przeznaczenia nawet 65% środków, jakie otrzymamy z UE, na innowacyjność i cel dotyczący „zielonej Europy”. W tym duchu wyznaczono Obszar Strategicznej Interwencji w Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 pokrywający się w całości z MOF Olsztyna. Zatem gminy tworzące MOF Olsztyna powinny zagospodarować znaczącą ilość środków związanych z innowacjami, kapitałem społecznym i kapitałem ludzkim w celu budowania i wzmocnienia silnej pozycji ośrodka regionalnego.

Rekomendacja: Prace nad aktualizacją Strategii MOF powinny uwzględnić terytorialny wymiar Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030, zarówno w kontekście oczekiwanej zmiany w ramach realizacji celów rozwoju regionu, jak i oczekiwanej zmiany przestrzennej

Systemowe podejście do zrównoważonego rozwoju

Zewnętrzne trendy, europejskie i w mniejszym stopniu krajowe, wyraźnie sygnalizują wagę zagadnień związanych ze środowiskiem przyrodniczym w przyszłych politykach rozwoju. Niezależnie, czy mówimy o klimacie, czy o gospodarce obiegu zamkniętego, czy też o odnawialnych źródłach energii, poruszamy się w obszarze zrównoważonego rozwoju. MOF Olsztyna ma bardzo duży potencjał tkwiący w warunkach przyrodniczych, dlatego też powinien wykorzystać go w realizacji polityki rozwoju i tworzenia jak najlepszej oferty życia w wysokiej jakości otoczeniu przyrodniczym.

Rekomendacja: Podjęcie w pracach nad strategią problemu zrównoważonego rozwoju, zarówno na poziomie scenariuszy rozwoju, jak i wypracowania wspólnych priorytetów i kierunków działań w ramach celu strategicznego 1. Ochrona i efektywne wykorzystanie zasobów przyrodniczych.

MOF różnorodnych i komplementarnych kompetencji

Aktualne problemy na rynkach pracy oraz trendy związane z waloryzacją jakości życia poprzez pryzmat możliwości uczenia się i kształcenia w danym miejscu niezależnie od wieku zwracają uwagę na znaczenie szeroko pojętej edukacji jako czynnika rozwoju. Wysokiej jakości i dostępna oferta przed-szkoli, szkół i uczelni, a także innych instytucji świadczących usługi edukacyjne i szkoleniowe będzie decydowała o konkurencyjności MOF w zakresie pozyskiwania kapitału ludzkiego. Istotny jest również fakt, że Strategia Warmińsko-Mazurskie 2030 zakłada na obszarze MOF Olsztyna działania w ramach celu strategicznego Kompetencje przyszłości, których efektem będzie nie tylko wzmocnienie roli regionalnej samego Olsztyna, ale również liczne projekty sieciowe w ramach całego MOF.

Rekomendacja: Wzmacnianie instytucji edukacyjnych, w tym szkół branżowych, a także wspieranie realnej współpracy na rzecz rozwoju kompetencji mieszkańców MOF Olsztyna.

Lider atrakcyjności inwestycyjnej województwa warmińsko-mazurskiego

Cały MOF Olsztyna należy do obszaru strategicznej Interwencji Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030 „Tygrys warmińsko-mazurski”, czyli obszaru o szczególnych, w skali regionu, warunkach dla prowadzenia biznesu, wytyczonego wzdłuż dróg krajowych nr 7 i 16. Oznacza to z jednej strony potwierdzenie walorów lokalizacyjnych MOF Olsztyna i możliwości ich dalszego wspierania, z drugiej zaś obrazuje konkurencję w zabieganiu o kapitał inwestycyjny. Dlatego też podejście do budowania atrakcyjności inwestycyjnej i klimatu przedsiębiorczości powinno charakteryzować się spójną i przemyślaną koncepcją dotyczącą oczekiwanych inwestorów w MOF Olsztyna. Przewagą MOF powinna być m.in. komplementarność różnych cech gmin należących do obszaru, a także indywidualne ich walory. Konieczne jest również rozważenie działań ukierunkowanych na różne typy przedsiębiorców (w tym mikro i środowiska start-upów).

Rekomendacja: Podjęcie, w ramach prac nad aktualizacją Strategii, dyskusji ze środowiskiem start-upów, w celu wypracowania jak najlepszych rozwiązań dla budowania korzystnego klimatu inwestycyjnego.

Relacje MOF Olsztyna a Olsztyński Obszar Aglomeracyjny

Stowarzyszenie Olsztyński Obszar Aglomeracyjny zostało zarejestrowane w 2013 roku. W 2016 roku przyjęło Strategię Rozwoju Olsztyńskiego Obszaru Aglomeracyjnego na lata 2016-2020. Wydaje się jednak, że kluczowe formy współpracy części gmin należących do OOA zostały przeniesione do MOF Olsztyna, na skutek pojawienia się instrumentu ZIT.

Rekomendacja: Aktualizacja Strategii MOF Olsztyna powinna uwzględnić relacje z otoczeniem MOF (np. w kontekście OSI Tygrys warmińsko-mazurski), a zatem w większości przypadków z gminami należącymi do OOA, jednak poza obszarem MOF. Istotna będzie również odpowiedź na pytanie, czy formuła OOA jest właściwa dla szerszej współpracy, jeśli dotąd niewiele jest przykładów zrealizowanych wspólnych działań.

4. Analiza SWOT

Analiza problemów, potencjałów rozwojowych w wyniku przeprowadzonej diagnozy społeczno-gospodarczej pozwoliła wskazać najistotniejsze cechy MOF Olsztyna, determinujące możliwości dalszego rozwoju. Analiza SWOT została opracowana metodą klasyczną. założono, że silne i słabe strony to elementy leżące w pełni obszaru oddziaływania gmin skupionych w MOF Olsztyna. Natomiast szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne, na które gminy nie mają bezpośredniego wpływu.

MOCNE STRONY

powiększający się potencjał demograficzny MOF Olsztyna
duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych
świadomość mieszkańców w zakresie dziedzictwa przyrodniczego
zawiązana współpraca na rzecz transportu publicznego
szeroka oferta usług instytucji otoczenia biznesu
duża liczba podmiotów gospodarczych
rozwinięte funkcje akademickie oraz naukowo-badawcze
obecność dużych inwestorów, w tym zagranicznych
silna pozycja MOF w zakresie inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego
ekonomia wody; żywność wysokiej jakości; drewno i meblarstwo
zlokalizowanie na terenie MOF Olsztyna dużej liczby jednostek edukacyjnych
wielokulturowość mieszkańców
imprezy kulturalne o dużej atrakcyjności również dla uczestników spoza MOF
wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców MOF

SŁABE STRONY

silna presja mieszkańców MOF na tereny zielone
braki w infrastrukturze zagospodarowania brzegów jezior i rzek
wysoka liczba występujących niekorzystnych zjawisk atmosferycznych
zanieczyszczenie powietrza – niska emisja
rozproszenie osadnictwa na terenie gmin wiejskich – wysokie koszty budowy infrastruktury
bak wspólnej oferty inwestycyjnej
brak ciągłości szlaków turystycznych
zły stan odcinków dróg lokalnych oraz wysoka liczba zdarzeń drogowych
niedostatecznie rozwinięty system publicznego transportu zbiorowego
braki w infrastrukturze i umiejętnościach cyfrowych
zdegradowana przestrzeń publiczna
słaby dostęp do usług medycznych na obszarach wiejskich MOF oraz brak systemu profilaktyki zdrowotnej na terenie całego MOF
zjawisko wykluczenia społecznego
edukacja na każdym poziomie nauczania bez zindywidualizowanego podejścia

SZANSE

polityka regionalna ukierunkowana na Obszary Strategicznej Interwencji (miejsce Olsztyna i MOF Olsztyna w Strategii wojewódzkiej)
realizacja inwestycji kluczowych dla wzrostu dostępności komunikacyjnej MOF Olsztyna finansowanych ze środków UE
regionalne wykorzystanie środków PO Polska Wschodnia
wzrost zainteresowania kapitału zagranicznego lokowaniem inwestycji w sektorach należących do inteligentnych specjalizacji Warmii i Mazur
wzrost zainteresowania turystycznego Warmią
rozwój polityki miejskiej ukierunkowanej na obszary funkcjonalne
postęp technologiczny (przemysł 4.0; cyfryzacja)

wzrost znaczenia jakości życia w decyzjach lokalizacyjnych firm i mieszkańców

ZAGROŻENIA

polityki krajowe „omijające” ośrodki wojewódzkie lub polityki krajowe preferujące miasta średniej wielkości oraz gminy podlegające marginalizacji

niespójny i niestabilny system prawny

pogorszenie relacji na linii EU – otoczenie” (trzeba mieć na myśli zarówno Rosję, jak i Białoruś i Ukrainę, a także Wielką Brytanię

utrzymujący się stereotyp „ściany wschodniej”, „Polski B”

utrzymujący się kryzys wywołany pandemią COVID-19

zmiany klimatyczne skutkujące w szczególności ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi;

5. Cele strategiczne rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna

Zgodnie z logiką Strategii MOF Olsztyna, wskazana wizja rozwoju zdefiniowana jako: **Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna jako zintegrowany i konkurencyjny krajowy ośrodek wzrostu gospodarczego opartego o wielopoziomową współpracę, budujący tożsamość lokalną**, będzie realizowana poprzez trzy cele strategiczne. Cele te w horyzontalny sposób przechodzą przez wymiar społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

5.1. Cel strategiczny 1: Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych

Środowisko przyrodnicze oraz kulturowe odgrywa bardzo dużą rolę na terenie MOF Olsztyna. Miejsce to posiada specyficzne walory przyrodnicze, które muszą być traktowane jako zasób i potencjał z jednej strony, z drugiej zaś, jako wartość, o którą należy dbać z myślą o przyszłych pokoleniach. Szczególnie jest to odczuwalne w trakcie trwania pandemii COVID-19, który zmienił trendy w zachowaniach społecznych, każąc się izolować. Potencjał środowiska daje możliwość wytchnienia w tym trudnym okresie. Jednocześnie wymaga rozsądnego korzystania z zasobów. Działania związane z efektywnością energetyczną, gospodarką w obiegu zamkniętym, czy adaptacją do zmian klimatu, wpisują się w zasady Europejskiego Zielonego Ładu. Kolejnym aspektem traktowanym jako zasób jest środowisko kulturowe. Cały Miejski Obszar Funkcjonalny zlokalizowany jest na obszarze południowej Warmii z bogatą kulturą i tradycjami. Zrównoważone korzystanie z tych zasobów będzie tworzyło MOF Olsztyna miejscem do życia wysokiej jakości, jednocześnie mogącym budować w oparciu o to kapitał gospodarczy.

5.2. Cel strategiczny 2: Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego

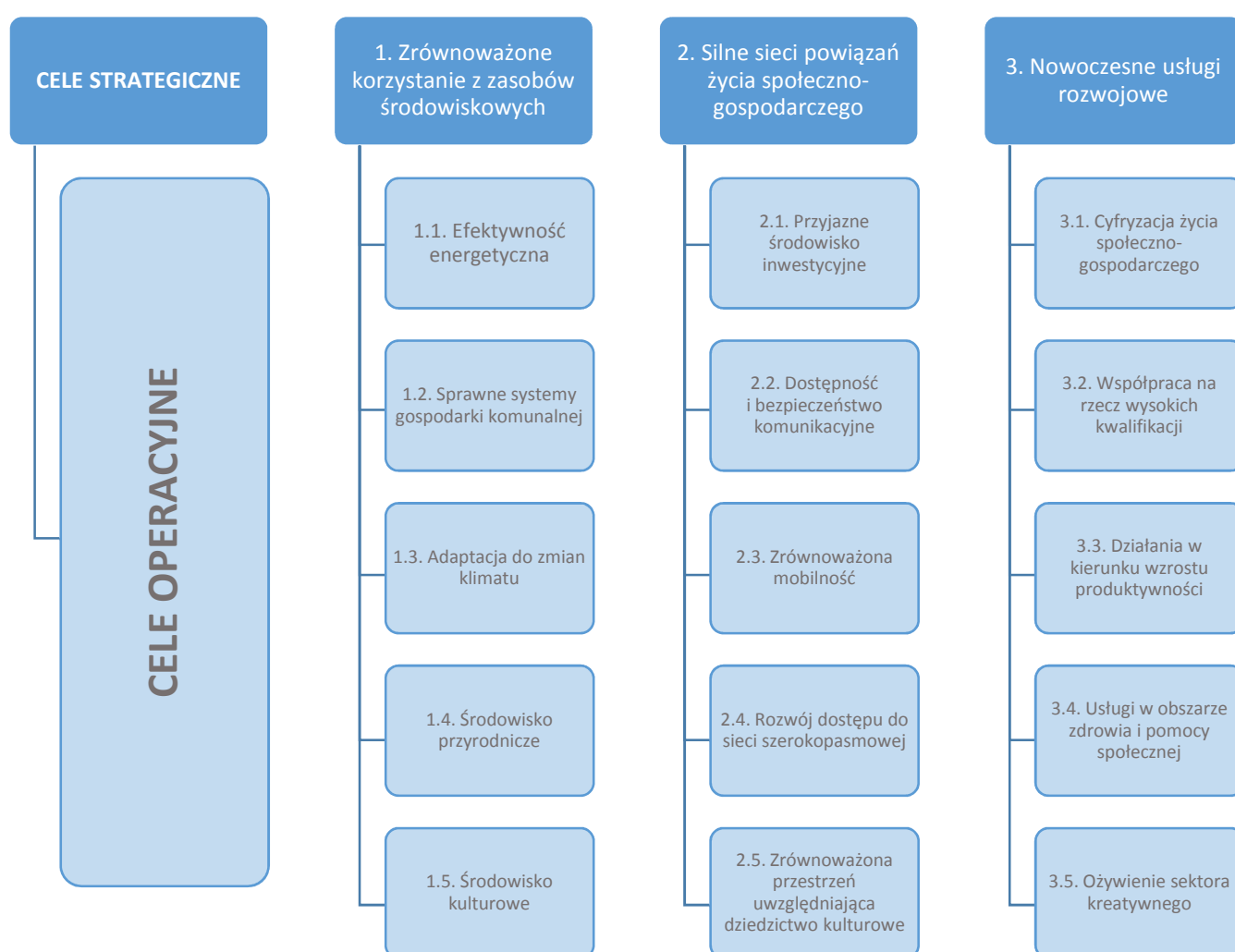
Wymiar przestrzenny i gospodarczy akcentowany jest w celu strategicznym, który ma prowadzić do tworzenia silnych sieci powiązań. Transport, układ drogowy MOF Olsztyna daje podstawy do tworzenia przyjaznego środowiska inwestycyjnego. Jednocześnie wymaga dalszego rozwijania i inwestowania. Budowanie wspólnej polityki inwestycyjnej może zachęcić przedsiębiorców do lokowania kapitału, dając jednocześnie nowe miejsca pracy. To umożliwi zatrzymanie prognozowanego procesu depopulacji regionu. Pandemia COVID-19 pokazała również, że należy budować odporność obszaru na kryzysy. Szczególną rodzajem działań jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, pracując na rzecz ładu przestrzennego, pobudzania gospodarczego i aktywizacji lokalnej społeczności.

5.3. Cel strategiczny 3: Nowoczesne usługi rozwojowe

Wysoki poziom usług służących rozwojowi ma wpływ na życie społeczne, jak również potencjał gospodarczy. Usługi skupione na kapitale społecznym prowadzą do rozwoju, m.in. poprzez zdobywanie

kluczowych kompetencji, rozwój szkolnictwa. Wzrost jakości usług społecznych i zdrowotnych, zwrócenie się w kierunku potencjału demograficznego daje możliwość zarówno wygenerowania nowych miejsc pracy, jak również zwiększa standard życia społecznego. Podniesienie produktywności silnie związane jest z konieczności podnoszenia kapitału ludzkiego do funkcjonowania w świecie nowoczesnych technologii. Pandemia COVID-19 wykazała jednoznacznie, że usługi muszą być dostępne online, stąd cyfryzacja życia musi być postawiona jako jeden z głównych celów do osiągnięcia. Szczególne miejsce zajmuje tu cyfryzacja oświaty jak również zmniejszenie wykluczenia cyfrowego. Na szczególną uwagę w obecnym okresie zasługuje przemysł kreatywny, który nawet przy peryferyjnym położeniu MOF Olsztyna względem większych ośrodków wojewódzkich może skutecznie intensyfikować rozwój, zmniejszając jego polaryzację.

Logika interwencji celów strategicznych i operacyjnych

6. Cele operacyjne

Każdy z celów strategicznych ma wskazane cele operacyjne. Koncentrują się one na najważniejszych zagadnieniach dotyczących realizacji danego celu strategicznego. Cele operacyjne realizowane są przez określone kierunki działań, na podstawie których programowane mają być konkretne projekty.

6.1. Cel operacyjny 1.1. Efektywność energetyczna

Kierunki działań:

A. Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii

Kierunek będzie realizowany poprzez projekty w zakresie instalacji odnawialnych źródeł energii, wymiany źródeł ciepła w lokalach na bardziej sprzyjające środowisku. Przewidziano model wdrażania projektów parasolowych w zakresie wymiany źródeł ciepła oraz kompleksowej modernizacji sieci ogrzewczej budynków, w tym z wymianą źródła ciepła (m.in. podłączenia do sieci ciepłowniczej). W ramach kierunku uwzględniono także wytwarzanie energii w kogeneracji.

B. Wzrost efektywności energetycznej

Kierunek zakłada realizację kompleksowej termomodernizacji budynków publicznych, mieszkalnych, z uwzględnieniem budynków komunalnych będących w jurysdykcji gmin. Również przewidziano poprawę efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych poprzez działania inne niż kompleksowa termomodernizacja. Założono poprawę efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach. Oddzielnym działaniem w ramach tego kierunku jest modernizacja i budowa oświetlenia energooszczędnego w gminach (m.in. budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego i innych miejsc publicznych oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne - wraz z systemami sterowania oświetleniem - oraz przebudowa sieci energetycznych zasilających oświetlenie miejsc publicznych).

C. Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej

W ramach tego kierunku przewidziano budowę i przebudowę sieci elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego, jak również wprowadzenie innowacji w infrastrukturze elektroenergetycznej.

6.2. Cel operacyjny 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej

Kierunki działań:

A. Gospodarka wodno-ściekowa

Kierunek zakłada rozbudowę i wymianę sieci wodno-kanalizacyjnych, infrastruktury oczyszczania ścieków i zagospodarowanie osadów pościekowych, jak również infrastruktury ujęć, uzdatniania i magazynowania wody. Przewidziano również innowacje w gospodarce wodno-ściekowej.

B. Gospodarka odpadami

W ramach kierunku zakłada się inwestycje w infrastrukturę gospodarki odpadami (m.in. PSZOK, kompostownie, sortownie), innowacje w gospodarce odpadami. Oddzielnym zakresem jest możliwość remediacji terenów zanieczyszczonych i rekultywacja terenów zdegradowanych.

C. Sieci gazowe

Przewidziane kierunki to budowa i przebudowa infrastruktury gazowej, jak również innowacje w gazoźnictwie.

D. Gospodarka ciepłownicza

Kierunek przewiduje budowę i przebudowę sieci systemu ciepłowniczego, innowacje w ciepłownictwie, jak również budowa i przebudowa źródeł ciepła. Możliwe są również projekty dotyczące inwestycji biogazowych.

6.3. Cel operacyjny 1.3. Adaptacja do zmian klimatu

Kierunki działań:

A. Błękitna i zielona infrastruktura

Kierunek przewiduje realizację projektów uwzględniających innowacyjne rozwiązania w zakresie błękitnej i zielonej infrastruktury (m.in. ogrody deszczowe, zielona retencja). Zakłada się prowadzenie prac dążących do rozszczelnienia przestrzeni zurbanizowanych (m.in. skwery i parki kieszonkowe, aleje drzew). Kolejnym elementem są projekty związane z kanalizacją deszczową, w tym budowę zbiorników retencyjnych. Przewiduje się także działania w zakresie rozwoju przestrzeni zielonych (m.in. tworzenie i rewitalizacja parków, skwerów, brzegów zbiorników wodnych i innych elementów zielonej infrastruktury).

B. Miejski obszar funkcjonalny odporny na zmiany klimatu

Kierunek uwzględnia tworzenie baz danych o zagrożeniach wpływających na zmianę klimatu i ich monitoring, edukację w zakresie zmian klimatu. Ważnym elementem będzie tworzenie i ochrona korytarzy wentylacyjnych w obszarach zurbanizowanych, zapobieganie i niwelowanie skutków osuwisk oraz zmniejszanie zanieczyszczenia hałasem. Kierunek daje możliwość również budowy, przebudowy infrastruktury jednostek bezpieczeństwa publicznego wraz z niezbędnym wyposażeniem.

6.4. Cel operacyjny 1.4. Środowisko przyrodnicze

Kierunki działań:

A. Bioróżnorodność

Kierunek realizowany będzie przez projekty dotyczące kanalizacji ruchu turystycznego dla zmniejszenia antropopresji, ochronę miejskich siedlisk przyrodniczych (m.in. zrównoważona gospodarka zielenią miejską), ochronę i przywracanie gatunków rodzimych. Założono eliminację gatunków inwazyjnych i inwentaryzację zasobów przyrodniczych. Ważnym elementem będzie łączenie ochrony środowiska z edukacją przyrodniczą, ochronę terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradł i torfowisk.

B. Infrastruktura dla ekoturystyki

Założono w tym kierunku działania w zakresie infrastruktury kempingów/pól namiotowych i ich sieci, tworzenia szlaków wodnych z przystaniami wodnymi, w tym kajakowymi. Przewidziano tworzenie i/lub znakowanie szlaków turystycznych, inwestycje w ich infrastrukturę oraz baz rekreacyjnych i inną infrastrukturę m.in. edukacji przyrodniczej.

6.5. Cel operacyjny 1.5. Środowisko kulturowe

Kierunki działań:

A. Promocja zasobów kulturowych wśród mieszkańców

Kierunek obejmuje promocję zasobów kulturowych MOF Olsztyna (m.in. popularyzacja wiedzy o znanych mieszkańcach, dziedzictwie kulturowym i technicznym, ambasadorowie marki MOF), edukację w zakresie kultury warmińskiej i historii obszaru MOF Olsztyna oraz wsparcie dla kultury warmińskiej (m.in. popularyzacja gwary warmińskiej, strojów, kuchni, sztuki).

B. Rozwój turystyki kulturowej

Kierunek zakłada realizację projektów dotyczących infrastruktury dla turystyki kulturowej, w tym rozwijania bazy noclegowej. Renowacja kapliczek i innych obiektów związanych z turystyką pielgrzymkową, jak również edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego będzie kolejnym pakietem działań w ramach kierunku. Ponadto przewidziano tworzenie produktów turystycznych promujących kulturę MOF.

6.6. Cel operacyjny 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne

Kierunki działań:

A. Przygotowanie terenów inwestycyjnych i infrastruktury dla biznesu

Kierunek zakłada przygotowanie terenów pod inwestycje (m.in. greenfield i brownfield) oraz inwestycję w infrastrukturę infrastruktura dla instytucji otoczenia biznesu.

B. Wspólna polityka inwestycyjna

W ramach kierunku przewiduje się prowadzenie wspólnej polityki dotyczącej pożądanых inwestycji, jak również wspólnej promocja oraz stworzenie oferty terenów inwestycyjnych.

C. Promocja wysokiej jakości życia

Kierunek obejmuje stworzenie wspólnej mapy atrakcji/wydarzeń w MOF (m.in. wspólny interaktywny kalendarz imprez, sieci tematyczne, wymiana informacji o wydarzeniach między gminami). Promocję lokalnych szkół średnich i wyższych oraz promocję miejsca zamieszkania dobrego do pracy zdalnej.

D. Kształtowanie wspólnoty lokalnej

Przewidywane są tu działania w zakresie współpracy z organizacjami pozarządowymi (m.in. w zakresie wzmocnienia tożsamości lokalnej), jak również zaangażowanie biznesu w lokalne życie społeczne, budując społeczna odpowiedzialność biznesu.

6.7. Cel operacyjny 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne

Kierunki działań:

A. Budowa i przebudowa infrastruktury transportowej

Kierunek przewiduje uzupełnianie luk w połączeniach z siecią TEN-T, budowę i przebudowę obwodnic wewnętrznych i zewnętrznych, jak również budowę i przebudowę dróg lokalnych o charakterze dostępowym. Kierunek przewiduje również realizację projektów w zakresie infrastruktury kolejowej (m.in. połączenia z TEN-T, infrastruktura dla kolei aglomeracyjnej).

B. Poprawa bezpieczeństwa drogowego

Kierunek zakłada rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w okolicach placówek oświatowych (m.in. K&R, uspokojony ruch, wyniesione przejścia, oświetlenie, esowanie dróg, szynki), jak również rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w przestrzeniach publicznych (m.in. woonerfy, strefa tempo 30, strefy uspokojonego ruchu). Założono także prowadzenie kampanii i działań edukacyjnych dotyczących brd skierowanych do mieszkańców.

C. Wykorzystanie potencjału kolei aglomeracyjnej

Przewidziano do realizacji działania w zakresie zakupu taboru dla kolei aglomeracyjnej, rewitalizacja linii kolejowych, budowy parkingów P&R/B&R/K&R i węzłów przesiadkowych. Kierunek dotyczy również budowę i przebudowę infrastruktury dworców, stacji i przystanków kolejowych oraz wprowadzania rozwiązań bezkolizyjnych na szlakach kolei.

6.8. Cel operacyjny 2.3. Zrównoważano mobilność

Kierunki działań:

A. Rozwój infrastruktury dla transportu pieszego, rowerowego i urządzeń transportu osobistego

Kierunek zakłada budowę i przebudowę ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ciągów pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Ważnym elementem działań będzie inwestycja w infrastrukturę towarzyszącą (m.in. stojaki, śmietniki, wiaty, parkingi rowerowe i B&R, ławki, samoobsługowe stacje naprawy rowerów, infrastruktura brd, oznakowanie, przejazdy rowerowe, sygnalizacja świetlna). Realizowane będą również działania w zakresie infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego.

B. Innowacje w transporcie

Założono w realizacji kierunku działania w zakresie wdrażania i rozwoju inteligentnych systemów transportowych (ITS) oraz innych innowacji w zakresie mobilności i transportu. Przewidziano wdrażanie systemów integracji taryfowo-biletowej i rozwój mobilności współdzielonej (m.in. samochody współdzielone, rowery miejskie, hulajnogi i skutery miejskie). Uwzględniono inwestycje w infrastrukturę dla elektromobilności (m.in. ładowarki pojazdów elektrycznych) oraz wdrażanie narzędzi modelowania ruchu.

C. Rozwój transportu publicznego

Kierunek przewiduje rozwój sieci transportu publicznego (m.in. budowa i przebudowa dróg dostosowanych do potrzeb transportu publicznego, trakcja tramwajowa, buspasy i trambuspasy, infrastruktura przystankowa, węzły przesiadkowe) oraz modernizację i rozbudowę floty transportu publicznego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, jak również budowę parkingów P&R/B&R/K&R.

6.9. Cel operacyjny 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej

Kierunki działań:

A. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw

Działania realizowane w ramach kierunku zakładają budowę i modernizację infrastruktury teletechnicznej, instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków użyteczności publicznej, tworzenie hotspotów, wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych.

B. Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla mieszkańców

Kierunek zakłada te same działania co w zakresie poprawy dostępności do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw. Tj. budowę i modernizację infrastruktury teletechnicznej, instalacji teletechnicznych wewnątrz budynków, tworzenie hotspotów.

6.10. Cel operacyjny 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe

Kierunki działań:

A. Przyjazna przestrzeń

Kierunek będzie obejmował działania w zakresie skoordynowania procesu planowania przestrzennego na obszarze MOF, utworzenia atrakcyjnych przestrzeni do zamieszkania. Przewidziano zaangażowanie mieszkańców w proces kształtowania przestrzeni, w tym prototypowanie. Założono budowę, przebudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wraz z niezbędnym wyposażeniem "

B. Rewitalizacja

W ramach kierunku założono budowanie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji, poprawę warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym dostępności i jakości zasobu mieszkaniowego wzrost przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym, w tym rozwój gospodarki społecznej.

C. Ochrona i promocja zabytków

Do działań w ramach kierunku zaliczono ochronę i rewaloryzację zabytków, eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej, prowadzenie badań i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego oraz promocję i popularyzację walorów dziedzictwa kulturowego oraz podejmowanie działań edukacyjnych w tym obszarze działania.

6.11. Cel operacyjny 3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego

Kierunki działań:

A. Transformacja cyfrowa

Kierunek przewiduje tworzenie i rozbudowę dostępu do e-usług wewnętrznych i zewnętrznych, cyfryzacja i zwiększenie dostępności danych publicznych, stymulacja innowacji prozdrowotnych - rozwój

nowoczesnych technologii medycznych oraz wsparcie back office administracji publicznej, w tym wyposażenie instytucji i szkolenia pracowników. Zakłada również centralizację oraz integrację systemów teleinformatycznych oraz cyberbezpieczeństwo.

B. Zmniejszanie wykluczenia cyfrowego

W ramach kierunku przewidziano popularyzację e-usług, poprawę kompetencji cyfrowych mieszkańców oraz ułatwienie im dostępu do sprzętu komputerowego umożliwiającego włączenie cyfrowe.

C. Cyfryzacja edukacji

Kierunek obejmuje wyposażenie jednostek oświatowych w sprzęt i systemy niezbędne do prowadzenia nauczania zdalnego, szkolenie nauczycieli i pracowników jednostek oświatowych oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych rodziców i opiekunów prawnych uczniów.

6.12. Cel operacyjny 3.2. Wsparcie na rzecz wysokich kwalifikacji

Kierunki działań:

A. Rozwój szkolnictwa zawodowego i wyższego

Działania podejmowane na rzecz realizacji kierunku zakładają rozwój kierunków zawodowych zgodnie z zapotrzebowaniem obecnego i przyszłego rynku pracy, rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego i wyższego (m.in. wyposażenie szkół - laboratoriów, warsztatów, pracowni - wraz z dostosowaniem pomieszczeń), rozwój kompetencji nauczycieli szkół i pracowników dydaktycznych uczelni. Dodatkowo przewidziano poprawę dostępu do szkolnictwa zawodowego i wyższego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół, promocja szkół ponadpodstawowych i wyższych MOF Olsztyna.

B. Rozwój kompetencji kluczowych

Kierunek obejmuje wdrażanie programów i projektów na rzecz kompetencji kluczowych w przedszkolach i szkołach - w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, matematyki, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, cyfrowe, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, kompetencje obywatelskie oraz w zakresie przedsiębiorczości, a także w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej (m.in. programy wymiany młodzieży, wizyty studyjne, warsztaty, wyjazdy edukacyjne, szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dodatkowe, programy autorskie. Założono rozwój infrastruktury oświatowej (budowa i przebudowa obiektów na potrzeby rozwoju kompetencji kluczowych) oraz wyposażenie placówek oświatowych (m.in. tworzenie i wyposażenie laboratoriów, warsztatów, pracowni). Proponuje się również działania prowadzące do poprawy dostępu do szkolnictwa ponadpodstawowego ogólnego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół.

C. Przyjazne otoczenie dla edukacji

W skład działań proponowanych w ramach kierunku założono realizację programów współpracy między biznesem a edukacją (m.in. praktyki zawodowe, kształcenie dualne, klasy patronackie, mentoring), innowacje edukacyjne, kształcenie przez całe życie, w tym doradztwo zawodowe, szkolenia dostosowujące do zmian pracy i zwiększające kompetencje kadr w przedsiębiorstwach i instytucjach.

6.13. Cel operacyjny 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności

Kierunki działań:

A. Wsparcie przedsiębiorczości

Kierunek będzie realizował wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw, wsparcie w zakładaniu i rozwoju start-upów, jak również wsparcie dla młodych przedsiębiorców (szkolenia biznesowe dla uczniów szkół średnich, akademia biznesu dla studentów, biura karier, inkubatory przedsiębiorczości). Uwzględni również internacjonalizację przedsiębiorstw.

B. Wspólna promocja gospodarcza

Kierunek obejmuje utworzenie oferty inwestycyjnej skierowanej do wybranych branż (w szczególności inteligentnych specjalizacji i innowacyjnych branż), promocja w mediach, misje gospodarcze, promocja na targach oraz inne wspólne działania promocyjne.

C. Przemysł 4.0

Zadania przewidziane do wdrażania kierunku obejmują wsparcie działań w zakresie B+R, intensyfikację działań IOB, profesjonalizacja usług biznesowych i wsparcie procesów cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji

6.14. Cel operacyjny 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Kierunki działań:

A. Silver economy

Do zadań w kierunku zaliczono rozwój usług skierowanych do osób starszych – m.in. zdrowie, kultura, edukacja, rozwój osobisty, usługi wsparcia w życiu codziennym, usługi opiekuńcze, aktywizację osób starszych – m.in. kultura, edukacja, cyfryzacja życia, kontakty międzypokoleniowe, aktywizacja zawodowa, srebrne kooperatywy.

B. Rozwój usług społecznych

Działania objęte kierunkiem to wsparcie osób z niepełnosprawnościami w pełnym uczestnictwie we wszystkich aspektach życia, aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz aktywizacja społeczno-zawodowa osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. założono wzmocnienie sektora ekonomii społecznej oraz potencjału instytucji pomocy społecznej m.in. w zakresie kompetencji pracowników i inwestycji w infrastrukturę jednostek.

C. Rozwój usług zdrowotnych

Kierunek zakłada realizację programów profilaktycznych w zakresie zdrowia, edukację zdrowotną na wszystkich etapach życia, rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) oraz budowę, przebudowę infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem.

6.15. Cel operacyjny 3.5. Ożywienie sektora kreatywnego

Kierunki działań:

A. Współpraca dla rozwoju kultury

Do zadań realizujących kierunek zaliczono organizację wydarzeń cyklicznych, poszerzanie oferty kulturalnej (także poza siedzibami instytucji - m.in. wyjazdy w teren, zajęcia i wydarzenia poza placówkami, programy edukacyjne i kulturalne dla mieszkańców - także na obszarze poza własną gminą). Wspólny program imprez kulturalnych, budowę, przebudowę infrastruktury jednostek kultury wraz z niezbędnym wyposażeniem oraz wykorzystanie integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego.

B. Wsparcie lokalnych twórców

Działania w kierunku proponują programy stypendialne, rozwój mecenatu artystycznego (także z zaangażowaniem lokalnych przedsiębiorców) i tworzenie ośrodków pracy twórczej.

C. Kreatywna przestrzeń

Kierunek przewiduje rewitalizację przestrzeni, budynków na potrzeby przemysłu kreatywnego.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna ma przedstawiać pożądane kierunki rozwoju tego obszaru w perspektywie do 2030 roku. Wskazuje on zmiany, które powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizować założone w Strategii Rozwoju MOF Olsztyna cele strategiczne. Docelowa struktura przestrzenna MOF Olsztyna uwzględnia m.in. istniejący stan zagospodarowania tego terenu, przesłanki wynikające z danych statystycznych dotyczące np. zmian demograficznych czy planowane działania inwestycyjne o charakterze ponadlokalnym. Przeprowadzone analizy pozwoliły na wskazanie kluczowych zmian przestrzennych, które będą wpływać na poprawę jakości życia mieszkańców MOF Olsztyna i jego społeczno-gospodarczy rozwój.

Za nadrzędne priorytety rozwojowe MOF Olsztyna o charakterze przestrzennym należy uznać:

- ochronę i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczych – lasów, jezior, dolin rzecznych;
- dążenie do zwartości zabudowy i rozwoju lokalnych ośrodków osadniczych;
- spójny rozwój terenów wokół obwodnicy pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej.

Z punktu widzenia zarówno jakości życia mieszkańców jak i odwiedzających MOF Olsztyn kluczowe staje się zachowanie unikatowych walorów przyrodniczych. Postuluje się wspólne wyznaczenie tzw. „zielonego pierścienia” – obszaru otwartego okalającego Olsztyn, który pozwoli na zapewnienie ekologicznej spójności obszaru. Utrzymanie ciągłości przestrzennej i funkcjonalnej terenów przyrodniczych, chronionych przed antropopresją pozwoli na zachowanie cennych funkcji ekosystemu i zwiększeniu bioróżnorodności na tym terenie. W tym kontekście istotne jest jednak dążenie do ograniczenia zabudowy na obszarach wyznaczonych w ramach zielonego pierścienia. Warto wskazać, iż jest to spójne z założeniami Planu Zagospodarowania Województwa Warmińsko-Mazurskiego, który wskazuje na konieczność wprowadzenia korytarzy ekologicznych oraz „zielonych pierścieni” dla miejskich obszarów funkcjonalnych.

Analiza obecnej sytuacji funkcjonalno-przestrzennej, w tym istniejących systemów przyrodniczych a także planów rozwojowych gmin wyrażonych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego pozwoliła na identyfikację terenu, który jest predestynowany do pełnienia funkcji „zielonego pierścienia”. Przestrzeń ta obejmuje tereny leśne, otwarte tereny, w tym także grunty rolne oraz tereny wód. Polityka przestrzenna na terenie MOF Olsztyna powinna dążyć do zachowania tego terenu jako sprzyjającego kształtowaniu ładu przestrzennego, ograniczającego niekontrolowany rozwój zabudowy oraz wpływającego na wysoką jakość życia mieszkańców.

Należy jednak podkreślić, że jest to propozycja delimitacji przestrzennej tzw. zielonego pierścienia, którą gminy wchodzące w skład MOF powinny traktować jako rekomendację do jego utworzenia. Kluczowa dla jego powstania jest współpraca poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego służąca wyznaczeniu jego jak najlepszego przebiegu i szerokości, pozwalająca w maksymalny sposób pozytywnie wpłynąć na stan środowiska, ciągów przyrodniczych i bioróżnorodności na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna.

W kontekście ochrony środowiska przyrodniczego przed antropopresją należy zwrócić szczególną uwagę także na brzegi jezior. Atrakcyjność krajobrazowa tych terenów powoduje duże zainteresowanie zabudowaniem tych terenów. Analiza zmian zachodzących w sferze funkcjonalno-przestrzennej wskazuje, iż proces lokowania nowej zabudowy w okolicach brzegów jezior ciągle postępuje. Biorąc

pod uwagę znaczenie przyrodnicze, turystyczne jakie pełnią jeziora MOF Olsztyna warto przeciwdziałać procesowi silnej urbanizacji tych terenów.

Zachodzące zmiany klimatyczne powodują także konieczność podejmowania działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców miast i ośrodków gminnych, w tym w zakresie jakości powietrza. Jednym z nich może być tworzenie bądź zachowywanie istniejących korytarzy napowietrzających tzw. klinów. Są to naturalnie lub specjalnie projektowane obszary całkowicie wolne od zabudowy bądź z zabudową niską. Pozwalają one na łatwiejszy dopływ do miasta powietrza, często chłodniejszego i bardziej wilgotnego, co ma wpływ na obniżanie temperatury w mieście. Mimo, iż zasoby przyrodnicze Olsztyna, w tym istniejące akweny wodne mają już wpływ na np. wilgotność powietrza, to w odniesieniu do planowania długofalowej polityki MOF Olsztyna warto chronić korytarze napowietrzające, gdyż poprawiają one jakość powietrza a tym samym życia mieszkańców.

W kontekście rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej nie należy zapominać o tzw. strefie żywielskiej. Analizy przestrzenne pokazały, że widoczne jest zmniejszanie się znaczenia funkcji rolniczej na badanym obszarze. Tereny rolnicze kształtują krajobraz części gmin wiejskich i miejsko-wiejskich MOF i pełnią istotną funkcję w osiągnięciu równowagi przyrodniczej. Zwracając uwagę na pożądane kierunki rozwoju przestrzennego MOF Olsztyna ważne jest zachowanie w jak największym stopniu ich dotychczasowego charakteru.

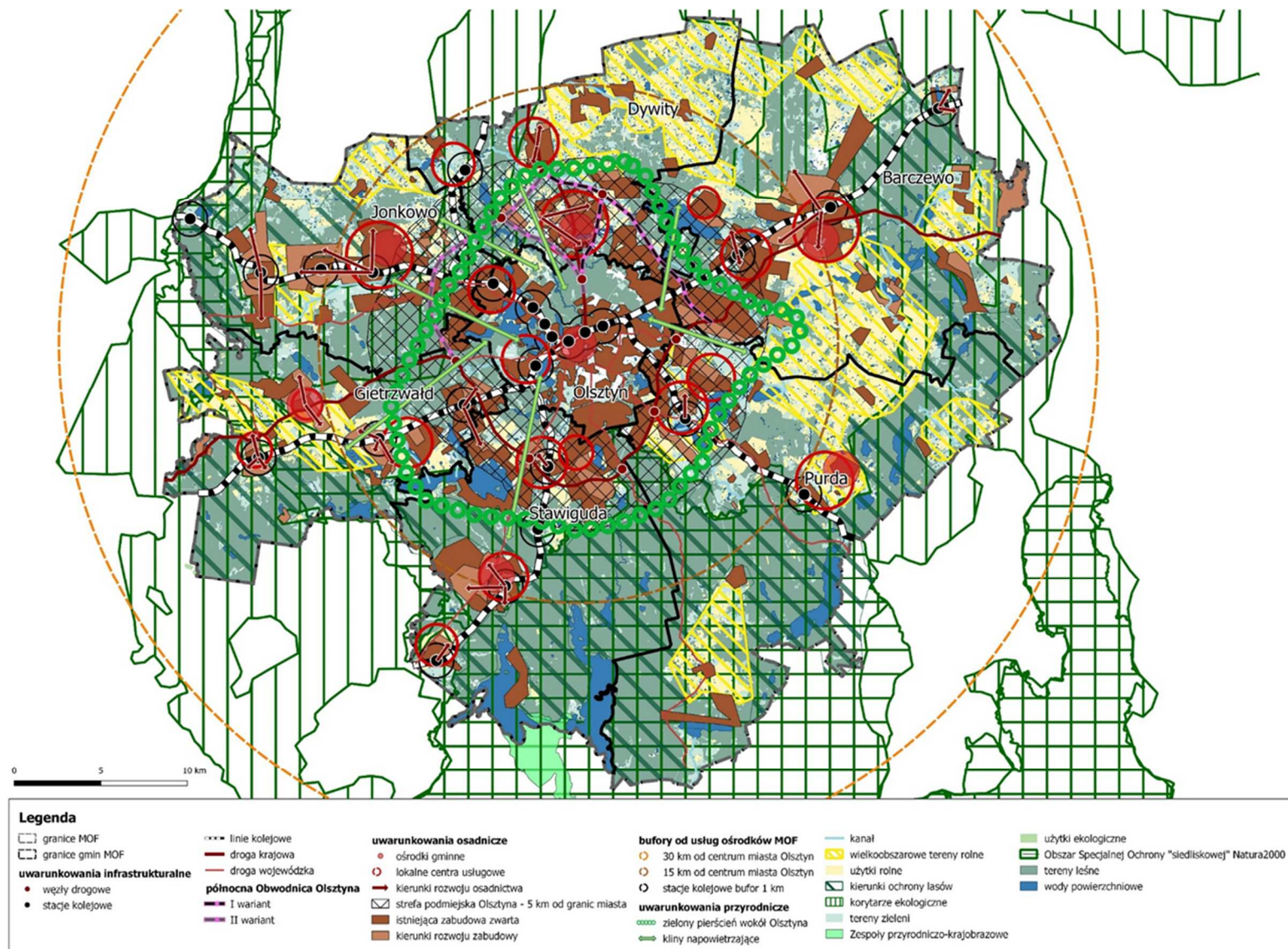
Model przedstawiający założenia dotyczące rozwoju przestrzennego MOF Olsztyna zwraca również uwagę na jednostki urbanistyczne zlokalizowane na terenach gmin wokół rdzenia – Olsztyna. W szczególny sposób należy dążyć do harmonijnego i kontrolowanego rozwoju przestrzeni w gminach strefy zewnętrznej MOF. Kluczowe wydaje się przeciwdziałanie ekspansji terenów zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej, poza zwarte jednostki osadnicze. W celu zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców proponuje się rozwój miejscowości gminnych – tworzenie lokalnych centrów usług poprzez zwiększenie dostępności do usług społecznych. Warto zwrócić także uwagę na realizowane obecnie i proponowane kierunki rozrostu tkanki osadniczej. W modelu wskazano istniejące linie drogowe i kolejowe, a także istniejące przystanki kolejowe. Widać, że szczególna koncentracja zabudowy powinna uwidaczniać się na terenach z dobrą dostępnością do infrastruktury drogowej i komunikacyjnej. Zapewnienie możliwości łatwego korzystania z komunikacji zbiorowej może przyczynić się do zmniejszenia znaczenia transportu indywidualnego na terenie MOF Olsztyna.

Zauważyć należy także zmiany przestrzenne związane z lokowaniem nowej zabudowy, które już zachodzą w otoczeniu południowej obwodnicy Olsztyna. Założyć można, że w przypadku realizacji obwodnicy po północnej stronie wystąpią podobne zjawiska. Rozwój zabudowy usługowej, składowo-magazynowej czy przemysłowej w miejscach o dobrej dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza w okolicach obwodnicy, wpływa z jednej strony korzystnie na rozwój gospodarczy obszaru MOF Olsztyna, a z drugiej minimalizuje uciążliwość dla środowiska. Obecnie trwają prace nad wyborem wariantu północnej części obwodnicy Olsztyna, której budowa zmieni strukturę funkcjonalno-przestrzenną tej części MO.

7.1. Strategiczny kontekst przestrzeni

Poniższa Mapa 4. obrazuje kierunki rozwoju przestrzennego oraz wymiar przestrzenny opracowanych celów strategicznych. Jest to graficzna forma modelu funkcjonalno-przestrzennego MOF Olsztyna.

Mapa 4. Kierunki rozwoju przestrzennego oraz wymiar przestrzenny opracowanych celów strategicznych MOF Olsztyna

7.1.1. Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna

W zakresie sieci osadniczej zaleca się:

- wzmocnienie znaczenia ośrodka rdzenia – Olsztyna,
- rozwój ośrodka wspomagającego Olsztyn – miasta Barczewa,
- rozwój gminnych ośrodków wiejskich: Dywity, Jonkowo, Stawiguda,
- rozwój pozostałych jednostek urbanistycznych w tym Purda i Gietrzwałd,
- przeciwdziałanie ekspansji terenów zabudowy poza zwarte jednostki osadnicze,
- kształtowanie zwartych ośrodków gminnych w odległości max. 2 km od centrum miejscowości,
- rozrost tkanki osadniczej w kierunkach dobrze skomunikowanych (do dróg publicznych i komunikacji zbiorowej),
- obejmowanie MPZP obszarów narażonych na silną antropopresję.

W zakresie sieci usług publicznych zaleca się:

- wzmocnienie usług wyższego rzędu (rozwój funkcji metropolitalnych Olsztyna, wysoka jakość usług ponadpodstawowych),
- zwiększanie dostępności oraz podnoszenie jakości i rozwój usług publicznych w strefie zewnętrznej MOF Olsztyna,
- współpracę gmin w zakresie tworzenia sieci usług dostosowanych do różnych grup odbiorców.

W zakresie strategicznych stref gospodarczych (obszary w bliskiej odległości od obwodnicy Olsztyna, tereny o funkcji przemysłowej w SUIKZP, Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny, tereny poprzemysłowe możliwe do „odzyskania”) zaleca się:

- lokowanie większych przedsięwzięć gospodarczych na terenach dotychczas zainwestowanych, o podobnej strukturze funkcjonalnej,
- utworzenie wspólnego katalogu terenów inwestycyjnych na obszarze MOF Olsztyna,
- wzmocnienie aktywności gospodarczej podmiotów prowadzących działalność na obszarze MOF Olsztyna,
- wykorzystanie potencjału istniejących podmiotów naukowych i badawczo – rozwojowych.

W zakresie przestrzeni dla turystyki i rekreacji zaleca się:

- utworzenie spójnego systemu tras rowerowych,
- utworzenie sieci tras turystycznych (szlaków),
- rozwój turystyki wodnej,
- zapewnienie dobrej dostępności do obiektów sportowych oraz przestrzeni rekreacyjnych dla turystów i mieszkańców,
- podejmowanie działań w zakresie poszerzania oferty noclegowej i gastronomicznej, skierowanej do różnych grup odbiorców,
- przeciwdziałanie chaotycznej suburbanizacji, w szczególności nad jeziorami,
- utrzymywanie istniejących i kreowanie nowych terenów służących organizacji imprez masowych.

7.1.2. Warunki ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz krajobrazu

Rekomendacje w zakresie środowiska przyrodniczego:

- konieczność kształtowanie spójnej sieci powiązań przyrodniczych, umożliwiających stworzenie tzw. Zielonego Pierścienia, który obejmuje obszary prawnie chronione oraz sieć korytarzy ekologicznych,
- ochrona istniejących terenów zieleni, w tym zieleńców, parków i innych elementów tworzących sieć przyrodniczą,
- ochrona strefy żywicielskiej – terenów rolniczych,
- zachowanie terenów przeznaczonych pod kliny napowietrzające,
- zmniejszenie antropopresji na tereny cenne przyrodnicze, w szczególności przy brzegach jezior (obszar 200 m. od brzegu jako OSI).

Rekomendacje w zakresie środowiska kulturowego:

- ścisła współpraca władz, właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- podejmowanie działań rewitalizacyjnych mających na celu przywracanie do życia zdegradowanych obszarów,
- utrzymanie i ochrona historycznych układów ruralistycznych,
- zamieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich zaleceń dotyczących zasad ochrony zabytków,
- uwzględnianie zapisów programów opieki nad zabytkami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- nawiązywanie w nowej architekturze budynków do tradycyjnej zabudowy warmińskiej.

Rekomendacje w zakresie krajobrazu:

- ochrona krajobrazu wiejskiego, w tym historycznych układów ruralistycznych.
- stworzenie spójnych wytycznych planistycznych wskazujących detale architektoniczne nawiązujące do tradycji architektury regionalnej
- ograniczanie niekontrolowanych procesów suburbanizacji wokół Olsztyna, które zaburzają ład przestrzenny i kompozycję obszaru MOF Olsztyna oraz przyczyniają się do zanikania granic pomiędzy miejscowościami.
- przeciwdziałanie nadmiernej presji mieszkańców, inwestorów dotycząca zmiany gruntów rolnych na budowlane
- odnalezienie unikatowości miejsca, stworzeni tzw. „produktu regionu”.
- podniesienie jakości estetyki przestrzeni publicznej, zwłaszcza w miejscowościach centralnych.
- uwzględnianie działań dotyczących ochrony krajobrazu w polityce przestrzennej i dokumentach planistycznych gmin

7.1.3. Zasady i warunki ochrony komponentów środowiska

Rekomendacje w zakresie ochrony gleb:

- ochrona gleb o najwyższej przydatności dla produkcji rolnej przed zmianami sposobu ich użytkowania – w szczególności ochrona przed presją antropogeniczną, na terenach położonych najbliższej miasta rdzenia Olsztyna,

- ochrona wartości użytkowej gruntów – utrzymywanie zdolności produkcyjnej gruntów i zapobieganie ich degradacji,
- ochrona gleb hydrogenicznych.

Rekomendacje w zakresie ochrony wód:

- zahamowanie szybkiego odpływu wód roztopowych, opadowych oraz utrzymanie właściwego poziomu retencji wód powierzchniowych (mała retencja); zarządzanie obiegiem wód deszczowych,
- poprawa stanu melioracji, zwłaszcza na terenach wiejskich,
- priorytetowa realizacja inwestycji infrastruktury sieciowej związanych z systemami sieci wodociągowej oraz oczyszczaniem ścieków,
- tworzenie stref ochronnych - buforowych wokół zbiorników wodnych np. w postaci nowych zadrzewień, zakrzewień i szuwarów,
- zrównoważone gospodarowanie obszarami w odległości ok. 200 metrów od brzegów jezior, zabezpieczające przed zmianą stosunków wodnych na obszarze MOF Olsztyna.

Rekomendacje w zakresie ochrony powietrza:

- uwzględnienie w lokalnych dokumentach strategicznych działań prowadzących do poprawy stanu jakości powietrza atmosferycznego np. dotyczących ograniczenia zjawiska niskiej emisji,
- ograniczenie zabudowy we wskazanych w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „klimach napowietrzających”, umożliwiającą swobodny przepływ powietrza,
- promowanie alternatywnych form transportu dla samochodu.

Rekomendacje w zakresie ochrony bioróżnorodności:

- przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z monotypizacją krajobrazu, prowadzącą do stopniowego przekształcania siedlisk i składu gatunkowego obszaru,
- zachowanie w przestrzeni MOF Olsztyna naturalnych ekosystemów jako cennych obszarów ochrony różnorodności biologicznej,
- zrównoważone użytkowanie przestrzeni, w poszanowaniu dla potrzeb ochrony środowiska i zachowaniu zasobów przyrodniczych,
- przeciwdziałanie oraz podejmowanie działań kompensacyjnych w zakresie fragmentyzacji krajobrazu – przeciwdziałanie powstawaniu barier ekologicznych,
- uwzględnianie działań dotyczących zwiększania i ochrony bioróżnorodności w polityce przestrzennej i dokumentach planistycznych gmin,
- wspólne zarządzanie podmiotów i instytucji bioróżnorodnością na terenie MOF Olsztyna.

Rekomendacje w zakresie ochrony klimatu akustycznego:

- przygotowanie mapy hałasu MOF Olsztyna,
- podjęcie działań pozwalających na obniżenie poziomu hałasu komunikacyjnego: modernizacje i przebudowy dróg czy też budowy ekranów akustycznych,
- w przypadku projektowanej zabudowy (hałas przemysłowy) należy zachować taką odległość, by spełnione zostały normy hałasu i wibracji wskazane w przepisach odrębnych,
- w przypadku istniejącej zabudowy – promowanie rozwiązań technicznych, które zapewnią właściwe warunki akustyczne w obiekcie.

7.1.4. Standardy dotyczące przestrzeni publicznych i dostępu do usług

Rekomendacje w zakresie przestrzeni publicznych:

- dążenie do różnorodności funkcjonalnej związanej głównie z usługami o charakterze gminnym i miejskim, tzw. „mixed-use”,
- w planowaniu terenów mieszkaniowych, usługowych i innych należy zapewnić ochronę ogólnodostępnych miejsc i możliwości tworzenia nowych przestrzeni publicznych,
- rozbudowa powiązań komunikacyjnych (pieszych i kołowych) zapewniających dostępność zlokalizowanego tam programu usług oraz powiązań z obszarami sąsiednimi,
- obowiązek poszanowania krajobrazu kulturowego podczas tworzenia nowych przestrzeni publicznych, czy przebudowy istniejących,
- tworzenie przestrzeni publicznych dostępnych dla każdej grupy wiekowej oraz osób niepełnosprawnych.

Rekomendacje w zakresie dostępu do usług:

- w ramach lokalnych centrów miejscowości gminnych należy dążyć do sytuowania obiektów usług o charakterze podstawowym, takich, jak: handel detaliczny, piekarnie, drogerie, gastronomia, usługi rzemieślnicze,
- zapewnienie dobrego dostępu do usług oświaty,
- ulepszanie istniejących placówek świadczących usługi medyczne, a także tworzenie nowych
- wzmacnianie znaczenia istniejących (gminnych i lokalnych) i tworzenie nowych ośrodków kulturalnych,
- ochrona istniejących i powstawanie nowych terenów sportu i rekreacji.

7.1.5. Standardy dotyczące systemu transportowego

Rekomendacje dotyczące transportu zbiorowego:

- kluczowa rola współpracy międzygminnej w tworzeniu transportu zbiorowego na terenie MOF Olsztyna,
- wdrażanie wygodnych rozwiązań komunikacyjnych takich jak np. wspólny bilet dla MOF Olsztyna czy tworzenie większej liczby buspasów,
- tworzenie węzłów przesiadkowych,
- dostosowanie transportu zbiorowego i jego infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Rekomendacje dotyczące transportu indywidualnego:

- sprzyjanie zrównoważonej mobilności oraz zapewnieniu wysokiej jakości przestrzeni i warunków przemieszczania się według gradacji – pieszo, rowerem, samochodem,
- wdrażanie rozwiązań w planowaniu przestrzeni ulicznej, aby zapewniały one komfort i bezpieczeństwo wszystkim jej użytkownikom,
- podnoszenie atrakcyjności przemieszczania się pieszo,
- tworzenie spójnej sieci ścieżek rowerowych,
- promowanie wśród kierowców korzystania z parkingów P+R.

7.2. Obszary strategicznej interwencji

W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz konsekwentnie w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego nie wskazano obszarów strategicznych dotyczących miast wojewódzkich. Ponadto gminy graniczące z Olsztynem nie są zaliczane ani do OSI Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze, ani do gmin podlegających marginalizacji społeczno-ekonomicznej. MOF Olsztyna, podobnie jak pozostałe części województwa warmińsko-mazurskiego, należy do OSI Polska Wschodnia.

7.2.1. OSI wyróżnione w dokumentach krajowych i Strategii Warmińsko-Mazurskie 2030

W dokumencie Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego, wyróżniono trzy obszary strategicznej interwencji, w których uwzględniono określone gminy miejskiego obszaru funkcjonalnego Olsztyna. Wskazano oczekiwane efekty interwencji, które poniżej zastąpiono celami operacyjnymi założonymi do realizacji w ramach Strategii MOF Olsztyna. Przyjęto założenie, że OSI MOF Olsztyna pokrywa się w większości ze wskazanymi w dokumencie wojewódzkim oczekiwanymi efektami, natomiast w pozostałych dwóch OSI tylko w zakresie spójnym z oczekiwaniami interesariuszy omawiającymi rozwój MOF Olsztyna jako całości. Konkretnie cele operacyjne odpowiadają przewidzianym do realizacji kierunków działań.

OSI Tygrys warmińsko-mazurski stanowi w większości analizowanych wskaźników ponad 60% danego zjawiska w całym województwie. Wyjątkiem jest udział w wykorzystaniu środków z UE (nieco poniżej 50%). Jest to również obszar dynamicznych zmian w zakresie przedsiębiorczości, wzrostu możliwości gmin. Podkreślenia wymaga nieznaczny spadek potencjału ludnościowego oraz zmniejszenie liczby spółek z udziałem zagranicznym. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się z następującymi gminami: Olsztyn, Barczewo, Dywity, Giętrząwałd, Jonkowo.

Tabela 1. OSI Tygrys warmińsko-mazurski

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji	Zapobieganie wymywaniu mieszkańców z województwa
Inteligentna produktywność	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji	Wzrost powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Rozszerzanie oddziaływania na obszary sąsiednie
Kreatywna aktywność	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne	-
Mocne fundamenty	1.1. Efektywność energetyczna 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne	Spójność

OSI MOF Olsztyna, to zdecydowanie najsilniejszy gospodarczo obszar strategicznej interwencji. Tu zlokalizowane są najzamożniejsze gminy w województwie. MOF Olsztyna jest również atrakcyjnym miejscem prowadzenia działalności gospodarczej. Tu występuje również najwyższe nasycenie organizacjami społecznymi. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się ze wszystkimi gminami.

Tabela 2. OSI MOF Olsztyna

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Regionalne funkcje edukacyjne i wzmacniania zasobów pracy Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę edukacyjną Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)
Inteligentna produktywność	1.3. Adaptacja do zmian klimatu 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej 3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Rozwój powiązań funkcjonalnych w ramach MOF i z pozostałymi gminami powiatu olsztyńskiego Zapobieganie emigracji mieszkańców z województwa poprzez konkurencyjną ofertę pracy
Kreatywna aktywność	1.4 Środowisko przyrodnicze 1.5. Środowisko kulturowe 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej 3.5. Ożywienie sektora kreatywnego	Zacieśnianie współpracy w ramach MOF Rozwój powiązań funkcjonalnych w ramach MOF i z pozostałymi gminami powiatu olsztyńskiego
Mocne fundamenty	1.3. Adaptacja do zmian klimatu 2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne 2.3. Zrównoważona mobilność	Wzrost wewnętrznej spójności komunikacyjnej MOF Poprawa połączeń z portem lotniczym Olsztyn-Mazury

OSI Miasta CITTASLOW w porównaniu z innymi OSI charakteryzuje jeden z większych ubytków ludności oraz spótek z udziałem zagranicznym, a także niewielki wzrost zamożności. Wzrost liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców jest najniższy wśród wszystkich wyodrębnionych obszarów. Jednocześnie odnotować należy znaczący wzrost liczby miejsc pracy na 1000 mieszkańców oraz wzrost liczby organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. W zakresie MOF Olsztyna OSI pokrywa się z gminą Barczewo.

Tabela 3. OSI Miasta CITTASLOW

Cel strategiczny Strategii województwa	Cele operacyjne Strategii MOF Olsztyna	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji 3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (edukacyjne i usługi społeczne)

Inteligentna produktywność	1.5. Środowisko kulturowe 2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne 2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (warunki dla prowadzenia biznesu)
Kreatywna aktywność	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Rozwinięte funkcje miast – ośrodków lokalnych (kultura, opieka medyczna)
Mocne fundamenty	1.1. Efektywność energetyczna 1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej	Dobrze rozwinięte połączenia komunikacyjna miast i ich najbliższego otoczenia

7.2.2. Obszary strategicznej interwencji wewnątrz MOF Olsztyna

W ramach prac nad *Modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna* zidentyfikowano cztery Obszary Strategicznej Interwencji, na których ukierunkowywać powinno się wspólne działania oddziałujące na strukturę funkcjonalno-przestrzenną MOF Olsztyna:

- OSI Infrastrukturalny pierścień – służące zrównoważonemu rozwojowi obszaru wokół obwodnicy,
- OSI Pasy zieleni (Zielony pierścień) – służące zachowaniu powiązań przyrodniczych i ochronie walorów krajobrazowych,
- OSI Jeziora - służące ochronie linii brzegowej jezior,
- OSI Przestrzeń mobilności – służące możliwości zapewnienia zrównoważonego transportu m.in. obszary w bliskiej odległości od tras komunikacji zbiorowej, ścieżek rowerowych.

W przypadku MOF Olsztyna, zidentyfikowane OSI są zarówno „obszarami rozwojowymi” jak i „problemowymi”. Z jednej strony koncentrują się na wykorzystaniu istniejącego potencjału, z drugiej strony wskazują na konieczność niwelowania zidentyfikowanych w diagnozie problemów. Warto przy tym zaznaczyć, że wszystkie z nich są niezwykle ważne dla dalszego zrównoważonego rozwoju obszaru MOF Olsztyna.

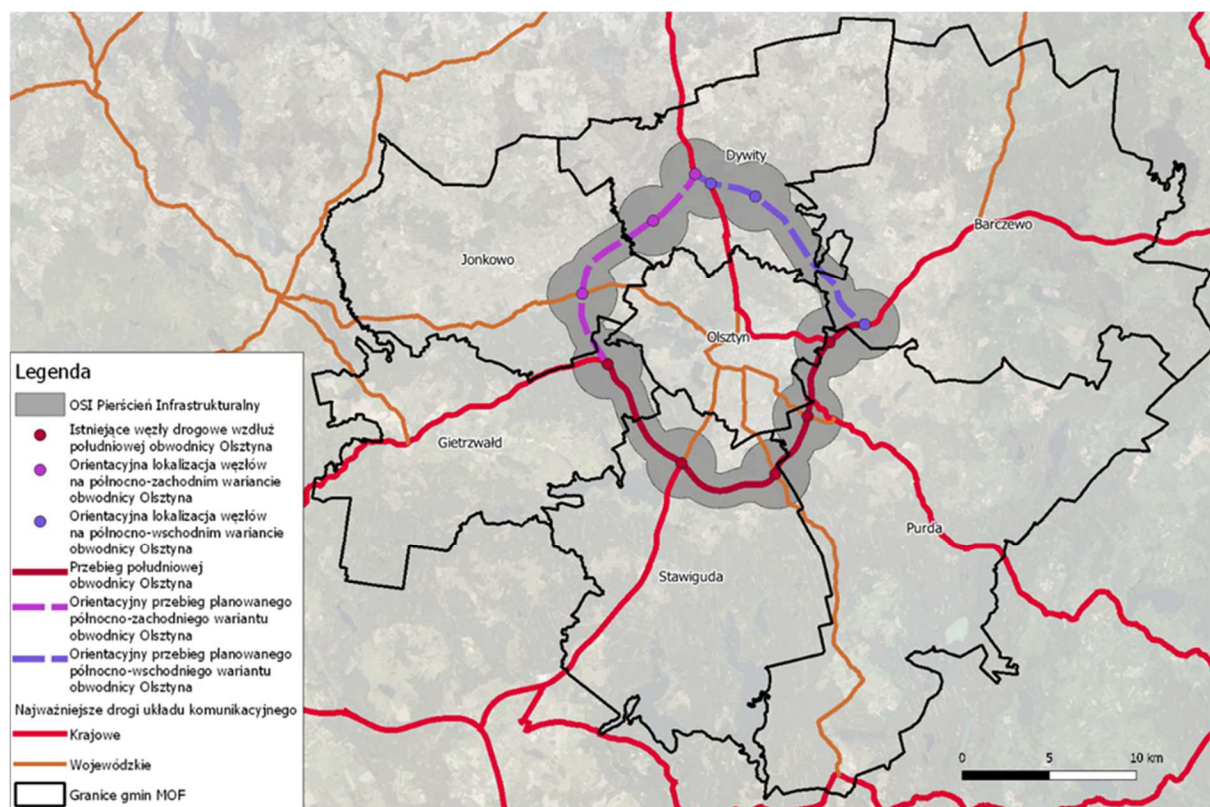
OSI Infrastrukturalny pierścień

Obszar Strategicznej Interwencji Infrastrukturalny Pierścień skupia się na istniejącej południowej obwodnicy Olsztyna oraz planowanych wariantach północnej obwodnicy (Mapa 5). Najbardziej korzystnym stanem docelowym z punktu widzenia komunikacyjnego byłoby stworzenie zarówno północno-wschodniego jak i północno-zachodniego wariantu obwodnicy. Warto jednak zaznaczyć, że realizacja tylko jednego z wariantów znacznie usprawni ruch przez MOF Olsztyna na trasie północ-południe oraz pozwoli na odciążenie komunikacyjnego rdzenia. Obszary w bliskiej odległości od obwodnicy, a w szczególności od punktów węzłowych mają szczególny potencjał do rozwoju gospodarczego terenu MOF Olsztyna. Jest to teren bardzo atrakcyjny z punktu widzenia inwestycyjnego. Proponuje się aby wzdłuż istniejących oraz planowanych odcinków obwodnicy powstały swego rodzaju strefy, w których koncentrowałyby się obiekty o funkcji przemysłowej, magazynowo - składowej, centra logistyczne i inne usługi uciążliwe. Natomiast obszary o funkcji mieszkaniowej powinny być oddalone od tego rodzaju stref na odległość, która zapewni brak uciążliwych efektów wynikających z działalności uciążliwych podmiotów gospodarczych oraz zwiększonego ruchu komunikacyjnego. Odpowiednie wykorzystanie istniejącego potencjału tego terenu może w znacznym stopniu przyczynić się do rozwoju gospodarczego i zwiększenia atrakcyjności obszaru – zarówno dla inwestorów jak i potencjalnych mieszkańców.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 1000 metrów od południowej obwodnicy i planowanych wariantów północnej obwodnicy Olsztyna,
- 2000 metrów od głównych węzłów wzdłuż istniejącej południowej i wzdłuż planowanych wariantów północnej obwodnicy Olsztyna.

Mapa 5. OSI Infrastrukturalny pierścień (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Pasy zieleni (Zielony pierścień)

Kluczowym elementem OSI jest stworzenie tzw. zielonego pierścienia Olsztyna, czyli pozostawienie terenów z ograniczoną zabudową na obszarach otaczających granicę miasta. Obszar Strategicznej Interwencji Pasy Zieleni koncentruje się na terenach nieurbanizowanych o różnych funkcjach m.in.: terenach leśnych, parkowych, łąkach i pastwiskach, polach uprawnych, wodach powierzchniowych. Zwrócona została również uwaga na przestrzenie, których utrzymanie jest niezbędne dla powstawania klimatów napowietrzających (Mapa 6).

Wyznaczenie tego terenu ma na celu kształtowanie ładu przestrzennego na obszarze MOF Olsztyna, ograniczającego niekontrolowany rozwój zabudowy oraz wpływającego na wysoką jakość życia mieszkańców.

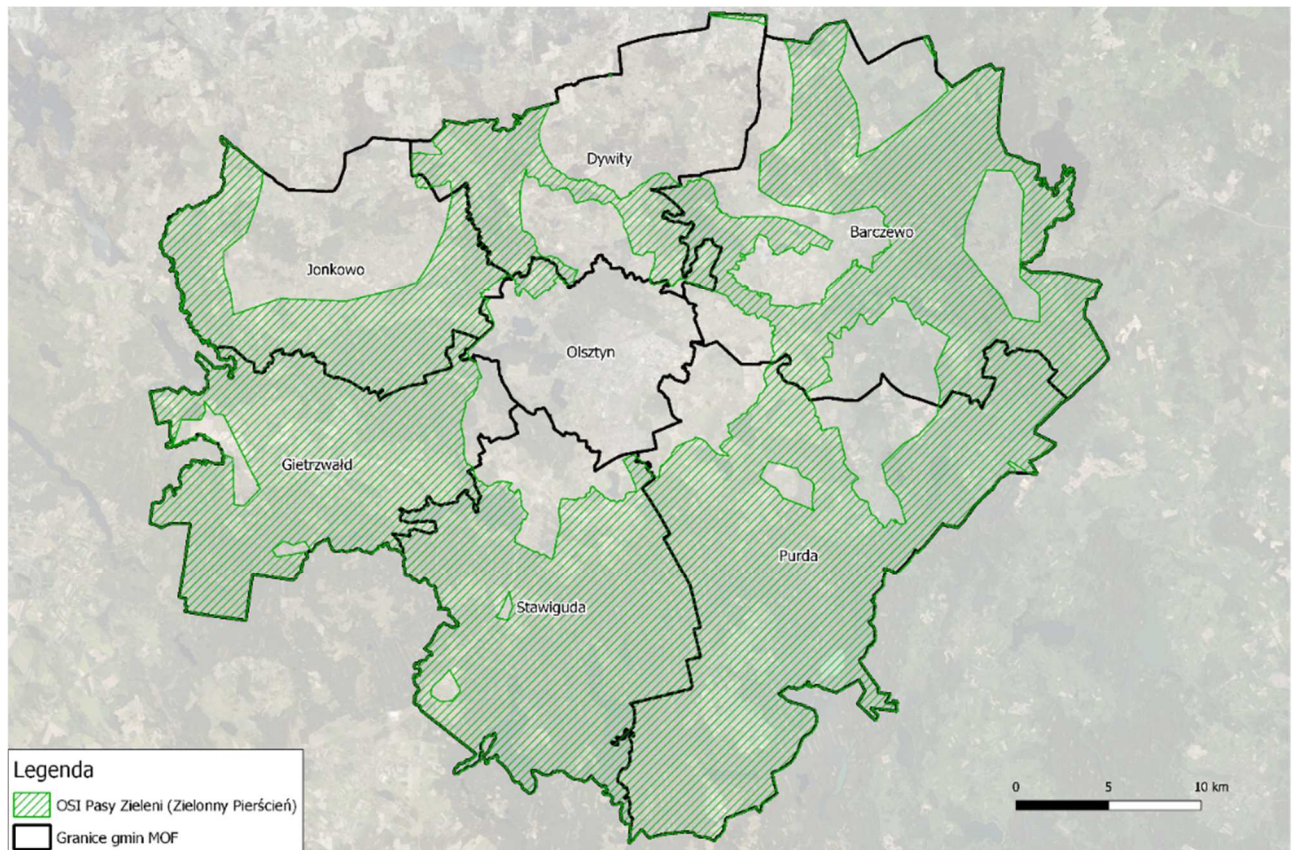
Należy jednak zaznaczyć, że obszar OSI Pasy zieleni powinny tworzyć również inne, niezaznaczone na mapie, tereny zielone na terenie MOF Olsztyna, których funkcjonowanie jest ważne dla ciągłości systemu przyrodniczego.

Działania prowadzone na terenie OSI powinny skupiać się na zapobieganiu defragmentacji systemów przyrodniczych oraz przerywania sieci powiązań ekologicznych. Warto zaznaczyć, że ciągi zieleni, będące aktywne biologicznie, o szerokości od 200 do 500 m mogą aktywnie pełnić swoją rolę w procesie absorpcji zanieczyszczeń szkodliwych dla zdrowia człowieka.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- Tereny zielone na terenie MOF Olsztyna, w tym korytarze ekologiczne wskazane przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska (dostępne m.in. przez Geoserwis GDOŚ) oraz wybrane, tereny prawnie chronione tworzące spójną sieć powiązań przyrodniczych.

Mapa 6. OSI Pasy zieleni - zielony pierścień (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Jeziora

Obszar Strategicznej Interwencji Jeziora skupia się na naturalnych śródlądowych zbiornikach wodnych, których występowanie uwarunkowane jest istnieniem misy jeziornej, w której mogą się gromadzić wody powierzchniowe, oraz którego zasilanie przewyższa straty wody wskutek parowania lub odpływu.

Obecnie na terenach przyjeziornych MOF Olsztyna widoczna jest presja antropogeniczna, w wyniku której przekształcany jest krajobraz, zmianom ulegają również stosunki przyrodnicze. Na skutek rozrastania się zabudowy w bliskim sąsiedztwie jezior dostęp do ich brzegów zmniejsza się.

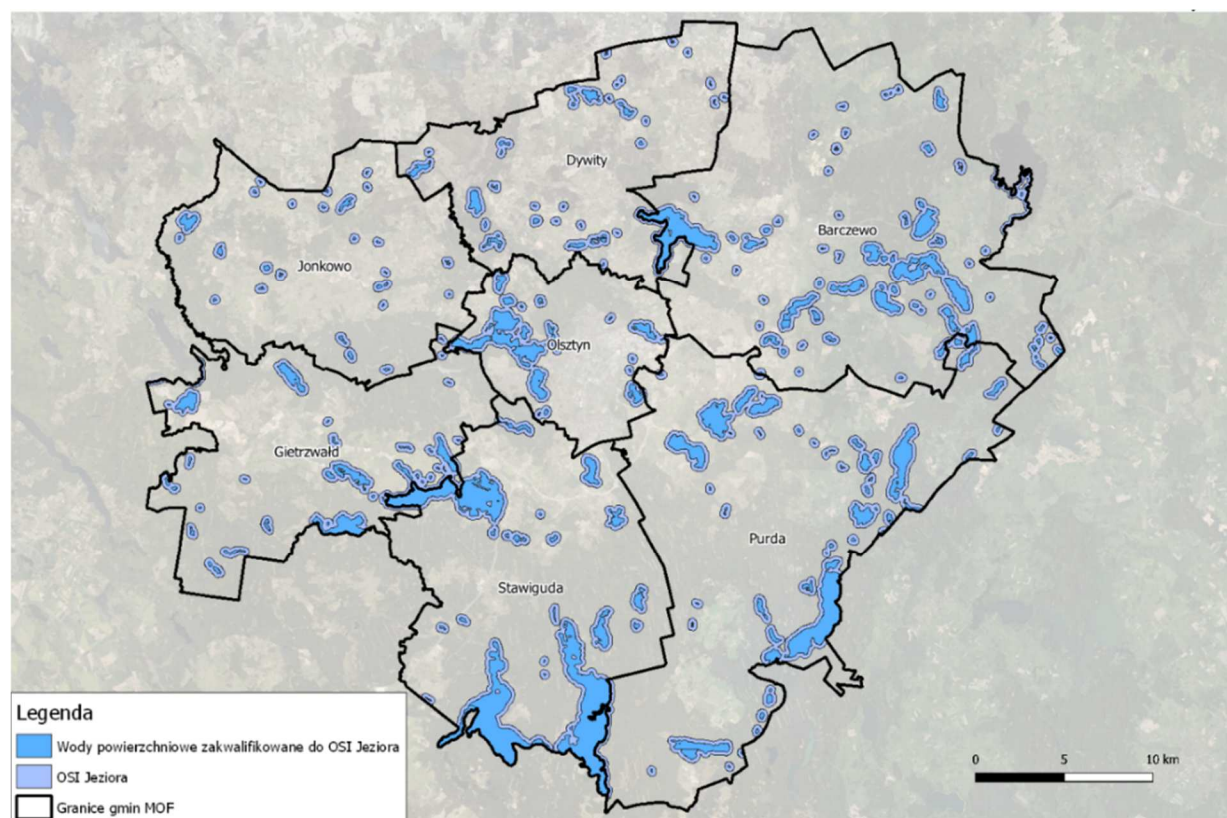
W kontekście zachowania korytarzy ekologicznych, w których skład wchodzi jeziora, bardzo istotne jest ograniczenie możliwości tworzenia barier uniemożliwiających zwierzętom dotarcie do zbiornika wodnego. Warto przy tym zaznaczyć, że jeziora są jednymi z najważniejszych elementów umożliwiających kształtowanie i utrzymywanie różnorodności biologicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Bardzo ważna jest więc ochrona przed nadmiernym przekształcaniem ich brzegów, w szczególności dotyczy to jezior większych pełniących ważne funkcje m.in. przyrodnicze, turystyczne. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią, pozwalające na zachowanie istniejących walorów

przyrodniczo – krajobrazowych powinno się skupiać w obrębie samego jeziora, jego brzegów, jak i strefy buforowej ok. 200 metrów od niego (Mapa 7).

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 200 metrów od zbiorników wód powierzchniowych o powierzchni powyżej 1 hektara.

Mapa 7. OSI Jeziora (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

OSI Przestrzenie mobilności

Obszar Strategicznej Interwencji Przestrzenie Mobilności koncentruje się na obszarach komunikacyjnych. Ich istotność oparta została na gradacji - pieszo, rowerem, transportem zbiorowym, samochodem (Mapa 8). Dalsze kształtowanie mobilności na terenie MOF powinno być spójne z istniejącą infrastrukturą ale jednocześnie skupiać się na poszerzanie zasięgów infrastruktury i transportu zbiorowego. Konieczny jest rozwój połączeń publicznego transportu zbiorowego w sposób zintegrowany, dopasowany do potrzeb użytkowników. W tym celu istotna jest dalsza współpraca interesariuszy w organizowaniu i zarządzaniu systemem transportowym. Warto zaznaczyć, że na Mapie 4 zaznaczone zostały istniejące „przestrzenie mobilności” – bardzo istotne jest jednak aby zwiększać ich zasięg.

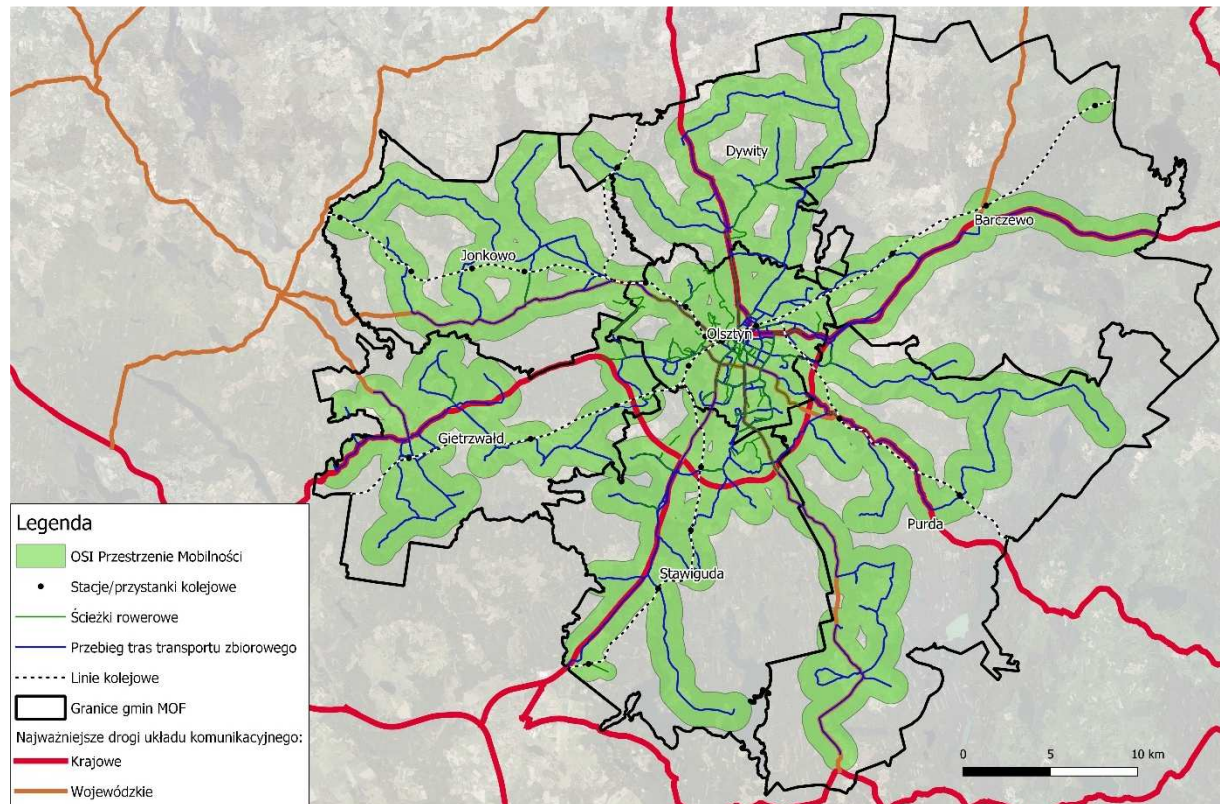
Warto również pamiętać, że transport indywidualny powinien sprzyjać zrównoważonej mobilności. Jednym z działań, które należy podjąć na obszarze OSI Przestrzenie Mobilności jest wzmacnianie bezpieczeństwa, zarówno dla użytkowników dróg pieszych i rowerowych, jak i transportu samochodowego i zbiorowego.

Propozycja delimitacji przestrzennej:

- 1000 metrów od przebiegu transportu autobusowego bądź tramwajowego,
- 1000 metrów od stacji lub przystanku kolejowego,
- 500 metrów od ścieżek rowerowych.

Dla przestrzeni mobilności kluczowe są także ciągi piesze, jednakże ze względu na skalę opracowania nie są one uwzględnione na Mapie 4.

Mapa 8. OSI Przestrzenie mobilności (rysunek poglądowy)

Źródło: opracowanie „Model struktury funkcjonalno-przestrzennej MOF Olsztyna”, UTILA, lipiec 2021

8. Rezultaty działań (w tym w wymiarze przestrzennym)

Efekty działań wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne Strategii MOF Olsztyna mają doprowadzić do osiągnięcia zakładanych rezultatów wykazanych w ramach tendencji wzrostowej, spadkowej lub constans. Efekty działań są definiowane wskaźnikami kontekstowymi, pozycjonujących MOF Olsztyna na tle regionu i Polski. Źródłem danych powinny być instytucje publiczne – Główny Urząd Statystyczny i in. Poniżej zaprezentowano wskaźniki z wartością bazową, opisujące tendencje oczekiwane do 2030 oraz w dalszej perspektywie.

Tabela 4. Rezultaty działań - wskaźniki kontekstowe

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Wskaźniki	Wartość bazowa (2019)	Jednostka miary	Tendencja do 2030*	
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – pyłowych	90	t	↘	
		Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych – gazowych	401 671	t	↘	
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej	Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji wodociągowej	98,2	%	↗	
		Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji kanalizacyjnej	90,8	%	↗	
		Ludność w % ogółu ludności korzystająca z instalacji gazowej	63,8	%	↗	
		Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	213 223	osób	↗	
		Odpady komunalne zebrane	84 712	t	↗	
		Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych – oczyszczalnie przydomowe	800	m ³	↗	
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu	Wydatki budżetów gmin w dziale gospodarka komunalna i ochrona środowiska	8,3%	%	↗	
	1.4. Środowisko przyrodnicze	Powierzchnia lasów ogółem	62 426	ha	→/↗	
		Lesistość	43%	%	→/↗	
	1.5. Środowisko kulturowe	Wydatki budżetów gmin w dziale kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	1,8%	%	↗	
		Czytelnicy w bibliotekach publicznych	195 417	osób	↗	
		Instytucje kultury	15	sztuk	↗	
	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne	Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem	22	%	↗
			Dochody budżetów gmin według działu dochody od osób prawnych,	35,4	%	↗

		od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej			
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne	Wydatki budżetów gmin w dziale transport i łączność	17	%	↗
	2.3. Zrównoważona mobilność	Dochody budżetów gmin według działu transport i łączność	6,1	%	↗
		Długość ścieżek rowerowych	123,3	km	↗
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej	Liczba inwestycji w sieć szerokopasmowego internetu, interwencja krajowa	1 517	sztuk	↗
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	4,1	%	↘
		Mieszkania oddane do użytkowania ogółem	1 670	sztuk	↗
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego	Udział osób korzystających z internetu w kontaktach z administracją publiczną	31,48	%	↗
		Liczba realizowanych projektów w zakresie e-usług	13	sztuk	→/↗
	3.2. Wsparcie na rzecz wysokich kwalifikacji	Liczba studentów w roku akademickim	19 605	osób	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych branżowych I stopnia (łącznie z ZSZ)	11	sztuk	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych (licea ogólnokształcące)	35	sztuk	→/↗
		Liczba szkół ponadpodstawowych (technika i szkoły artystyczne)	13	sztuk	→/↗
		Dzieci przebywające w żłobkach lub klubach dziecięcych	2 046	osób	→/↗
		Dzieci w placówkach wychowa przedszkolnego	9 645	osób	→/↗
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności	Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ogółem	31 153	sztuk	↗
		Osoby pracujące	75 323	osób	↗
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej	Porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,7	sztuk	↗
		Osoby przypadające na 1 przychodnię	1 183	osób	↘
		Kluby sportowe – osoby ćwiczące	34 259	osób	↗
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego	Liczba imprez	1 211	sztuk	↗
		Liczba uczestników imprez	186 609	osób	↗

W zakresie przestrzeni oczekiwane rezultaty, przeanalizowane w dokumencie Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna – lipiec 2021 r., kształtują się w następujący sposób:

- ochrona i utrzymanie niezabudowanych terenów otwartych oraz istniejącego systemu terenów aktywnych przyrodniczo (lasów, jezior, dolin rzecznych) oraz terenów żywicielskich (uprawy rolne),
- dążenie do zwartości zabudowy,
- spójny rozwój terenów wokół obwodnicy, pozwalający na prowadzenie zrównoważonej polityki transportowej,
- spójny, zintegrowany rozwój komunikacji zbiorowej.

9. Zgodność celów Strategii MOF Olsztyna z dokumentami wyższego rzędu

Tabela 5. Matryca zgodności ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

		Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym i terytorialnym											
		Cel 1 - trwały wzrost gospodarczy oparty na dotychczasowych i nowych przewagach					Cel 2. Rozwój społecznie i terytorialnie równoważony		Cel 3 Skuteczne państwo i instytucje gospodarcze służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu				
		Obszar 1 - Reindustrializacja	Obszar 2- Rozwój innowacyjnych firm	Obszar 3 - Małe i średnie przedsiębiorstwa	Obszar 4 - Kapitał dla rozwoju	Obszar 5 - Ekspansja zagraniczna	Obszar 1 - Spójność społeczna	Obszar 2 - Rozwój zrównoważony terytorialnie	Obszar 1 - Prawo w służbie obywatela i gospodarki	Obszar 2 - Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozpowiem	Obszar 3 - E-państwo	Obszar 4 - Finanse publiczne	Obszar 5 - Efektywność wykorzystania środków UE
Cele strategiczne	Cele operacyjne												
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

Tabela 6. Matryca zgodności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym					Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych			Cel 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie			
		1.1 Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo - wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	1.2 Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich - tracących funkcje społeczno-gospodarcze	1.3 Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	1.4 Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych	1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	2.3 Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	3.1 Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem	3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadlokalnym	3.3 Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	3.4 Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

Tabela 7. Matryca zgodności ze strategią Warmińsko-Mazurskie 2030

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kompetencje przyszłość			Inteligentna produktywność			Kreatywna aktywność			Mocne fundamenty		
		Użyteczne kwalifikacje i kompetencje	Nowoczesne usługi	Profesjonalne organizacje	Satysfakcjonująca praca	Inteligentna specjalizacja	Wysoka konkurencyjność	Inspirująca twórczość	Efektywna współpraca	Ukształtowana tożsamość	Silny kapitał społeczny	Optymalna infrastruktura rozwoju	Wyjątkowe środowisko przyrodnicze
1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych	1.1. Efektywność energetyczna												
	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej												
	1.3. Adaptacja do zmian klimatu												
	1.4. Środowisko przyrodnicze												
	1.5. Środowisko kulturowe												
2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne												
	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne												
	2.3. Zrównoważona mobilność												
	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej												
	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe												
3. Nowoczesne usługi rozwojowe	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego												
	3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji												
	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności												
	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej												
	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego												

10. Partycypacyjny proces powstawania Strategii MOF Olsztyna

Każdej strategii rozwoju – miasta czy miejskiego obszaru funkcjonalnego – należy się nieustannie przyglądać, aby mieć pewność że wyznaczone cele i kierunki rozwoju nadal są aktualne. W zmieniającej się szybko rzeczywistości co kilka lat pojawia się konieczność głębszego przeglądu dokumentów strategicznych. Jednym z ważnych powodów jest też rozpoczynająca się nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, której polityka spójności od 2004 roku nadaje rytm planowaniu rozwoju w naszym kraju.

Dlatego 7 marca 2019 roku Komitet Sterujący ZIT przyjął uchwałę nr 5/2019 w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Tym samym oficjalnie rozpoczęły się prace nad nową wersją najważniejszego dokumentu nadającego kierunek rozwojowi Olsztyna i otaczających go gmin, których bliskość geograficzna wymaga namysłu nad wspólnymi wyzwaniami i szansami.

MOF Olsztyna został wskazany w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030 jako tzw. obszar strategicznej interwencji (OSI), czyli obszar, który potrzebuje zewnętrznego wpływu (udostępnienia środków finansowych czy innych działań), aby w pełni wykorzystać swój potencjał rozwojowy – także z korzyścią dla całego regionu.

W celu zaangażowania mieszkańców zarówno Olsztyna, jak i gmin ościennych, tj. Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy przeprowadzono szereg działań, tj. przeprowadzenie ankiety, spotkanie ze studentami na Kortowiadzie, warsztaty przeprowadzone z udziałem eksperta oraz nabór fiszek do Strategii MOF Olsztyna, pogłębione wywiady z wybranymi grupami interesariuszy. Uzyskane wyniki znacząco wpłynęły na przygotowanie dokumentu strategii.

Partycypacja społeczna została przeprowadzona w sposób wypełniający zapisy art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r, obejmując następujące podmioty:

- władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne;
- partnerów gospodarczych i społecznych;
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe, oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji;
- organizacje badawcze i uniwersytety.

10.1. Ankieta

Termin przeprowadzenia

Od 7 maja do 3 czerwca 2019 roku wśród mieszkańców MOF Olsztyna przeprowadzono ankietę. Trzy główne obszary, na temat których można było się wypowiedzieć to gospodarka, środowisko i społeczeństwo. Zachętę do wypełnienia ankiet przekazano też do jednostek samorządu terytorialnego

obejmujących MOF Olsztyna (samorząd województwa, powiat olsztyński), urzędów, lokalnych firm, stowarzyszeń, fundacji oraz organizacji społecznych.

Grupa docelowa

Grupę docelową ankiety stanowili mieszkańcy Olsztyna i gmin ościennych, czyli Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy.

Metoda badawcza

Ankieta została rozprowadzona wśród mieszkańców w formie papierowych kwestionariuszy (poprzez Urzędy Gmin) oraz w formie ankiety online. Pozwoliła ocenić aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, mocne i słabe strony, szanse oraz zagrożenia, a jej wyniki pozwoliły wskazać potencjalne potrzeby inwestycyjne. Stały się one również materiałem do aktualizacji analizy SWOT stanowiącej część dokumentu strategicznego.

Dane ilościowe

Każda z gmin mogła wydrukować dowolną liczbę ankiet, a dostęp do ankiety online mógł mieć każdy. Dlatego też nie można oszacować, ile ankiet zostało rozdysponowanych. Ostatecznie wypełniono 2008 ankiet, z czego 2/3 respondentów stanowili mieszkańcy Olsztyna, a 1/3 mieszkańcy okolicznych gmin.

Dane jakościowe

Wyniki ankiety pokazują procent respondentów, którzy w podziale na cztery grupy wskazali najważniejsze elementy wpływające na daną grupę. Wśród grup wymieniono największe szanse rozwojowe, największe zagrożenia dla rozwoju gmin, kierunki rozwojowe, które należy wspierać, a także obszary mające najmniejszy wpływ na jakość życia.

10.2. Kortowiada

Termin przeprowadzenia

19 maja 2019 roku na kortowskiej plaży podczas plenerowego śniadania kończącego Kortowiadę, zwanego Śniadanie na plaży, pracownicy Urzędu Miasta Olsztyna przeprowadzili 3-godzinne wywiady fokusowe ze studentami na temat ich opinii i oczekiwań wobec miasta. Rozmowy te zostały zaplanowane jako część prac nad aktualizacją Strategii MOF Olsztyna.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowili studenci Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, jednak w badaniu mogły wziąć udział wszystkie osoby, jakie pojawiły się na plaży i chcące wyrazić swoją opinię. Wśród chętnych do podzielenia się swoimi spostrzeżeniami znaleźli zatem zarówno studenci, jak i rodziny z dziećmi czy seniorzy.

Metoda badawcza

Na plaży kortowskiej rozstawiono stanowisko (namiot i stoliki), przy którym ustawiono dwie duże tablice pokryte papierem, na których każda zainteresowana osoba mogła wyrazić swoją opinię. Każda strona tablicy została oznaczona hasłami: „Lubię”, „Nie lubię”, „Chcę” i „Nie chcę”. Taki podział pozwolił na wyrażenie opinii przez uczestników badania – co im się podoba w Olsztynie, a co warto by zmienić albo ulepszyć. Kategorie zostały zaplanowane tak, aby pokrywały się z polami analizy SWOT – aby ułatwić opracowanie i korzystanie z wyników. Wyniki badania pozwoliły na ich uwzględnienie w

pracach nad Strategią Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna z Olsztynem, jako miastem – rdzeniem.

Dane ilościowe

W badaniu wzięło udział około 800 osób, które w ciągu 3 godzin wyraziły swoją opinię na czterech tablicach. W sumie zebrano ponad 1500 uwag.

Dane jakościowe

Uwagi uczestników Śniadania na plaży zostały pogrupowane w grupy merytoryczne i uszeregowane w formie analizy SWOT w kolejności odpowiadającej popularności poszczególnych grup (w zależności od ilości opinii do nich przypisanych).

Wyniki pokazują, że uczestnicy spotkania przede wszystkim skupili się na pozytywnych aspektach funkcjonowania miasta.

Wyniki rozmów potwierdzają, że studenci, ale również inne osoby uczestniczące w badaniu, są zainteresowani miastem jako miejscem wspólnym i przynoszą refleksję: aby miasto było dobrze oceniane, musi dbać o swoją ofertę dla mieszkańców tak samo, jak dbają o to przedsiębiorstwa rynkowe.

Uczestnicy szczególnie docenili ogólny klimat i naturalne walory przyrodnicze obszaru, zrównoważony transport pozwalający na jazdę różnymi środkami komunikacji, atrakcyjność kampusu studentckiego oraz możliwości rekreacji i rozrywki. Wśród słabych stron pojawiły się zaniedbania w przestrzeni publicznej, organizacja ruchu czy słabe perspektywy zawodowe.

10.3. Warsztaty z interesariuszami Etap I

Termin przeprowadzenia

Warsztaty strategiczne w Etapie I zostały podzielone na dwie części: Grupa I i Grupa II. Pierwsza część została przeprowadzona 10 marca, a druga 11 marca 2020 roku pod hasłem: „Kluczowe wyzwania przed jakimi stoi Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna”.

Grupa docelowa

Grupę I uczestników warsztatów stanowili przedstawiciele m.in. urzędów miast i gmin MOF Olsztyna, nauki i instytucji otoczenia biznesu i przedsiębiorców.

W Grupie II na warsztatach pracowały osoby ze świata edukacji i kultury, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele urzędów miast i gmin MOF Olsztyna.

Metoda badawcza

Celem warsztatów było doprecyzowanie i przedyskutowanie wstępnych rekomendacji w zakresie możliwości rozwojowych oraz potencjałów Olsztyna i jego obszaru funkcjonalnego. Grupa I została podzielona na cztery zespoły w taki sposób, aby w każdej znalazł się przedstawiciel każdej dziedziny. Miały one określić wyzwania w MOF Olsztyna w zakresie edukacji, społeczeństwa, transportu, współpracy i gospodarki. Po dyskusji w zespołach, wskazany przedstawiciel każdego z nich omówił i wyjaśnił zaproponowane przez swój zespół wyzwania, zapisane na dużych arkuszach papieru, które zostały zebrane i uporządkowane.

Grupa II również została podzielona na cztery zespoły. Każdy zespół otrzymał spisane na karcie, jeszcze nieuporządkowane wyzwania z poprzedniego dnia warsztatów i miał się do nich odnieść. Po wy-

rażeniu opinii przez każdy z zespołów i dopisaniu swoich uwag i spostrzeżeń, podobnie jak w zespołach biznesu i nauki, wskazany przedstawiciel każdego z nich omówił i wyjaśnił zaproponowane wyzwania, które zostały zebrane i uporządkowane.

Warsztaty prowadzone były przez opiekuna merytorycznego procesu powstawania dokumentu Strategii dr hab. Wojciecha Dziemianowicza, prof. UW.

Dane jakościowe

Każdy z czterech zespołów w Grupie I i II zaprezentował szereg wyzwań, w zakresie:

- edukacji,
- społeczeństwa,
- środowiska,
- transportu,
- współpracy,
- gospodarki.

10.4. Warsztaty z interesariuszami Etap II

Termin przeprowadzenia

Etap II warsztatów został zorganizowany w formie spotkań online w dwóch częściach (Część I i Część II) – we wrześniu i październiku 2020 roku. Część I została przeprowadzona w dniach 24-25 września, natomiast Część II – 13 października 2020 roku.

Część I

Grupa docelowa

W Etapie II Części I warsztatów wzięły udział osoby uczestniczące w warsztatach z marca 2020 roku, czyli przedstawiciele m.in. urzędów miast i gmin MOF Olsztyna, nauki, instytucji otoczenia biznesu, edukacji i kultury oraz organizacji pozarządowych.

Metoda badawcza

Warsztat strategiczny dotyczący celów i kierunków działań w ramach Strategii MOF Olsztyna odbył się w sześciu podgrupach w formie spotkania online w dniach 24-25 września 2020 roku. Każdego dnia zorganizowano po trzy spotkania. Każda z grup omawiała zagadnienia leżące w obszarze zainteresowania i kompetencji osób uczestniczących w spotkaniu. Wszystkie spotkania prowadził dr hab. Wojciech Dziemianowicz, prof. UW.

Uczestnicy zostali podzieleni na grupy, które pracowały w poszczególnych blokach godzinowych. Po przeanalizowaniu wszystkich wniosków i argumentów prezentowanych przez poszczególne osoby, grupy wskazały cele strategiczne. Cele skupiały się na podniesieniu konkurencyjności i innowacyjności MOF, budowie tożsamości MOF, ochronie i efektywnym gospodarowaniu zasobem przyrodniczym MOF, zwiększeniu efektywności energetycznej w MOF, podniesieniu jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego w MOF, wzroście jakości usług publicznych w MOF oraz uporządkowaniu przestrzeni publicznej dla podniesienia bezpieczeństwa, ład przestrzennego i konkurencyjności.

Dane jakościowe

W toku rozmów z uczestnikami, po przedstawieniu propozycji i argumentów poszczególnych osób i po analizie zebranych materiałów, do potencjalnych celów operacyjnych wypracowano możliwe kierunki działań, w następującym zakresie:

- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności MOF Olsztyna,
- budowa tożsamości,
- ochrona i efektywne gospodarowanie zasobami przyrodniczym w MOF Olsztyna,
- zwiększenie efektywności energetycznej w MOF Olsztyna,
- podniesienie jakości komunikacji zbiorowej i transportu zbiorowego w MOF,
- wzrost jakości usług publicznych w MOF Olsztyna,
- przestrzeń.

Część II

Grupa docelowa

W Etapie II Części I warsztatów, które zostały zorganizowane 13 października 2020 roku w formule online, wzięli udział radni gmin MOF Olsztyna oraz jako druga grupa – przedstawiciele władz.

Metoda badawcza

Podczas Części II warsztatów strategicznych przedyskutowano kierunki działań rozwoju obszaru oraz odpowiadające im projekty. Przedstawiono cele strategiczne i przyporządkowane im kierunki działań wypracowane w Części I warsztatów 24-25 września 2020 roku. Każda z osób uczestniczących w obu spotkaniach online miała szansę się wypowiedzieć, a ich argumenty i wnioski były na bieżąco zapisywane.

Dane jakościowe

W wyniku spotkań obu grup zebrany materiał został uporządkowany i podzielony na dziewięć obszarów (transport, środowisko, usługi, infrastruktura, edukacja, przestrzeń, promocja, aktywizacja i biznes) W toku dyskusji wskazywano również propozycje rozwiązań i działań koniecznych do podjęcia.

10.5. Nabór fiszek projektowych

Termin przeprowadzenia

Pierwsze wstępne zbieranie propozycji projektów zostało zorganizowane w terminie 20-27 maja 2019 roku. Nabór, tym razem fiszek projektowych skierowanych na potrzeby programowania perspektywy finansowej UE 2021-2027 rozpoczął się 8 sierpnia 2019 roku. Uzupełnione fiszki miały zostać przesłane do 30 sierpnia 2019 roku. Kolejny nabór fiszek został rozpoczęty 12 czerwca 2020 roku i zakończył 31 lipca 2020 roku. Ostatnie pismo w sprawie zmiany bądź uszczegółowienia wcześniej przesłanych fiszek projektowych zostało przesłane 4 lutego 2021 roku, a termin przesyłania odpowiedzi został ustalony na 19 lutego 2021 roku.

Grupa docelowa

Fiszki projektowe we wstępnym zbieraniu propozycji projektów i w pierwszym naborze zostały skierowane do Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Drugi nabór w roku 2020 oraz kolejny

w roku 2021 dotyczył jednostek samorządowych, rządowych i pozarządowych w Olsztynie, a do złożenia fiszek projektowych zostali zaproszeni przedstawiciele wielu środowisk, m.in. nauki, kultury, przedsiębiorców czy organizacji pozarządowych.

Metoda badawcza

Pierwsze propozycje projektów były zbierane w oparciu o pięć zaproponowanych przez Komisję Europejską celów tematycznych, tj.

- inteligentna Europa,
- niskoemisyjna Europa,
- bardziej skomunikowana Europa,
- Europa społeczna,
- Europa bliska obywatelom.

Propozycje projektów zostały zebrane i uporządkowane w macierzy uwzględniającej daną gminę oraz cel, jaki chciałyby ona osiągnąć. Po uporządkowaniu celów można było zauważyć, który z nich jest najbardziej widoczny i które cele gminy chcą osiągnąć poprzez realizację swoich projektów.

Kolejne propozycje projektów były już zbierane w formie fiszek projektowych w zakresach tematycznych, które zostały najliczniej wskazane na etapie przygotowania propozycji projektów. Najwięcej projektów wpisywało się w tematykę:

- mobilności miejskiej (w tym m.in. infrastruktury rowerowej, zakupu taboru, P&R),
- termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych,
- działań społecznych (w tym polityki senioralnej),
- dziedzictwa kulturowego/usług kulturalnych,
- bioróżnorodności/przyrody (w tym adaptacji do zmian klimatu),
- edukacji (w tym infrastruktury szkolnej i przedszkolnej, a przede wszystkim działań miękkich w zakresie wysokiej jakości usług edukacyjnych oraz rozwoju umiejętności i kompetencji).

Fiszki zostały przesłane do obu grup w formie elektronicznej. Każdy z podmiotów mających pomysł na projekt mógł go opisać i podać m.in. tytuł i krótki opis projektu, termin rozpoczęcia i zakończenia projektu, przewidywany budżet oraz zaznaczyć, czy projekt wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa warmińsko-mazurskiego, strategię województwa i cele Unii Europejskiej. W ostatnim naborze jednostki mogły uzupełnić przesłane wcześniej fiszki projektowe lub w przypadku zmiany zamierzenia zgłosić nowe.

Dane jakościowe

Podmioty poproszone o fiszki przesłały swoje propozycje projektów. W sumie przesłano ponad 120 fiszek, z których ok. 65 dotyczyło zasobów środowiskowych, w tym termomodernizacji i gospodarki wodno-ściekowej. Ponad 20 fiszek dotyczyło życia społeczno-gospodarczego, w tym zrównoważonej mobilności czy dziedzictwa kulturowego, natomiast pozostałe fiszki dotyczyły usług, w szczególności cyfryzacji, współpracy, obszaru zdrowia i pomocy społecznej, a także sektora kreatywnego.

Wszystkie fiszki zostały pogrupowane i podzielone według zaplanowanych celów strategicznych. Ostatni nabór propozycji projektów pozwolił na ich doprecyzowanie i wprowadzenie kilku nowych, m.in. w zakresie tworzenia warunków dla powstawania i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw w regionie.

10.6. Konsultacje z przedstawicielami edukacji

Termin przeprowadzenia

2 i 5 lutego 2021 roku w siedzibie Urzędu Miasta Olsztyna zostały przeprowadzone spotkanie z przedstawicielami środowisk związanych z edukacją w Olsztynie.

Grupa docelowa

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Olsztyna oraz dyrektorzy placówek edukacyjnych w Olsztynie.

Metoda badawcza

Na spotkaniu zostały zaprezentowane wyzwania, które ujęto w projekcie Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce, a także wypracowane do tej pory cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań w ramach Strategii Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Na ich podstawie uczestnicy spotkania w trakcie dyskusji zidentyfikowali potrzeby w zakresie edukacji, dotyczące m.in. infrastruktury i wzrostu kompetencji.

Dane jakościowe

Podczas spotkania zidentyfikowano kwestie w zakresie m.in.:

- zakupu wyposażenia pracowni,
- modernizacji burs szkolnych,
- poprawy stanu technicznego szkół,
- wzrostu kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli (od poziomu edukacji przedszkolnej).

Wobec przedstawionych potrzeb zostały zaproponowane następujące projekty do dyskusji:

- obszar doposażenia placówek w niezbędny sprzęt, na każdym z poziomów nauczania od przedszkoli do szkół średnich i zawodowych,
- obszar projektowania uniwersalnego, tj. dostosowanie placówek oświatowych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami na każdym z poziomów nauczania (np. klatki schodowe, schody zewnętrzne, windy, toalety),
- obszar cyfryzacji na każdym poziomie nauczania,
- wzrost kompetencji podopiecznych i nauczycieli,
- obszar edukacji przez całe życie – w zakresie szkół zawodowych.

Zawnioskowano, aby dla określonych typów placówek powstały wspólne fiszki opracowane w zespołach trzyosobowych składających się z dyrektorów z jednego rodzaju placówki oraz aby określić grupę docelową, np. 60% uczniów objętych wsparciem z programu.

10.7. Partycypacyjne wypracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego

Termin przeprowadzenia

Konsultacje zostały przeprowadzone w trzech etapach:

Etap I – 27 maja 2021 r.

Etap II – 29 czerwca 2021 r.

Etap III – 20 lipca 2021 r.

Grupa docelowa

Grupę docelową stanowili przedstawiciele środowisk i instytucji mających wpływ na opracowanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, do których należały:

1. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
2. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Olsztynie,
3. Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie,
4. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie,
5. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Olsztynie,
6. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie,
7. Powiatowa Służba Drogową w Olsztynie,
8. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna w Olsztynie,
9. Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny,
10. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie,
11. Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna,
12. Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego,
13. POLREGIO Sp. z o.o. Warmińsko-Mazurski Zakład w Olsztynie,
14. Departament Infrastruktury i Geodezji, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Metoda badawcza

Konsultacje odbywały się w formie spotkań online, na których autorzy modelu w formie prezentacji każdorazowo przedstawiali aktualny stan prac nad dokumentem. Każdy z uczestników mógł się odnieść do omówionego materiału i zgłosić swoje uwagi. Po prezentacji uczestnicy spotkania wypracowywali założenia i wnioski do modelu, które zostały uwzględnione w końcowym dokumencie. Dodatkowo autorzy modelu ze wskazanymi ekspertami z poszczególnych jednostek przeprowadzili badanie delfickie. Badanie to polegało na przekazaniu tez obejmujących obszar działalności ekspertów, tj.:

- uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne, dziedzictwo kulturowe i potencjał turystyczny,
- środowisko przyrodnicze,
- warunki i jakość życia mieszkańców i otoczenie w kontekście powiązań funkcjonalno-przestrzennych, infrastruktura techniczna,
- sfera gospodarcza,
- uwarunkowania transportowe.

Pytania zawarte w kwestionariuszach dotyczyły zdania ekspertów na temat szacowanego czasu realizacji tez, czynników oraz barier mających wpływ na ich realizację, a także warunków i efektów ich realizacji.

Dane ilościowe

W każdym ze spotkań konsultacyjnych uczestniczyło średnio 17 przedstawicieli zaproszonych jednostek, w tym przedstawiciele gmin MOF Olsztyna oraz powiatu olsztyńskiego.

Do udziału w badaniu delfickim zaproszono przedstawicieli 30 podmiotów, w tym przedstawicieli gmin wchodzących w skład MOF, powiatu olsztyńskiego, instytutów badawczych, urzędów i instytucji mających wpływ na kształtowanie przestrzeni na terenie MOF Olsztyna.

Dane jakościowe

Na spotkaniach konsultacyjnych zostały zidentyfikowane najważniejsze czynniki w kontekście rozwoju funkcjonalno-przestrzennego MOF Olsztyna, zarówno bariery utrudniające rozwój obszaru, jak i potencjały, czyli główne możliwości rozwojowe. Ponadto zostały przedstawione założenia dotyczące zmian w przestrzeni, elementów sieci osadniczej, obszarów o kluczowych funkcjach dla gmin, lokalnych powiązań infrastrukturalnych czy zielonej infrastruktury.

Ostatnim etapem było opracowanie ustaleń i rekomendacji wynikających z modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej i które powinny kształtować ład przestrzenny gmin MOF Olsztyna.

Przeprowadzenie badania delfickiego (w dwóch turach) pozwoliło na weryfikację możliwości realizacji postawionych dziesięciu tez w pięciu obszarach tematycznych w odniesieniu do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna. Dzięki wynikom badania można było wskazać prawdopodobne scenariusze rozwoju MOF Olsztyna.

10.8. Konsultacje społeczne zgodnie z ustawą o prowadzeniu polityki rozwoju

Konsultacje społeczne projektu Strategii MOF Olsztyna 2030+ Nowe Wyzwania zainicjowano 6 września 2021 roku na posiedzeniu Komitetu Sterującego ZIT, kiedy podjęto Uchwałę nr 10/2021 w tej sprawie. Zgodnie z zapisami art. 6 ust. 3 ustawy o prowadzeniu polityki rozwoju konsultacje są przeprowadzane w szczególności z gminami sąsiadującymi z MOF Olsztyna oraz związkami tych gmin i właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Proces konsultacji społecznych obejmuje lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców poszczególnych Gmin MOF Olsztyna.

Konsultacje społeczne odbywają się w formie spotkań z mieszkańcami, umożliwiającymi zdobycie wiedzy na temat projektu dokumentu, zebrania opinii lub propozycji na piśmie, w tym drogą elektroniczną. Ponadto podstawowe informacje są zamieszczane na stronach www.konsultacje.olsztyn.eu oraz zit.olsztyn.eu, a także w mediach społecznościowych. Projekt dokumentu został przesłany do opiniowania również do organizacji pozarządowych. W związku z zagrożeniem epidemicznym związanym z pandemią COVID-19 ogłoszonym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej istnieje możliwość prowadzenia konsultacji w formule on-line poprzez dostępne platformy komunikacji.

11. System realizacji Strategii MOF Olsztyna

Za realizację Strategii MOF Olsztyna odpowiada wiele podmiotów. Samo przygotowanie dokumentu, zorganizowanie spotkań i warsztatów strategicznych w celu doprecyzowania celów i kierunków działań, a także część redakcyjna należy do pracowników Biura ZIT, mieszczącego się w strukturach Urzędu Miasta Olsztyna. Jednakże niewątpliwą rolę w systemie realizacji Strategii odgrywają podmioty uczestniczące w całym procesie tworzenia dokumentu. Podmioty te można podzielić na trzy grupy:

1. sektor publiczny – władze samorządowe gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna i ich jednostki oraz pracownicy poszczególnych jst, a także Powiat Olsztyński;
2. sektor biznesowy – przedsiębiorcy skupieni w różnych dziedzinach gospodarczych, organizacje otoczenia biznesu, osoby z otoczenia nauki i kultury itp.;
3. sektor społeczny – mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni itp.

Współpracę w zakresie między innymi programowania, negocjowania i przygotowania dokumentów strategicznych określa porozumienie z dnia 29 stycznia 2021 r. w sprawie współdziałania celem realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Olsztyna, zawarte pomiędzy władzami Olsztyna, Barczewa, Dywit, Gietrzwałdu, Jonkowa, Purdy i Stawigudy. Porozumienie określa organy w realizacji ZIT, tj. Lidera ZIT, Komitet Sterujący ZIT i Biuro ZIT wraz z ich zadaniami i kompetencjami. Instrument ZIT jest jednym ze źródeł zewnętrznych, który będzie finansował część kierunków działań zawartych w Strategii MOF Olsztyna, jednak nakłada on pewne regulacje stworzenia skutecznej struktury wewnętrznej, która będzie odpowiedzialna za wdrażanie postanowień całej Strategii MOF Olsztyna.

Tabela 8. System realizacji Strategii MOF Olsztyna

Organ	Funkcja w systemie	Podstawowe zadania	Członkowie
Lider ZIT	decyzyjna	<ul style="list-style-type: none"> • udział w programowaniu nowej perspektywy finansowej 2021-2027, • programowanie, negocjowanie i przygotowanie dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT, w tym Mandatu negocjacyjnego oraz uzgadnianie ich z właściwym ministerstwem ds. rozwoju regionalnego, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz innymi podmiotami, • udział w pracach ciała doradczo-opiniotwórczego właściwego dla programu zarządzanego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, • opiniowanie i zatwierdzanie Strategii MOF oraz jej zmian po uprzednim ich przyjęciu w drodze uchwały przez Komitet Sterujący ZIT, • przedkładanie Strategii MOF do zaopiniowania Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz właściwemu ministrowi ds. rozwoju regionalnego po uprzednim przyjęciu jej uchwałą przez Komitet Sterujący ZIT, • zawarcie porozumienia z Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, dotyczącego realizacji ZIT w MOF Olsztyna. 	Prezydent Olsztyna
Komitet Sterujący ZIT	opiniotwórcza	<ul style="list-style-type: none"> • opiniowanie Strategii MOF oraz jej zmian, 	Prezydent Olsztyna – pełniący funkcję Przewodniczącego KS ZIT

		<ul style="list-style-type: none"> • przyjmowanie Strategii MOF oraz jej zmian w drodze uchwały, • przedkładanie sprawozdań z realizacji Strategii MOF, • opiniowanie innych dokumentów wymaganych przez właściwe ministerstwo ds. rozwoju regionalnego, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz inne podmioty. 	Strony Porozumienia – przedstawiciele pozostałych 6 gmin MOF Olsztyna
Biuro ZIT	administracyjno-merytoryczna	<ul style="list-style-type: none"> • obsługa Komitetu Sterującego ZIT, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - przygotowywanie dokumentów zgodnie z wytycznymi Komitetu Sterującego; - przekazywanie dokumentów do zatwierdzenia Komitetowi Sterującemu; - organizacja w wyznaczonych terminach posiedzeń Komitetu Sterującego oraz przygotowywanie protokołów z posiedzeń. • przygotowanie i aktualizacja Strategii MOF, • przygotowanie projektów dokumentów strategicznych oraz wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT wymaganych przez właściwe ministerstwo ds. rozwoju regionalnego, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz inne podmioty, • przygotowanie projektu sprawozdań z realizacji Strategii MOF. 	Pracownicy Urzędu Miasta Olsztyna

Sprawną realizacją i wdrażaniem Strategii MOF będzie zależała od aktywności i współpracy samorządów z terenu MOF oraz sektora biznesowego i społecznego.

11.1. Monitoring i ewaluacja

Podstawą skutecznego wdrażania Strategii MOF jest wiedza na temat jego postępów, który otrzymany będzie poprzez monitoring i ewaluację dokumentu. Założeniem monitoringu i ewaluacji jest badanie postępów realizacji założeń Strategii MOF Olsztyna oraz reagowanie na występujące problemy i zagrożenia pojawiające się pomiędzy nimi a uzyskiwanymi efektami. Prowadzony będzie monitoring wskaźników wskazanych w dokumencie w odstępach rocznych oraz przygotowywanie raportów z realizacji Strategii (raz w roku) w ramach działań realizowanych z instrumentu ZIT. Zgodnie z założeniami ustawy o zasadach prowadzenia rozwoju Strategia MOF Olsztyna będzie poddana ewaluacji ex-ante oraz ex-post.

W systemie monitoringu wskaźników będą brały udział następujące podmioty:

Tabela 9. Podmioty odpowiedzialne za monitoring strategii i ich funkcje

Podmiot odpowiedzialny za monitoring	Funkcja w procesie monitoringu
Biuro ZIT	<ul style="list-style-type: none"> • zbieranie i analizowanie informacji dotyczących wskaźników realizacji projektów, • porządkowanie zebranych wskaźników, • przedkładanie raportu z monitoringu do IZ.
Beneficjenci projektów	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowywanie informacji odnośnie realizowanych wskaźników w projektach, • przedkładanie informacji do Biura ZIT.
Instytucja Zarządzająca	<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie przygotowanego i przesłanego przez Biuro ZIT monitoringu wskaźników.
Komitet Sterujący ZIT	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań zaradczych w przypadku stwierdzenia zagrożenia realizacji wskaźników.

Raport z realizacji Strategii MOF będzie przygotowywany w formie sprawozdania, w oparciu o dane pozyskiwane bezpośrednio od beneficjentów wsparcia uzyskanego w ramach ZIT bądź IZ oraz na bazie źródeł ogólnodostępnych, takich jak Bank Danych Lokalnych GUS. W sytuacji zagrożenia realizacji Strategii MOF Olsztyna poprzez niewykonanie zakładanych wskaźników, będzie możliwość realizowania procedury zaradczej bądź zalecenia beneficjentom działań naprawczych.

Monitoring Strategii MOF prowadzony będzie również na bieżąco, w formie sprawdzania gotowości do uruchomienia projektów przewidywanych do realizacji w ramach ZIT. Będzie to kontynuacja prac prowadzonych w fazie przygotowania Strategii MOF. Bieżącym monitoringiem zajmie się Biuro ZIT, które jest w stałym kontakcie z sygnatariuszami porozumienia i beneficjentami planowanych do realizacji projektów. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja Strategii MOF będą przeprowadzone w sposób wiarygodny, z zachowaniem obiektywności i realizmu. Pozyskiwane dane będą aktualne i pozwolą na reagowanie w odpowiednim czasie, a także uwzględnią kontekst społeczno-gospodarczy i inne czynniki warunkujące wdrażanie Strategii MOF.

System ewaluacji Strategii MOF będzie wpisywał się w system ewaluacji programu regionalnego. W uzasadnionych przypadkach Komitet Sterujący ZIT będzie mógł podjąć decyzję o przeprowadzeniu przez podmiot zewnętrzny ewaluacji mającej na celu poprawę jakości projektowania i wdrażania dokumentu, jak również analizę skuteczności, efektywności i wpływu projektów na osiągnięcie celów Strategii MOF.

Nadzór nad realizacją poszczególnych projektów będą prowadzić strony porozumienia zaangażowane w ich realizację i zapewniające wkład własny do projektów. Będą ponosiły odpowiedzialność za wszystkie etapy związane z przygotowaniem, realizacją i rozliczeniem własnych projektów, m.in.: przygotowanie dokumentacji technicznej (w przypadku inwestycji), przeprowadzenie postępowań o zamówienie publiczne, podpisanie i nadzór nad realizacją umów.

11.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z dyspozycją art. 10e ust.3 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1999 r. o samorządzie gminnym, poniżej zaprezentowano warunki horyzontalne, które winny być uwzględnione podczas sporządzania dokumentów wykonawczych do Strategii MOF Olsztyna. Dokumenty te będą:

- obejmować cały obszar MOF Olsztyna;
- uwzględniały partycypacyjne podejście w ich tworzeniu;
- uwzględniać problemy wynikające z powiązań funkcjonalnych między gminami MOF a miastem rdzeniem;
- uwzględniać ustalenia i rekomendacje zawarte w istniejących dokumentach, w tym strategicznych, również w aspekcie przestrzennym;
- uwzględniać cele polityki zawarte w art. 5 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060
- przestrzegać zasad horyzontalnych wyrażonych w art. 9 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060;

12. Ramy Finansowe i źródła finansowe realizacji Strategii MOF Olsztyna

Realizacja Strategii MOF Olsztyna będzie finansowana z różnych źródeł, z których najważniejsze to:

- środki własne budżetu jst wchodzących w skład MOF Olsztyna,
- środki pochodzące z dotacji celowych będących w dyspozycji odpowiednich Ministrów,
- środki budżetu Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności),
- inne środki pochodzące z np. funduszy tworzonych w Banku Gospodarstwa Krajowego,
- środki funduszy celowych, w tym np. Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej,
- inne środki finansowe, w tym zwłaszcza środki osób fizycznych i osób prawnych.

W perspektywie finansowej 2021-2027, źródłem finansowania działań strategicznych MOF Olsztyna będą przede wszystkim środki publiczne, w tym pochodzące z alokacji regionalnego programu operacyjnego zarówno z EFR, jak i EFS+. Dodatkowym źródłem wsparcia działań w formule ZIT mogą być środki krajowych programów, w szczególności w obszarach dotyczących:

- rozwojowi zrównoważonego transportu publicznego,
- poprawy stanu środowiska przyrodniczego,
- zwiększenia efektywności energetycznej,
- wsparcia rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego.

13. Zestawienie potencjalnych wiązek projektów do realizacji na obszarze MOF Olsztyna

Podstawą do rozmów o nowej perspektywie finansowej 2021-2027 były i są prowadzone konsultacje z szerokim gronem interesariuszy, mającym wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy MOF Olsztyna. Jedną z form konsultacji był nabór fiszek projektowych, który pozwolił na wykreowanie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, jak również przygotowanie wstępnych założeń wiązek projektów, w oparciu o które można programować dalszy rozwój MOF Olsztyna. Jednym z kryteriów definicji wiązek projektowych były najczęściej zgłaszane potrzeby, jak również projekty wskazywane do realizacji głównie przez jst z terenu MOF Olsztyna. Poszeregowano projekty w następujący sposób:

- wiązki projektowe (wspólny zakres tematyczny i powtarzający się typ beneficjentów) – proponowane do realizacji z alokacji ZIT,
- projekty systemowe (projekty edukacyjne tworzące szablon projektów do realizacji przez różne jednostki edukacyjne w MOF Olsztyna),
- projekty komplementarne przewidziane do realizacji ze środków Programu Regionalnego na lata 2021-2027 Funduszy Europejskich dla Warmii i Mazur oraz programów krajowych, zgrupowane obszarami tematycznymi,
- projekty o charakterze strategicznym – ważne dla MOF Olsztyna, wpisujące się w zdefiniowane cele Strategii MOF Olsztyna oraz *w Ramy identyfikacji i funkcjonowania projektów strategicznych w perspektywie finansowej UE 2021-2027*.

Należy zauważyć, że proces konsultacji w dalszym ciągu jest prowadzony. Oznacza to, że fiszki wskazane w tym dokumencie mają charakter indykatywny. Modyfikacja ich będzie zależała od wielu czynników, przede wszystkim od ostatecznego brzmienia Umowy Partnerstwa, zakresu i brzmienia programu regionalnego oraz programów krajowych, z których będzie można finansować przedsięwzięcia z obszaru MOF Olsztyna. Dopiero ostateczny kształt tych dokumentów wskaże końcowy zakres wiązek projektów, projektów strategicznych bądź typów działań przeznaczonych do realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027. Stąd też w Strategii MOF Olsztyna przedstawiono krótką charakterystykę przedsięwzięć. Szczegóły projektowe opisane są w Planie Działań ZIT – dokumencie przyjmowanym uchwałą Komitetu Sterującego ZIT.

13.1. Zestawienie potencjalnych wiązek projektów do realizacji na obszarze MOF Olsztyna z alokacji ZIT

Ekomobilny MOF	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i> Obszar: transport niskoemisyjny i mobilności miejska
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.3. Zrównoważona mobilność
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Ekomobilny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury dla transportu pieszego, rowerowego i urządzeń transportu osobistego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i przebudowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ➤ budowa i przebudowa ciągów pieszych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ➤ budowa i przebudowa ciągów pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, ➤ infrastruktura towarzysząca (m.in. stojaki, śmietniki, wiaty, parkingi rowerowe i B&R, ławki, samoobsługowe stacje naprawy rowerów, infrastruktura brd, oznakowanie, przejazdy rowerowe, sygnalizacja świetlna), ➤ infrastruktura bezpieczeństwa ruchu drogowego. <p><u>Innowacje w transporcie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wdrażanie i rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS) oraz innych innowacji w zakresie mobilności i transportu, ➤ wdrażanie systemów integracji taryfowo-biletowej, ➤ rozwój mobilności współdzielonej (m.in. samochody współdzielone, rowery miejskie, hulajnogi i skutery miejskie), ➤ infrastruktura dla elektromobilności (m.in. ładowarki pojazdów elektrycznych), ➤ wdrażanie narzędzi modelowania ruchu. <p><u>Rozwój transportu publicznego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój sieci transportu publicznego (m.in. budowa i przebudowa dróg dostosowanych do potrzeb transportu publicznego, trakcja tramwajowa, buspasy i trambuspasy, infrastruktura przystankowa, węzły przesiadkowe), ➤ modernizacja i rozbudowa floty transportu publicznego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, ➤ c) budowa parkingów P&R/B&R/K&R.

Mobilny MOF	
Cel Polityki Spójności	<i>Lepiej połączona Europa</i> Obszar: Poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.2. Dostępność i bezpieczeństwo komunikacyjne
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Mobilny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Budowa i przebudowa infrastruktury transportowej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ uzupełnianie luk w połączeniach z siecią TEN-T, ➤ budowa i przebudowa obwodnic wewnętrznych i zewnętrznych, ➤ budowa i przebudowa dróg lokalnych o charakterze dostępowym, ➤ infrastruktura kolejowa (m.in. połączenia z TEN-T, infrastruktura dla kolei aglomeracyjnej). <p><u>Poprawa bezpieczeństwa drogowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w okolicach placówek oświatowych (m.in. K&R, uspokojony ruch, wyniesione przejścia, oświetlenie, esowanie dróg, szykany), ➤ rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo ruchu drogowego w przestrzeniach publicznych (m.in. woonerfy, strefa tempo 30, strefy uspokojonego ruchu), ➤ kampanie i działania edukacyjne dotyczące brd skierowane do mieszkańców. <p><u>Wykorzystanie potencjału kolei aglomeracyjnej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa parkingów P&R/B&R/K&R i węzłów przesiadkowych.

Edukacyjny MOF	
Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: edukacja i kompetencje
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Edukacyjny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Cyfryzacja edukacji</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyposażenie jednostek oświatowych, ➤ szkolenie nauczycieli i pracowników jednostek oświatowych, ➤ podnoszenie kompetencji cyfrowych rodziców i opiekunów prawnych uczniów,

	<p><u>Rozwój szkolnictwa wyższego i zawodowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój kierunków zawodowych zgodnie z zapotrzebowaniem obecnego i przyszłego rynku pracy, ➤ rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego i wyższego (m.in. wyposażenie szkół - laboratoriów, warsztatów, pracowni - wraz z dostosowaniem pomieszczeń), ➤ rozwój kompetencji nauczycieli szkół i pracowników dydaktycznych uczelni, ➤ poprawa dostępu do szkolnictwa zawodowego i wyższego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół, ➤ promocja szkół ponadpodstawowych i wyższych MOF Olsztyna, <p><u>Rozwój kompetencji kluczowych</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wdrażanie programów i projektów na rzecz kompetencji kluczowych w przedszkolach i szkołach - w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, matematyki, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, cyfrowe, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, kompetencje obywatelskie oraz przedsiębiorczości, a także świadomości i ekspresji kulturalnej (m.in. programy wymiany młodzieży, wizyty studyjne, warsztaty, wyjazdy edukacyjne, szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dodatkowe, programy autorskie, ➤ rozwój infrastruktury oświatowej (budowa i przebudowa obiektów na potrzeby rozwoju kompetencji kluczowych), ➤ wyposażenie placówek oświatowych (m.in. tworzenie i wyposażenie laboratoriów, warsztatów, pracowni), ➤ poprawa dostępu do szkolnictwa ponadpodstawowego ogólnego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół. <p><u>Przyjazne otoczenie dla edukacji</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy współpracy między biznesem a edukacją (m.in. praktyki zawodowe, kształcenie dualne, klasy patronackie, mentoring), ➤ innowacje edukacyjne, ➤ kształcenie przez całe życie, w tym doradztwo zawodowe, szkolenia dostosowujące do zmian pracy i zwiększające kompetencje kadr w przedsiębiorstwach i instytucjach.
--	---

Społeczny MOF	
Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: włączenie i integracja społeczna
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej
Typy projektów	W ramach typu projektu Społeczny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów: <u>Silver economy</u>

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój usług skierowanych do osób starszych – m.in. zdrowie, kultura, edukacja, rozwój osobisty, usługi wsparcia w życiu codziennym, usługi opiekuńcze, ➤ aktywizacja osób starszych – m.in. kultura, edukacja, cyfryzacja życia, kontakty międzypokoleniowe, aktywizacja zawodowa, srebrne kooperatywy. <p><u>Rozwój usług społecznych</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie osób z niepełnosprawnościami w pełnym uczestnictwie we wszystkich aspektach życia, ➤ aktywizacja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym , ➤ aktywizacja społeczno-zawodowa osób biernych zawodowo oraz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, ➤ wzmacnianie sektora ekonomii społecznej, ➤ wzmacnianie potencjału instytucji pomocy społecznej m.in. w zakresie kompetencji pracowników i inwestycji w infrastrukturę jednostek.
--	---

13.2. Zestawienie potencjalnych projektów systemowych do realizacji na obszarze MOF Olsztyna

Cel Polityki Spójności	<i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i> Obszar: edukacja i kompetencje
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego 3.2. Współpraca na rzecz wysokich kwalifikacji
Typy projektów	<p>W ramach projektów systemowych planowane są następujące typy projektów:</p> <p><u>Cyfryzacja edukacji</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyposażenie jednostek oświatowych, ➤ szkolenie nauczycieli i pracowników jednostek oświatowych, ➤ podnoszenie kompetencji cyfrowych rodziców i opiekunów prawnych uczniów. <p><u>Rozwój szkolnictwa wyższego i zawodowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój kierunków zawodowych zgodnie z zapotrzebowaniem obecnego i przyszłego rynku pracy, ➤ rozwój infrastruktury szkolnictwa zawodowego i wyższego (m.in. wyposażenie szkół - laboratoriów, warsztatów, pracowni - wraz z dostosowaniem pomieszczeń), ➤ rozwój kompetencji nauczycieli szkół i pracowników dydaktycznych uczelni, ➤ poprawa dostępu do szkolnictwa zawodowego i wyższego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół, ➤ promocja szkół ponadpodstawowych i wyższych MOF Olsztyna, <p><u>Rozwój kompetencji kluczowych</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wdrażanie programów i projektów na rzecz kompetencji kluczowych w przedszkolach i szkołach - w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,

	<p>wielojęzyczności, matematyki, nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, cyfrowe, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się, kompetencje obywatelskie oraz w zakresie przedsiębiorczości, a także w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej (m.in. programy wymiany młodzieży, wizyty studyjne, warsztaty, wyjazdy edukacyjne, szkolenia dla nauczycieli, zajęcia dodatkowe, programy autorskie,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój infrastruktury oświatowej (budowa i przebudowa obiektów na potrzeby rozwoju kompetencji kluczowych), ➤ wyposażenie placówek oświatowych (m.in. tworzenie i wyposażenie laboratoriów, warsztatów, pracowni), ➤ poprawa dostępu do szkolnictwa ponadpodstawowego ogólnego przez rozwój bazy zakwaterowania szkół. <p><u>Przyjazne otoczenie dla edukacji</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy współpracy między biznesem a edukacją (m.in. praktyki zawodowe, kształcenie dualne, klasy patronackie, mentoring), ➤ innowacje edukacyjne, ➤ kształcenie przez całe życie, w tym doradztwo zawodowe, szkolenia dostosowujące do zmian pracy i zwiększające kompetencje kadr w przedsiębiorstwach i instytucjach.
--	---

13.3. Zestawienie potencjalnych projektów o charakterze komplementarnym na obszarze MOF Olsztyna

Infrastruktura gospodarki komunalnej	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Sprawne systemy gospodarki komunalnej
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Gospodarka wodno-ściekowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rozbudowa i wymiana sieci wodno-kanalizacyjnych ➤ infrastruktura oczyszczania ścieków i zagospodarowanie osadów pościekowych ➤ infrastruktura ujęć, uzdatniania i magazynowania wody ➤ innowacje w gospodarce wodno-ściekowej <p><u>Gospodarka odpadami</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura gospodarki odpadami (m.in. PSZOK, kompostownie, sortownie) ➤ innowacje w gospodarce odpadami ➤ remediacja terenów zanieczyszczonych i rekultywacja terenów zdegradowanych

	<p><u>Gospodarka ciepłownicza</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i przebudowa sieci systemu ciepłowniczego ➤ innowacje w ciepłownictwie ➤ budowa i przebudowa źródeł ciepła inwestycje biogazowe
--	---

Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Efektywność energetyczna</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.1. Efektywność energetyczna
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa przebudowa sieci elektroenergetycznego systemu dystrybucyjnego

OZE	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.1. Efektywność energetyczna
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ instalacje odnawialnych źródeł energii ➤ wytwarzanie energii w kogeneracji

Termiczny MOF	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: efektywność energetyczna</p>

Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Efektywność energetyczna
Typy projektów	<p>W ramach typu projektu Termiczny MOF planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii i dywersyfikacja źródeł energii</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ instalacje odnawialnych źródeł energii, ➤ wymiana źródeł ciepła w lokalach na bardziej sprzyjające środowisku , ➤ projekty parasolowe w zakresie wymiany źródeł ciepła, ➤ kompleksowa modernizacja sieci ogrzewczej budynków, w tym z wymianą źródła ciepła (m.in. podłączenia do sieci ciepłowniczej), ➤ wytwarzanie energii w kogeneracji. <p><u>Wzrost efektywności energetycznej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kompleksowa termomodernizacja budynków publicznych, ➤ kompleksowa termomodernizacja budynków mieszkalnych, ➤ poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych poprzez działania inne niż kompleksowa termomodernizacja, ➤ poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, ➤ oświetlenie energooszczędne w gminach (m.in. budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego i innych miejsc publicznych oraz wymiana oświetlenia na energooszczędne - wraz z systemami sterowania oświetleniem oraz przebudowa sieci energetycznych zasilających oświetlenie miejsc publicznych).

Odporny i zielony MOF	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Przystosowanie do zmian klimatu</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.2. Adaptacja do zmian klimatu
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Błękitna i zielona infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ innowacyjne rozwiązania w zakresie błękitnej i zielonej infrastruktury (m.in. ogrody deszczowe, zielona retencja) ➤ rozszczelnianie przestrzeni zurbanizowanych (m.in. skwery i parki kieszonkowe, aleje drzew) ➤ kanalizacja deszczowa ➤ zbiorniki retencyjne

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozwój przestrzeni zielonych (m.in. tworzenie i rewitalizacja parków, skwerów, brzegów zbiorników wodnych i innych elementów zielonej infrastruktury) <p><u>Miejski obszar funkcjonalny odporny na zmiany klimatu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie baz danych o zagrożeniach wpływających na zmianę klimatu i ich monitoring, ➤ edukacja w zakresie adaptacji do zmian klimatu, ➤ tworzenie i ochrona korytarzy wentylacyjnych, ➤ zapobieganie i niwelowanie skutków osuwisk, ➤ zmniejszanie zanieczyszczenia hałasem, ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek bezpieczeństwa publicznego wraz z niezbędnym wyposażeniem.
--	---

Zwiększanie bioróżnorodności i rozwój ekoturystyki

Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</i></p> <p>Obszar: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.4. Środowisko przyrodnicze
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Bioróżnorodność</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kanalizacja ruchu turystycznego dla zmniejszenia antropresji ➤ ochrona miejskich siedlisk przyrodniczych (m.in. zrównoważona gospodarka zielenią miejską) ➤ ochrona i przywracanie gatunków rodzimych ➤ eliminacja gatunków inwazyjnych ➤ inwentaryzacja zasobów przyrodniczych ➤ łączenie ochrony środowiska z edukacją przyrodniczą ➤ ochrona terenów zieleni, wód powierzchniowych, mokradeł, torfowisk <p><u>Infrastruktura dla ekoturystyki</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura kempingów/pól namiotowych i ich sieci ➤ przystanie kajakowe i wodne ➤ tworzenie i/lub znakowanie szlaków turystycznych ➤ infrastruktura szlaków turystycznych ➤ bazy rekreacyjne, edukacyjne i inna infrastruktura edukacji przyrodniczej

Rozwój potencjału turystycznego poprzez kulturę i dziedzictwo Warmii

Cel Polityki Spójności	<p><i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i></p> <p>Obszar: Kultura i turystyka</p>
------------------------	---

Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	1. Zrównoważone korzystanie z zasobów środowiskowych
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	1.5. Środowisko kulturowe
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Promocja zasobów kulturowych wśród mieszkańców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ promocja zasobów kulturowych MOF Olsztyna (m.in. popularyzacja wiedzy o znanych mieszkańcach, dziedzictwie kulturowym i technicznym, ambasadorowie marki MOF) ➤ edukacja w zakresie kultury warmińskiej i historii obszaru MOF Olsztyna ➤ wsparcie dla kultury warmińskiej (m.in. popularyzacja gwary warmińskiej, strojów, kuchni, sztuki) ochrona i przywracanie gatunków rodzimych <p><u>Rozwój turystyki kulturowej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ infrastruktura dla turystyki kulturowej, w tym noclegowa ➤ renowacja kapliczek i innych obiektów związanych z turystyką pielgrzymkową ➤ edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego

Kreatywny przemysł	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i></p> <p>Obszar: kultura i turystyka</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.5. Ożywienie sektora kreatywnego
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Współpraca dla rozwoju kultury</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ organizacja wydarzeń cyklicznych ➤ poszerzanie oferty kulturalnej (także poza siedzibami instytucji - m.in. wyjazdy w teren, zajęcia i wydarzenia poza placówkami, programy edukacyjne i kulturalne dla mieszkańców - także na obszarze poza własną gminą) ➤ wspólny program imprez kulturalnych ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek kultury wraz z niezbędnym wyposażeniem ➤ wykorzystanie integracyjnego potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego <p><u>Wsparcie lokalnych twórców</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy stypendialne ➤ rozwój mecenatu artystycznego (także z zaangażowaniem lokalnych przedsiębiorców) ➤ ośrodki pracy twórczej

	<p><u>Kreatywna przestrzeń</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie działań na rzecz rozwoju kreatywności, innowacyjności i talentu mających potencjał tworzenia bogactwa kulturowego oraz miejsc pracy ➤ wsparcie infrastrukturalne w tworzeniu miejsc do kreatywnego wykorzystania kulturowego i przyrodniczego kontekstu danego miejsca zarówno wewnętrznego i zewnętrznego np. pracowni, przestrzeni z sektora szeroko pojętej sztuki, mediów i projektowania.
--	---

Rewitalizacja	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i></p> <p>Obszar: kultura i turystyka</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.5. Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca dziedzictwo kulturowe
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Przyjazna przestrzeń</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ skoordynowane planowanie przestrzenne na obszarze MOF ➤ atrakcyjne przestrzenie do zamieszkania ➤ zaangażowanie mieszkańców w proces kształtowania przestrzeni, w tym prototypowanie ➤ budowa, przebudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wraz z niezbędnym wyposażeniem <p><u>Rewitalizacja</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowanie kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji ➤ poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym dostępności i jakości zasobu mieszkaniowego ➤ wzrost przedsiębiorczości na obszarze rewitalizowanym, w tym rozwój gospodarki społecznej <p><u>Ochrona i promocja zabytków</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ochrona i rewaloryzacja zabytków ➤ eksponowanie walorów dziedzictwa kulturowego w przestrzeni publicznej. ➤ badanie i dokumentowanie dziedzictwa kulturowego ➤ promocja i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego oraz podejmowanie działań edukacyjnych w tym obszarze działania

Wzrost potencjału inwestycyjnego	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i></p> <p>Obszar: Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki</p>

Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.1. Przyjazne środowisko inwestycyjne
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Przygotowanie terenów inwestycyjnych i infrastruktury dla biznesu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przygotowanie terenów pod inwestycje (m.in. greenfield i brownfield) ➤ infrastruktura dla instytucji otoczenia biznesu <p><u>Wspólna polityka inwestycyjna</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wspólna polityka dotycząca pożądaných inwestycji ➤ wspólna promocja/oferta terenów inwestycyjnych <p><u>Promocja wysokiej jakości życia</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ stworzenie wspólnej mapy atrakcji/wydarzeń w MOF (m.in. wspólny interaktywny kalendarz imprez, sieci tematyczne, wymiana informacji o wydarzeniach między gminami) ➤ promocja lokalnych szkół średnich i wyższych ➤ promocja miejsca zamieszkania dobrego do pracy zdalnej <p><u>Kształtowanie wspólnoty lokalnej</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ współpraca z organizacjami pozarządowymi (m.in. w zakresie wzmocnienia tożsamości lokalnej) ➤ zaangażowanie biznesu w lokalne życie społeczne

Promocja gospodarcza	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i> Obszar: Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Wspólna promocja gospodarcza</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ oferta inwestycyjna skierowana do wybranych branż (w szczególności inteligentnych specjalizacji i innowacyjnych branż), ➤ promocja w mediach ➤ misje gospodarcze, promocja na targach ➤ wspólne działania promocyjne

Wsparcie przedsiębiorczości w ramach działalności Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego	
Cel Polityki Spójności	<i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i> Obszar: Wzrost znaczenia badań i innowacji w strukturze gospodarczej kraju oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.3. Działania w kierunku wzrostu produktywności
Typy projektów	W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów: <u>Wsparcie przedsiębiorczości</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw ➤ wsparcie w zakładaniu i rozwoju start-upów ➤ wsparcie dla młodych przedsiębiorców (szkolenia biznesowe dla uczniów szkół średnich, akademia biznesu dla studentów, biura karier, inkubatory przedsiębiorczości) ➤ internacjonalizacja MŚP <u>Przemysł 4.0</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wsparcie działań w zakresie B+R ➤ intensyfikacja działania IOB ➤ profesjonalizacja usług biznesowych wsparcie procesów cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji

Internet szerokopasmowy	
Cel Polityki Spójności	<i>Lepiej połączona Europa</i> Obszar: sieci szerokopasmowa
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	2. Silne sieci powiązań życia społeczno-gospodarczego
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	2.4. Rozwój dostępu do sieci szerokopasmowej
Typy projektów	W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów: <u>Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw</u> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i modernizacja infrastruktury teletechnicznej ➤ budowa i modernizacja instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków ➤ tworzenie hotspotów ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych

	<p><u>Poprawa dostępu do sieci szerokopasmowej dla instytucji publicznych i przedsiębiorstw</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ budowa i modernizacja infrastruktury teletechnicznej ➤ budowa i modernizacja instalacji teletechnicznej wewnątrz budynków ➤ tworzenie hotspotów ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym tworzenie centrów przetwarzania danych
--	--

Włączenie cyfrowe	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej</i></p> <p>Obszar: wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki</p>
Cel strategiczny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.1. Cyfryzacja życia społeczno-gospodarczego
Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Transformacja cyfrowa</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tworzenie i rozbudowa dostępu do e-usług wewnętrznych i zewnętrznych ➤ cyfryzacja i zwiększenie dostępności danych publicznych ➤ stymulacja innowacji prozdrowotnych - rozwój nowoczesnych technologii medycznych ➤ wsparcie back office administracji publicznej, w tym wyposażenie instytucji i szkolenia pracowników ➤ centralizacja oraz integracja systemów teleinformatycznych ➤ cyberbezpieczeństwo <p><u>Zmniejszanie wykluczenia cyfrowego</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ popularyzacja e-usług ➤ poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców ➤ ułatwienie mieszkańcom dostępu do sprzętu komputerowego umożliwiającego włączenie cyfrowe

Usługi zdrowotne	
Cel Polityki Spójności	<p><i>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</i></p> <p>Obszar: ochrona zdrowia</p>
Cel strategiczne Strategii MOF Olsztyna 2030+	3. Nowoczesne usługi rozwojowe
Cel operacyjny Strategii MOF Olsztyna 2030+	3.4. Usługi w obszarze zdrowia i pomocy społecznej

Typy projektów	<p>W ramach celu operacyjnego planowana jest realizacja następujących typów projektów:</p> <p><u>Rozwój usług zdrowotnych</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ programy profilaktyczne w zakresie zdrowia ➤ edukacja zdrowotna na wszystkich etapach życia ➤ rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem ➤ rozwój usług medycznych poprzez ich zwiększanie dostępności i trwałego zwiększania liczby personelu medycznego (zatrudnianie i szkolenie personelu medycznego, zachęty dla pracowników zawodów medycznych) ➤ budowa, przebudowa infrastruktury jednostek świadczących usługi zdrowotne wraz z niezbędnym wyposażeniem
----------------	--

13.4. Zestawienie potencjalnych projektów strategicznych do realizacji na obszarze MOF Olsztyna

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot zgłaszający
1.	Budowa Ośrodka Szkolenia Piłkarskiego w Olsztynie	Gmina Olsztyn
2.	Budowa nowego przebiegu drogi wojewódzkiej nr 527 w Olsztynie na odcinku od granicy miasta do wiaduktu kolejowego w ciągu ul. Bałtyckiej	Gmina Olsztyn
3.	Modernizacja oraz doposażenie Olsztyńskiego Planetarium i Obserwatorium Astronomicznego w Olsztynie	Gmina Olsztyn
4.	Centrum Pomocy Dzieciom	Gmina Olsztyn
5.	Przygotowanie terenów inwestycyjnych we wschodniej części Olsztyna „TRACK WSCHÓD”	Gmina Olsztyn
6.	Uczytelnienie i ekspozycja relikwii średniowiecznych fortyfikacji Olsztyna	Gmina Olsztyn
7.	Przedłużenie ul. Bukowskiego od skrzyżowania ul. Bartąskiej z ul. Zachodnią w Jarotach, biegnące dalej przez rzekę Łyna, wzdłuż ul. Nad Łyną do wylotu na trasę S51 jako drugorzędne połączenie z siecią TEN-T	Gmina Stawiguda
8.	Budowa Centrum Szkoleń Ratownictwa OSP w Purdzie	Gmina Purda
9.	Budowa Centrum Dziedzictwa, Historii i Kultury Warmii w Gietrzwałdzie	Gmina Gietrzwałd
10.	Modernizacja drogi powiatowej nr 1449N Różnowo-Wadąg-Kieźliny-Dywity	Gmina Dywity

11.	Integracja sieci drogowej MOF Olsztyna poprzez budowę dróg gminnych	Gmina Jonkowo
12.	Osady ściekowe w gospodarce obiegu zamkniętego – Instalacja hydrolizy termicznej osadów ściekowych w Miejskiej Oczyszczalni Ścieków „Łyna”.	PWiK Sp. z o.o. w Olsztynie
13.	Regionalna Strefa Pomocy – Centrum Informacji i Koordynacji na rzecz osób niesamodzielnych i ich rodzin	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko Mazurskiego FOSA
14.	Budowa Centrum Kultury i Edukacji Muzycznej w Dywitach	Powiat Olsztyński

14. Spis map

Mapa 1. OSI MOF Olsztyna na tle województwa warmińsko-mazurskiego	6
Mapa 2. OSI Tygrys warmińsko-mazurski na tle województwa warmińsko-mazurskiego.....	6
Mapa 3. OSI Cittaslow na tle województwa warmińsko-mazurskiego	6
Mapa 4. Kierunki rozwoju przestrzennego oraz wymiar przestrzenny opracowanych celów strategicznych MOF Olsztyna	38
Mapa 5. OSI Infrastrukturalny pierścień (rysunek poglądowy).....	46
Mapa 6. OSI Pasy zieleni - zielony pierścień (rysunek poglądowy)	47
Mapa 7. OSI Jeziora (rysunek poglądowy)	48
Mapa 8. OSI Przestrzenie mobilności (rysunek poglądowy)	49

15. Spis tabel

Tabela 1. OSI Tygrys warmińsko-mazurski	43
Tabela 2. OSI MOF Olsztyna	44
Tabela 3. OSI Miasta CITTASLOW	44
Tabela 4. Rezultaty działań - wskaźniki kontekstowe	50
Tabela 5. Matryca zgodności ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	53
Tabela 6. Matryca zgodności z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego	54
Tabela 7. Matryca zgodności ze strategią Warmińsko-Mazurskie 2030	55
Tabela 8. System realizacji Strategii MOF Olsztyna.....	65
Tabela 9. Podmioty odpowiedzialne za monitoring strategii i ich funkcje.....	66